ഓം ബ്രഹ്മണേ നമഃ

സാരഞ്ജിനീപരിണയം

സംഗീതനാടകം

സാരങ്ഗിനീപരിണയം.

(ഒരു ഗാനനാടകം)

ഗ്രന്ഥകർത്താവ്

ഏ. ഗോപാലൻ അവർകൾ

പ്രസിദ്ധീകർത്താവ്

പള്ളത്തു ഇക്കോരൻ കുണ്ണർ

കേരളചിന്താമണി അച്ചുകൂടം ഉടമസ്ഥൻ

തൃശ്ശിവപേരൂർ.

KERALA CHINTHAMANI PRESS
TRICHUR.

1093.

(Price 1-Re

ഓം ബ്രഹ്മണേ നമഃ

സാരഞ്ജിനീപരിണയം

സംഗീതനാടകം

എ. ഗോപാലൻ ഉണ്ടാക്കിയത്.

പ്രസിദ്ധകൻ

വള്ളത്ത് ഇക്കോരൻ കൃഷ്ണൻ

കേരളചിന്താമണി ഉടമസ്ഥൻ

തൃശ്ശിവപേരൂർ

(രണ്ടാം പതിപ്പ്—കാപ്പി ൧൦൦൦)

Price 1 Rupee വില ൧-ക

കേരളചിന്താമണി ഉടമസ്ഥൻ വള്ളത്ത് ഇക്കോരൻ കൃഷ്ണൻ
പകർപ്പവകാശം വാങ്ങി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നത്.

കെ. കെ. പ്രസ്സ്.

സാരഞ്ജിനീപരിണയം.

ഒന്നാം ഖണ്ഡം.

നാന്ദി.

ഏവൻറെ ശ്രീപാദിതന്നെന്നതാവർദ്ധലാൽ വസ്ത്രം[illegible]വിലയാ,
നീവിമോചനമാനഹാനിയണയാതത്വാതെ[illegible]
സേവിപ്പോർക്കു സദാ സുഖം സകലതും തീർക്കുന്നൊരാ സ്വാമിയെൻ-
ദേവൻ നിങ്ങളിലൊക്കെയും കരുണയെ ച്ചൊരിഞ്ഞീടെല്ലായ്പോഴും.

അങ്കം I.

രംഗം ൧. അനന്തശയനരാജാവിന്റെ അരമന.

പട്ടാളക്കാരൻ— (പാറാവു കൊടുക്കുന്നു.)

(കർട്ടൻ പൊന്തുന്നു.)

ഗീതം ൧. ബിഹാഗ്— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ജഗദീശാ! നിൻപദം സന്തതം ദാസൻ കുപ്പുന്നേൻ.

അനുപല്ലവി.

അനന്തശയന രാജനയ കരുണയാലിവം
അനുദിനം ക്ഷേമമായ് ജനം വാസം ചെയ്യുന്നു. (ജഗ)

ചരണം.

അധിക മധികം തേജസ്സോടിനി മേലും ഭൂമിയിൽ
ആധിയെന്യേ വാഴിയാ വീരാ! കാത്തു പോരണം, (ജഗ)

ബ്രാഹ്മണൻ — (പ്രവേശിക്കുന്നു.)

പട്ടാ:— ആരാണത്? നില്ലവിടെ.

ബ്രാഹ്മ:— 'നില്ല്' എന്ന് ഏകവചന പ്രയോഗമോ നമ്മുടെ നേരെ?

പട്ടാ:— അധികപ്രസംഗി! നില്ലവിടെ.

ബ്രാഹ്മ:— ഞാൻ അല്പമല്ലേ പറഞ്ഞുള്ളു. അധികം പ്രസംഗിക്കയുണ്ടായോ? (പിന്നേയും അടുത്തുചെല്ലുന്നു.)

പട്ടാ:— (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കീട്ട്) ഓ, നിങ്ങളാണോ? വരിൻ! വരിൻ!!

ബ്രാഹ്മ:— ഒരു കാൎയ്യം പറയുമ്പോൾ, ആളെ നോക്കണം, സ്ഥലം നോക്കണം, സമയം നോക്കണം, മനസ്സിലായില്ലേ? അല്ലാഞ്ഞാൽ അമാന്തത്തിലാകും.

പട്ടാ:— വെറുതെ സമയം കളയേണ്ട; ഹേ! വന്നകാൎയ്യം പറവിൻ.

ബ്രാഹ്മ:— തന്നോട് അന്വേഷിച്ചാൽ മതിയോ?

പട്ടാ:— എന്താണെന്ന് അറിഞ്ഞ ശേഷമല്ലേ ഇതിന്ന് ഉത്തരം പറവാൻ തരമുള്ളു.

ബ്രാഹ്മ:— എന്താണ്, നമ്മുടെ രാജകുമാരിമാൎക്ക് യൌവനം തികഞ്ഞുവല്ലോ. വിവാഹം ഇപ്പഴൊന്നും ഇല്ലയോ? കന്നാടദേശന്റെ ഒരന്വേഷണം ഉണ്ടായെന്നു കേട്ടുവല്ലോ.

പട്ടാ:— എന്തോ സംഗതിയാൽ അദ്ദേഹത്തിന്നു കൊടുക്കില്ലപോൽ. പിന്നെ അതിന്റെ സംസാരം ഒന്നും കേട്ടില്ല.

ബ്രാഹ്മ:— അവർ രണ്ടുപേരും വായിസ്സുതന്നെയായിരിക്കും.

പട്ടാ:— അതെ. ഇളയ തമ്പുരാട്ടിയുടെ ബുദ്ധിഗുണാദിവൈഭവത്തെപ്പററി വിസ്മയിക്കാത്തവർ ആരും ഇല്ല. ഇന്നാൾ തോട്ടത്തിൽ ലാത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ തിരുമേനിയോടു ചില വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു തൎക്കിക്കുന്നതു കേട്ടു ഞാൻ ആശ്ചൎയ്യപ്പെട്ടുപോയി. ഈ കുട്ടി ഒരു പുരുഷനായിരുന്നുവെങ്കിൽ സൎവ്വ നൃപന്മാരെയും കീഴടക്കുമായിരുന്നു എന്നാണ് എല്ലാവരുടെ പക്ഷവും.

ബ്രാഹ്മ:— ഓ ഹോ! ഇത്ര കേമിയോ? ജ്യേഷ്ഠത്തി എങ്ങിനെ?

പട്ടാ:— ആ കുട്ടി ആടിപ്പാടി കളിക്കുന്നതിലും നേരംപോക്കു പറയുന്നതിലും സരസയാണ്.

ബ്രാഹ്മ:— ആട്ടവും പാട്ടും അനുജത്തിക്കില്ലന്നോ?

പട്ടാ:— പക്ഷെ വേണ്ടേടത്തെയുള്ളു.

ബ്രാഹ്മ:— ആസകലാൽ വിവാഹത്തിന്റെ കാൎയ്യം പൂജ്യം അല്ലേ?

പട്ടാ:— നിങ്ങൾക്കെന്താ വിവാഹത്തിൽ ഇത്ര തിരക്കു?

ബ്രാഹ്മ:— തിരക്ക് എന്താണെന്നൊ? ശിക്ഷ! ശിക്ഷ! പൊടി പൊടിച്ച് എത്ര നേരം സാപ്പടാം! ദക്ഷിണ എത്ര വാങ്ങാം?

പട്ടാ:— വിവാഹത്തിന്റെ കാൎയ്യം അടുത്തു വരുന്ന സംവത്സരാലോചന സഭയിൽ വെച്ചു ഒരു സമയം തീൎച്ചപ്പെടുത്തുമായിരിക്കാം.

എന്നാൽ അങ്ങിനെ ആകട്ടെ അപ്പോൾ കാണാം.

ബ്രാഹ്മ:— തനിക്ക് എന്നെ വേഗം അയച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. എന്താണൊ കാരണം?

പട്ടാ:— മറ്റൊന്നുമല്ല, ഒരു സമയം നമ്മുടെ മേലധികാരി പാറാവ് പരിശോധനക്കു വരും. പാറാവുകാരൻ പുറമെ ആരോടും സംസാരിക്കരുത് എന്നാണു കല്പന.

ബ്രാഹ്മ:—(ആത്മഗതം) എന്നിൽ നിന്ന് ഈ വിഡ്ഢിക്ക് ലാഭം ഒന്നും ഇല്ല. അതാണ് ഇങ്ങിനെ പറയുന്നതു്. (പ്രകാശം) എടോ! എന്നെക്കൊണ്ടു താൻ അപകടത്തിൽ ചാടേണ്ട, ഞാൻ പൊയ്ക്കളയാം. (പോകുന്നു.)

(കൎട്ടൻ വീഴുന്നു.)

അങ്കം 1.

രംഗം ൧. അനന്തശയന അരമനയ്ക്കുചേൎന്ന പാഠകശാലയും പൂന്തോട്ടവും. (രത്നകാന്തി, സാരംഗിണി എന്നീ രാജകുമാരിമാരും കോമളരാജനും ഭുവനദാസനും ഇരിക്കുന്നു.)

(കൎട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു.)

കോമളരാജൻ— നമ്മുടെ ആചാൎയ്യർ ഇന്ന് അല്പം വൈകീട്ടെ എത്തുകയുള്ളു എന്ന് ഇന്നലെ വൈകുന്നേരം കണ്ടപ്പോൾ പറഞ്ഞിരുന്നു.

ര:—കാ:— ഇത് നമുക്ക തരമായി.

ഭു:—ദാ:— അതെ, ആചാൎയ്യർ വരുന്നവരെ വെടി പറഞ്ഞിരിക്കാം.

സാര:— അതിലും ഭംഗി ഈ തോട്ടത്തിൽ ലാത്തി പുഷ്പങ്ങൾ പറിച്ച് ആനന്ദിക്കുന്നതല്ലേ?

കോ:—രാ:— കണ്ടോ സൂത്രക്കാരിയുടെ വിദ്യ?

ഭു:—ദാ:— ഛെ! ഇതിലെന്താ സൂത്രവും വിദ്യയും?

ര:—കാ:— സാരഞ്ജിനിയുടെ വക്കീൽനാമം അവിടത്തേക്കു തന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം.

ഭു:—ദാ:— ന്യായം പറവാൻ ഒരു വക്കീൽനാമം വേണമോ?

സാര:— മതി തൎക്കം നിങ്ങൾ ഇഷ്ടമുണ്ടെങ്കിൽ വരുവിൻ. ഞാൻ പൂന്തോട്ടത്തിൽ പോയി ആനന്ദിക്കട്ടെ. (ഇറങ്ങുന്നു)

ഭു:— ദാ:— (എഴുന്നേറ്റ്) ഞാനും വന്നേക്കാം. (ഇറങ്ങുന്നു)

ര:— കാ:— ചന്ദ്രികയെ പിരിഞ്ഞു ചന്ദ്രൻ ഇരിക്കില്ലല്ലോ.

സാര:— മതി ജ്യേഷ്ഠത്തി.

(ഭുവനദാസും സാരഞ്ജിനിയും തോട്ടത്തിൽ ഒരു ഭാഗവും, രത്നകാന്തിയും കോമളരാജനും മറെറാരു ഭാഗവുമായി സംഭാഷണം ചെയ്തും കൊണ്ടു പൂക്കളിറുത്ത് ഉല്ലസിക്കുന്നു)

കോ:—രാ:— ഹേ മഹാ സുന്ദരി! നിന്റെ വിലാസങ്ങൾക്ക് എന്നു ഞാൻ പാത്രമാകും?

ര:— കാ:— ദൈവകടാക്ഷമുണ്ടെങ്കിൽ ഉടനെ ആവാം.

കോ:— രാ:— (പുഷ്പം അറുക്കുന്നു.) എന്റെ കയ്യിലുള്ള ഈ പുഷ്പത്തിന്റെ പരിമളം എത്ര വിശേഷം! നോക്കൂ. (രത്നകാന്തിയുടെ മൂക്കിന്നരികെ പിടിക്കുന്നു.)

ര:— കാ:— പ്രാണേശാ! ഈ പുഷ്പം ഭവാന്റെ കയ്യിലുള്ളതാകയാൽ അതിന്റെ സുഗന്ധം ഇരട്ടിച്ചിരിക്കുന്നു.

കോ:— രാ:— എന്നാൽ, ഇത് എന്റെ ഓമനയുടെ തലയിൽ ഞാൻ ചൂടിക്കാം.

ര:—കാ: (ലജ്ജയോടെ) അതിനെന്താ വിഷമം?

കേ:— ഭാ:— (ചൂടിക്കുന്നു) പുഷ്പത്തിന്റെ ഭംഗി ഇപ്പൊഴെ പൂൎണ്ണമായുള്ളൂ.

ഉ:— ഭാ:— (പുഷ്പമൂത്ത്, അതു നോക്കി സന്തോഷിച്ചുംകൊണ്ട്.)

ഗീതം ൨. ഇംഗ്ലീഷ് നോട്ട്—ആദിതാളം.

ഖണ്ഡങ്ങൾ.

ഉ-ഭാ:—സരസിജാക്ഷി! കാണുക നീ സുമവികാസശോഭയെ,
പരിമളമിന്നി തയ്യണമതിലിന്നാരറിയ്യുതായിടില്
അതി കഷ്ടം! പരിമളം നശിച്ചു പോകില്ലേ?

സാര:—പ്രാണനാഥാ! "സാരസ്യമീ കുസുമവല്ലി നിന്നുടെ
പ്രാണ സ്നേഹ വാരിയാൽ വളൎത്തിടുന്നതാകയാൽ
അതു വാടാ, ഗന്ധം നശിക്കാ, ദീനവത്സലാ!

ഉ-ഭാ:—വാരണ ഗാമിനി മൊഴിയായി പാരതിൽ,
"സാരസ്യമെന്ന ചാരുനാമം പൂണ്ട മദനസുന്ദരി!
എന്തു നിന്നധരാമൃതം പാനം ചെയ്യു ഞാൻ?

സാര:—പരമധന്യകരണമായാൽ നിൻ ചരണസേവ ചെയ്യുവാൻ
പരിമളമിനി ധരണി തന്നിലുടനെ സാദ്ധ്യമായ്ത്തതും,
അതിനില്ല ഭേദം! വാരമിന്നെൻ പ്രിയനെ ചെന്നിടാം.

ഉ.ഭാ:—ഹേ! സാരസ്യമേ! നിന്നോടുകൂടി സംഭാഷണം ചെയ്തിരിക്കുന്നതിൽ തന്നെ എത്ര സന്തോഷം ഞാൻ അനുഭവിക്കുന്നു.

സാര:—ശരി. അത് എനിക്കും അനുഭവമാണല്ലോ.

പ്രാണേശാ! ശിവയോഗം വായിച്ചു കഴിഞ്ഞു ഇനി നമ്മെ എന്തു വായിപ്പിക്കുമോ?

ഉ.ഭാ:—ആചാൎയ്യർ വന്നാൽ അറിയാം.

നമ്മുടെ പൂൎവ്വികന്മാർ ആത്മീകക്ഷേമത്തിനായി എഴുതിയിട്ട ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്ക് അറ്റമുണ്ടോ?

സാര:—അറ്റമില്ലാതെ എഴുതിയിട്ടിട്ട് എന്താണു ഫലം? ഇത്രയൊക്കെ ഉണ്ടായിട്ടും ആയിരത്തിൽ ഒരാളെങ്കിലും ഇവയുടെ തത്വം ഗ്രഹിച്ച് ആത്മരക്ഷ ചെയ്യുന്നില്ലല്ലോ!

ഉ.ഭാ:—പരമാൎത്ഥം തന്നെ. നാം മുഴുവൻ ജപത്തിലും ധ്യാനത്തിലും കഴിച്ചുപോന്ന ഇന്ത്യാവാസികൾ ഇക്കാലം ഈ

ശബ്ദോപാസനാ വേണ്ടുംവണ്ണം ചെയ്യാത്തത് ആശ്ചര്യം തന്നെ.

സാര:—നാം ഇനി പോയിരുന്നു വല്ലതും വായിക്കുകയല്ലേ?

ഭു.ദാ:—അങ്ങിനെ ആകട്ടെ. പോകാം.

ഹേ! കോമളരാജാ കുട്ടരേ! ആചാര്യർ എത്താറായി. വല്ലതും പോയി വായിക്കാം. വരുവിൻ!

ര.കാ:—തിരക്കുണ്ടെങ്കിൽ നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും പൊയ്ക്കൊൾവിൻ. ഞങ്ങൾ വന്നോളാം.

(സാരയും ഭുവനദാസും പോയിരുന്നു വായിക്കുന്നു)

കൊ.രാ:—"രത്നം" പറഞ്ഞ ഉത്തരം പററി.

ര.കാ:—പ്രാണനാഥാ! ഈ ചേമന്തി നോക്കു. ഇത് ഈ കുപ്പായത്തിൽ ഞാൻ കുത്തിവെക്കാം.

ആചാ:—(പ്രവേശിച്ചു ശബ്ദിക്കുന്നു.)

ര.കാ:—അയ്യോ! (പരിഭ്രമത്താൽ പുഷ്പം കയ്യിൽനിന്നു വീഴുന്നു.) ഗുരു എത്തിപ്പോയി.

(രണ്ടുപേരും പോയിരിക്കുന്നു.)

ആചാ:—(ആത്മഗതം) ഇവർ രണ്ടുപേരും ഓടിച്ചെന്നിരുന്നതു ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല എന്നാണു വിചാരം. ഇവരുടെ കളി കരെ കവിഞ്ഞതായി ഞാൻ പലപ്പോഴും കാണുന്നുണ്ട്. (ചെന്നിരിക്കുന്നു)

നാലുപേരും:—ഗുരോ! നമസ്കാരം.

ആചാ:—ശുഭമസ്തു. (രത്നകാന്തിയേയും കോമളരാജനേയും നോക്കിക്കൊണ്ടു) കുഞ്ഞുങ്ങളേ! നിങ്ങൾ തോട്ടത്തിൽപോയി നേരംപോക്കു പറയാതെ വായനയിൽതന്നെ സമയം കഴിച്ചായിരിക്കാം. നല്ലത്. (പുറവും നോക്കി) യോഗശാസ്ത്രം വായിച്ചു കഴിഞ്ഞുവല്ലോ. ഇനി മറെറാരു ഗ്രന്ഥം വായനയ്ക്ക് എടുക്കുന്നതിനു മുമ്പായി ഞാൻ നിങ്ങളെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കട്ടെ. ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾപ്പിൻ!

"ക്രിയായുക്തസ്യ സിദ്ധിസ്സ്യാത്
അക്രിയസ്യ കഥം ഭവേൽ
ന ശാസ്ത്ര പാഠ മാത്രേണ
യോഗ സിദ്ധിഃ പ്രജായതേ."

കോമളരാജ! ഈ ശ്ലോകത്തിന്റെ അൎത്ഥം കേൾക്കട്ടെ.

കോ-രാ:—ഗുരോ! ഇതിന്റെ അൎത്ഥം നല്ലവണ്ണം പറവാൻ സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ആചാ:—ശോകാന്തി! നീ പറയൂ.

ശോ-കാ:—(ആത്മഗതം) എന്തൊക്കെയോ ഇന്നാൾ പറയുന്നതു കേട്ടിരുന്നു. അതൊക്കെ തലയിലാക്കിവെയ്ക്കുന്നതിൽപരം ബുദ്ധിമുട്ട് എന്താണ്? (അറിയാത്ത നിലയിൽ നിൽക്കുന്നു.)

ആചാ:— ഉം. ഉം. ഭുവനദാസാ! ഇതിന്റെ അൎത്ഥം പറയുക.

ഭു-ദാ:—വേദോക്തമായ യാഗാദി ക്രിയയോടുകൂടിയവന്നു സിദ്ധിയുണ്ടാകുന്നു. ശാസ്ത്രം മാത്രം പഠിച്ച് അറിവുണ്ടായതുകൊണ്ടു മോക്ഷം സിദ്ധിക്കയില്ല.

സാര:—അതല്ല ഗുരോ! ഈ ശ്ലോകത്തിന്റെ അൎത്ഥം ഈവിധം എടുത്തുകൂടയോ?

ആചാ:—എങ്ങിനെ, എങ്ങിനെ കേൾക്കട്ടെ.

സാര:—"ക്രിയാ യുക്തസ്യ" എന്ന പദത്തിന്നു "യാഗാദിക്രിയയോടു കൂടിയവൻ" എന്ന് അൎത്ഥം കല്പിക്കേണമോ? അത് അസംബന്ധമല്ലേ? "അഹിംസാ പരമോ ധൎമ്മഃ" ഹിംസകൂടാതെയിരിക്കുന്ന ധൎമ്മമാണു മുഖ്യധൎമ്മം, എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല, ദേവീഭാഗവതത്തിൽ,

"ഛിന്നൈ ര്യോഗ ഭക്ഷൈരപ്പ്യേ
ഭക്ഷിതം ഹിംസനം പരേഷാം."

(അൎത്ഥം) തിന്നാൻ താൽപൎയ്യമുള്ള പട്ടന്മാരാൽ വേദത്തിൽ പശുഹിംസ വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണെന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു "ക്രിയാ യുക്തസ്യ" എന്ന പദത്തിന്നു "മനോമാലിന്യത്തെ നീക്കുന്ന ഈശ്വരസ്തുതി, ധ്യാനം മുതലായ പരോപദ്രവരഹിതക്രിയയോടുകൂടിയവന്ന്" എന്നാണ് അൎത്ഥം കല്പിക്കേണ്ടതു്.

ആചാ:—വളരെ സന്തോഷം! വളരെ സന്തോഷം! ഭുവനദാസ് പറഞ്ഞ അൎത്ഥത്തിലും ഭംഗിയുള്ളതു അമ്മു പറഞ്ഞതിലാണ്. അവൻ അത്ര ആലോചിച്ചില്ല.

കേറ്റപ്പിൻ! ഇനി നിത്യം ഇവിടെ വന്നു വായിക്കേണമെന്നില്ല. വിവരം ഞാൻ മഹാരാജാവോടു സമയം പോലെ ഉണൎത്തിച്ചുകൊള്ളാം.

ഉ-ദാ:—(ആത്മഗതം) ഇവൾ ഈ വിധം മൎമ്മം പറയേണ്ടതില്ലയായിരുന്നു. (പ്രകാശം) ആചാൎയ്യരേ! കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടിയും ഞങ്ങളും ദിനം വരുന്നതായാൽ അന്യോന്യം വായിച്ചും തൎക്കിച്ചും പഠിക്കാമല്ലോ.

സാര:—(ആത്മഗതം) എന്റെ കഷ്ടകാലത്തിന്നായിട്ടോ ഞാൻ ഇങ്ങിനെ കൊണ്ടുതുടങ്ങിയതു! (പ്രകാശം) ഉദയനദാസ് പറഞ്ഞവിധം ആവാമോ ഗുരോ?

ആചാ:—വേണ്ടതൊള്ളു. കേറ്റപ്പിൻ! നിണക്കും ഉദയനദാസ്സനും ദൈവകൃപയാൽ ബുദ്ധിജ്ഞാനവൈഭവാദികൾ വേണ്ടുവോളം ഉണ്ടു. കോമളരാജാ! നിന്റെ അച്ഛൻ കൊങ്കണേശന് അനേക ഗുരുവരന്മാരുണ്ടു. എങ്കിലും നീ എന്നോടുകൂടി വായിച്ചാൽ വിദ്യ കേമമായുണ്ടാകുമെന്നു കരുതി ഇവിടെത്തെക്കയച്ചു. നീ ഉദാസീനതകൊണ്ടു കാലം കഴിച്ചു. ഇതിനാൽ ഞാൻ വ്യസനിക്കുന്നു. താരകാന്തി! നിണക്കും വിദ്യയിൽ തൃഷ്ണയില്ല. നീയും കോമളരാജനും അതിലേക്കു ഇനിയെങ്കിലും പ്രത്യേകദൃഷ്ടിവെക്കേണം.

നിങ്ങൾ നാലുപേൎക്കും യൌവനം തികഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മാസത്തിൽ നാലോ, അഞ്ചോ തവണ ഞാൻ വന്നു വായനയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന സംശയം തീൎത്തുകൊള്ളാം. കേട്ടോ എല്ലാരും?

എല്ലാവരും—കല്പനപോലെ.

ആചാ:—നിങ്ങൾ നാലുപേരേയും ജഗദീശൻ കടാക്ഷിക്കട്ടെ.

നിങ്ങൾ പോയി സുഖമായി വസിപ്പിൻ
തങ്ങൾ തങ്ങളുടെ മന്ദിരസീമ്നി
മംഗലം ഭവതു ദൈവ വിചാരെ
ഭംഗമെന്നിഹ ഭവിഷ്യതു താവും.

സമയം അതിക്രമിക്കുന്നു. ഞാൻ പോകുന്നു. [illegible] ഞങ്ങളേ! നിങ്ങൾക്കും പോകാം. (പോകുന്നു)

കോ-രാ—(താരകാന്തിയോട്) മനോമണിയേ! ഇങ്ങിനെ വന്നു കലാശിച്ചല്ലോ.

ഗീതം ൬. ചെഞ്ചുരുട്ടി—രൂപകം.

പല്ലവി.

നാഥേ! നളിനലോചനേ!

അനുപല്ലവി.

എന്തു കഷ്ടമീവിധം ബന്ധുരാംഗി വന്നതു
ബന്ധമെന്തെടോ ഹന്തമൽ പ്രിയേ! (നാഥേ)

ചരണങ്ങൾ.

ഇജ്ജനത്തിൽ സൽഗുണ നിർദ്ദയനായ് തീർന്നു
വിധുമായതി! ഹരേ! കാൺകഴൽ. (നാഥേ)
സാരംഗിനി വാക്യത്താൽ പാരമഴൽ പൂണ്ടു നാം
വേറിട്ടുമാറായി കാർവ്വേണി ശുഭേ! (നാഥേ)
മോദമോടമോടനാം മേദിനീപതിസുതേ!
സാദരം വാണു കാതര നേത്രേ! (നാഥേ)
നാരിബുദ്ധികൊണ്ടുനിൻ മാറകത്തിൽ നിന്നുടൻ
മാഞ്ഞു പോകുമോ നിൻപ്രിയമെല്ലാം? (നാഥേ)

ര-കാ—പ്രാണനാഥ! ഇത് എന്തു കഥയാണ്?

ഗീതം ൭. ബിഹാഗ്—ആദിതാളം

പല്ലവി.

വേണ്ടഹോ വൃഥാ പരിഭവം വേണ്ടഹോ വൃഥാ.

അനുപല്ലവി.

ഇതുവരെയാരെയോർത്തു കരുതിടാതുഴൽ മാനസേ
പ്രാണേശാ നീമമവരൻ മമവരൻ മമവരൻ അതിനില്ല വാദം
(വേണ്ടഹോ)

ചരണം.

എരിയുമഗ്നി കീഴ്മേലെന്ന വരികിലുമെൻ വാക്കിന്ന
വന്നിടുമോ അന്തരം അന്തരം അന്തരം മമബന്ധുരാംഗാ (വേണ്ടഹോ)

ഉ-ദാ— ജഗന്മോഹനേ! ഇനി നിത്യം കാണ്മാൻ ഇടയില്ലാത്തതുകൊണ്ടു വ്യസനിക്കുന്നു.

ഗീതം ൮. ചെഞ്ചുരുട്ടി—രൂപകം.

പല്ലവി.

അന്നമേ! നാമം വേറിടേണ്ടും സംഗതി വന്നു

അനുപല്ലവി.

ധന്യശീലേ! നിൻവിയോഗം എങ്ങിനെ സഹിപ്പു (അന്നമേ)

ചരണം.

എന്മനസ്സി ലുന്നതവി കാരജാലങ്ങൾ
ഒന്നൊടൊന്നായി തിങ്ങിവിങ്ങിടുന്നു സുന്ദരി! (അ)
വാരിജാക്ഷി! നിന്നെവിട്ടാ ലാരെനിക്കുള്ളതോ
സാരമേറും പ്രാണനാഥേ! ചാരുകേശിനി! (അ
എന്നിലുള്ള സ്നേഹപൂര മിന്നിമേലിൽ നീ
ഒന്നുമേ മറന്നിടൊല്ലെ സന്നതാംഗിനി. (അ)

സാര— ചാരുബുദ്ധേ! വ്യസനിക്കേണ്ട.

ഗീതം ൬. ഉശേനി—രൂപകം.

പല്ലവി.

സുന്ദര മൂർത്തേ! നീതന്നെമൽ പ്രാണനായകൻ

അനുപല്ലവി.

എന്നതിനാ എന്നിൽപ്രാണ നുള്ളകാലവും
വന്നിടുന്നതല്ലശോകം ഒട്ടുകേൾക്ക നീ. (സുന്ദരമൂർത്തേ)

ചരണം.

ഇന്ദ്രാണിതൻ നൽപദവി തന്നിടാമെന്ന
ഇന്ദ്രൻവന്നിതന്നാൽകൂടി നിന്നെവിട്ടിടാ (സുന്ദരമൂർത്തേ)

കോ-ര—ഹേ! രണ്ടാളും കൂടി എന്താണൊരു സ്വകാര്യം.

ഉ-ദാ—ഇത് അവിടുത്തേയ്ക്കും സംബന്ധിക്കുമല്ലോ.

ര-കാ—നിങ്ങൾക്കു സ്വകാര്യം പാടുണ്ടെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്കും ആവാം.

സാര—സ്വകാര്യം ആർക്കും പറയാം. ഇനി മേൽ നമുക്ക് ഇവിടെ ഒന്നായി കൂടുവാൻ തരമില്ലാതെ വന്നതിനാൽ വ്യസനിക്കുന്നു.

ര-കാ—വ്യസനിച്ചവിടെ നില്പിൻ. ഞങ്ങൾ പൂന്തോട്ടത്തിൽ കൂടി എത്തിക്കൊള്ളാം.

കോ-രാ—(മന്ദഹാസത്തോടെ) അതാണു നല്ലതു്. (രത്നകാന്തിയുടെ കൈ പിടിച്ചു പോകുന്നു)

ഉ-ദാ—എന്റെ കാമനയെ കണ്ടു ദിനം പ്രതി വിശേഷം പറയാതെ എങ്ങിനെ ഞാൻ ജീവിക്കട്ടേ.

ഗീതം ൭. കരഹരപ്രിയ—രൂപകം.

പല്ലവി.

പ്രാണസഖി! നിന്മുഖാര വിന്ദം
കാണിപാർത്താൽ ഖേദമെന്നുള്ളതോ?

അനുപല്ലവി.

ഗുണമാലെ! വനലോലെ മൃദുശീലെ!
നിന്നധരമ ചെന്തൊണ്ടിതൻ സമാനം.

ചരണം.

മറിമാൻ മിഴി! നിൻകോമളാധരമ നൽ
പുഷ്പമതെൻ കടിപ്പാൻ സംഗതി വരുന്നാൽ
അതുതാനി പ്രപഞ്ചത്തിലുത്തമമെന്നു
മമ മാനസത്തിലുന്നീടുന്നു ബാലെ!

ഞാൻ ഒരു രാജകുമാരനായിരുന്നുവെങ്കിൽ വ്യസനിപ്പാനിടയില്ലായിരുന്നു.

സാറ—ജീവനാഥാ! എനിക്കു നിന്നിൽമീതെ രാജകുമാരനില്ലാ. എന്തിനു വ്യസനിക്കുന്നു. കൂടക്കൂടെ കാണാമെല്ലോ.

ഗീതം ൨ ഹിന്ദുസ്ഥാനിതോടി—ആദിതാളം

പല്ലവി.

ശങ്കകളെന്തിനു പ്രാണനാഥാ!

അനുപല്ലവി.

സൂര്യനില്ലെന്നാൽ മാരസമാന
വാരിജം വികസിപ്പതുണ്ടോ? (ശങ്കകളെ)

ചരണം.

കതിരവൻ നീതാൻ താമരയിഹ ഞാൻ
കരുതുക നാമിത്തരമേ. (ശങ്കകളെ)

പ്രാണകാന്താ! നേരം വൈകി. ഇനി പിരിയുകയല്ലേ?

ഉ-രാ—പ്രിയതമേ! അപ്രകാരമാവാം (രണ്ടുപേരും പോകുന്നു.)

അങ്കം ൨.

(രംഗം. ൨. അനന്തശയന അരമന. ഉ. ര. രാജാവും പത്നിയും ഇരിക്കുന്നു.)

(കർട്ടൻ പൊന്തുന്നു.)

രാജാവ്—വല്ലഭെ! സാറയെന്നിനിയുമായി തോട്ടത്തിൽ നിന്നു ഇന്നലെ ചെയ്ത സംഭാഷണം കേൾക്കുമ്പോൾ ആഹ്ലാദം ജനിക്കുന്നു. അവളുടെ ബുദ്ധി വൈഭവം ആശ്ചര്യം! അതിന്നനുസരിച്ച രൂപലാവണ്യവും ഉണ്ടു.

രാജ്ഞി—ബുദ്ധി എത്രയുണ്ടായിട്ടെന്താണ്? അവൾ ഒരു സ്ത്രീ അല്ലയോ? ഘടത്തിൽ വെച്ച ദീപമെന്നല്ലേ കരുതാൻ തരമുള്ളു. കഷ്ടം! അവൾ ഒരു പുത്രനായിരുന്നുവെങ്കിൽ എത്ര പ്രകാശിക്കുമായിരുന്നു.

രാജ—വിദ്യ സ്ത്രീയിലായാലും പ്രകാശിക്കും, കേൾക്കുക. ശൃംഗാരമഞ്ജരി ഹേതുവാൽ കാളിദാസൻ ഏതു നിലയിലെത്തി. കൂടാതെ രാമായണം ഭാരതം മുതലായ പുരാണഗ്രന്ഥങ്ങൾ നോക്കുക. എത്രയോ സ്ത്രീകൾ അവരവരുടെ കാന്തന്മാർക്ക് അവസ്ഥാനുസരണമായും കാലോചിതമായും ഓരോരോ ഉപദേശങ്ങൾ കൊടുത്തതായി കാണുന്നു. ചൂഡാല അവളുടെ ഭർത്താവിനു വിദ്യ ഉപദേശിച്ചതായി വാസിഷ്ഠത്തിൽ വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ കാലാവസ്ഥ നോക്കുന്നതായാൽ തന്നെ സൂര്യാസ്തമനമില്ലാത്തതായ ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യ കിരീടാധിപതിയും, ഭാരതഖണ്ഡ ചക്രവർത്തിനിയും, രാജശിരോമണിയും, ദീനബന്ധുവും ആയിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ വിക്ടോറിയ ചക്രവർത്തിനി സ്ത്രീ അല്ലയോ? കൂടാതെ, സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാർക്ക് തുല്യം ഉയർന്ന പരീക്ഷകളിൽ ജയപ്രാപ്തി സിദ്ധിച്ചതായി കാണുന്നില്ലേ?

രാജ്ഞി—വിദ്യ സ്ത്രീകളിൽ പ്രകാശിക്കണമെങ്കിൽ ഭർത്താവ് സാരഗ്രാഹിയായിരിക്കേണ്ടേ? അല്ലാത്ത ഭാഗം സ്ത്രീക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യമില്ല.

രാജ—സാരജ്ഞിനിയെ ഒരു വിദ്വാനു വിവാഹം ചെയ്തു കൊടുക്കണം, ഇത്രയല്ലേ വേണ്ടൂ.

രാജ്ഞി—ശരി, ശരി. മനോജ്ഞത്തിന്നെന്താ വൈകിയതു?

രാജ—ഇതുവരെ ഉണ്ടായ സംഭാഷണത്തിന്റെ സാരം ഇതോ? രത്നകാന്തിയെ ഉദ്ദേശിച്ച പ്രസ്താവത്തിൽ വരാത്തതിനാൽ അവളെ കൊണ്ടു ഒന്നും സംസാരിപ്പാൻ ഇടയായില്ല.

സേവകൻ—(പ്രവേശിക്കുന്നു) സ്വാമിൻ! ആചാര്യർ വന്നു സമയം പാർത്തിരിക്കുന്നു.

രാജ—അദ്ദേഹത്തെ ഇങ്ങോട്ടു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാലും.

സേവ—സ്വാമിൻ. (പോകുന്നു)

രാജാ:— ഛെ! സംഭാഷണം എവിടെ നിന്നിയെന്ന ഓർമ്മയുണ്ടാ യിരിയ്ക്കും. രത്നകാന്തിയെ കുറിച്ച് ഒന്നും പറവാൻ സംഗതിയായില്ല. പറയുന്നതായാൽ, അവൾ അവിവേകിനിയും, പ്രപഞ്ചസക്തയും, ധർമ്മവിഷയങ്ങളിൽ കാംക്ഷയില്ലാത്തവളും, വിദ്യയിൽ വിമുഖിയും എന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം. പുത്രിമാരുടെ ഗുണദോഷാദികൾ അധികമായി അറിവാനിട മാതാക്കന്മാർക്കല്ലേ?

രാജ്ഞി:— ഇവിടുന്ന് ഉണർത്തിച്ചതു വാസ്തവം തന്നെയാണ്.

(ആചാര്യൻ പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു.)

ഗീതം ൯. ബിഹാഗ്— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ധർമ്മം ശിക്ഷിയ്ക്കും സകല ജനത്തിനും

അനുപല്ലവി.

നിഷ്കളങ്കർത്തേ! നീ കേൾക്കണമെൻ ഗുണാത്മക. (ധർമ്മം)

ചരണം.

നിന്നടി മലർക്കുമ്പി യാചിച്ചിടുന്നേൻ സദാ
മന്നിലേഴയാം നിന്റെ ദാസൻ ഞാൻ
ഭക്തി മാനസേ വളർത്തുവാൻ വഴിപോലെ
ശക്തി നൽകിടണേ മുക്തിപ്രദായക! (ധർമ്മം)

രാജാ:— ഇതാ നമ്മുടെ ആചാര്യർ വരുന്നു.

(രാജാവും പത്നിയും തൊഴുതു നിൽക്കുന്നു.)

ആചാ:— ശുഭമസ്തു. ശുഭമസ്തു.

രാജാ:— ഈ ആസനത്തെ അലങ്കരിച്ചാലും. ഇവിടുന്ന് എഴുന്നെള്ളുകയാൽ ഞങ്ങൾ ധന്യന്മാരായി.

(എല്ലാവരും ഇരിയ്ക്കുന്നു)

ആചാ:— തിരുമുഖങ്ങൾ കാണുകയാൽ ഞാനും ധന്യനായി. ഇവിടത്തെ സമയം വിലപിടിച്ചതാകയാൽ വന്ന കാര്യം ഉടനെ ഉണർത്തിയ്ക്കാം. ഇന്നു ഞാൻ യോഗശാസ്ത്രത്തിൽനിന്ന് ഒരു ശ്ലോകം വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കാനായി ഉപവനദാസനു കൊടുത്തു അവന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ സാരജ്ഞനിയ്ക്കു സംശയം ജനിച്ചിട്ട് അവൾ വേറെ ഒരു വിധത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ച്

അവൾ കണ്ട അൎത്ഥം മററതിലും നന്നായിരുന്നു. ഇതിനാൽ ഉണ്ടായിരുന്ന സന്തോഷാതിരേകത്താൽ വിവരം മുഖദാവിൽ ഉണൎത്തിപ്പാനായി ഇവിടേക്കു പോന്നതാണു്. മേലിൽ അവൾ സ്വന്തമായി വായിച്ചാൽ മതി. തോന്നിടുന്ന സംശയങ്ങൾ ഞാൻ കൂടക്കൂടെ വന്നു തീൎത്തു കൊടുക്കാം. അവളോടുകൂടി രത്നകാന്തിയും വായിക്കട്ടെ. എനിക്കു് ഇത്രമാത്രമേ ഉണൎത്തിപ്പാനുള്ളു.

രാജാ:— അവിടുത്തെ അനുഗ്രഹംതന്നെ സാരങ്ഗിനിയുടെ ബുദ്ധിനൈപുണ്യത്തിനു കാരണം.

ആചാ:— ദൈവം നിങ്ങളെ കടാക്ഷിക്കട്ടെ. ഞാൻ വരട്ടെ.

(പോകുന്നു.)

(രാജാവും പത്നിയും എഴുന്നേററ് ആദരവുകാട്ടി ഇരിക്കുന്നു.)

രാജാ:— പ്രാണനാഥേ! 'സാരയെ'ക്കൊണ്ടു നമ്മുടെ ആചാൎയ്യരുടെ വാക്കു കേട്ടില്ലേ? ഹാ! ഞാൻ അവളെക്കുറിച്ചു് ഏററവും ആനന്ദിക്കുന്നു. രത്നകാന്തിയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ആചാൎയ്യർ കുറഞ്ഞൊന്നു മാത്രമേ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളു എങ്കിലും, ഞാൻ അവളെപ്പററി പരിതപിക്കുന്നു.

രാജ്ഞി:— അതിനു കാരണമില്ല. അവളെ ഒരു വിദ്വാനായ മഹീപതിക്കു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്താൽ അവളും ഗുണോൽകൃഷ്ടയായി ഭവിക്കും.

രാജാ:— പ്രിയതമേ! ഇവർ രണ്ടുപേരും മനസാ വല്ലവരേയും വരിച്ചിട്ടുണ്ടോ?

രാജ്ഞി:— (മന്ദസ്മിതം ചെയ്യുന്നു.)

രാജാ:— എന്താണു് ഒരു മന്ദഹാസം? വല്ലതും അറിയുമെന്നുണ്ടോ? കേൾക്കട്ടെ.

രാജ്ഞി:— ഗീതം ൧൦. ബിഹാക്— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ക്ഷിതിപതേ! എൻപതേ! മതിമുഖിമാർ സ്ഥിതി

അനുപല്ലവി.

മതിയതിലോൎത്താൽ സുലളിതലതാസമം. (ക്ഷിതി)

ചരണം.

അരിമയില്ലെന്നാകിലും ഒരുമരം
അരികെ കണ്ടാൽ ചേരുമാ വൃക്ഷേ
അരിമയോടു മരുവുന്ന തെന്നാലോ
അതിലെയാരു വല്ലി ചേർന്നണയില്ലയോ? (ക്ഷിതി)

രാജാ:— ശരി, ശരി. ആകട്ടേ, പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലായില്ല.

രാജ്ഞി:— രത്നകാന്തി കോമളരാജനെ വരിച്ചിരിക്കുന്നു. സാരങ്ങിനി ഒരു വിദ്വാനേയും ആണ്.

രാജാ:— ഓ ഹോ! വിദ്വാൻ ആരാണെന്നു നമുക്ക് ഊഹിക്കാം) നല്ലത്, വിദ്വാനായ ഒരു മകനേയും ലഭിച്ചു. സംവത്സരാലോചനസഭ അടുത്തുണ്ട്. ഈ കാര്യം ഒന്നാമതായി തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ ശേഷമേ മറെറാരു കാര്യം നോം വിചാരണ ചെയ്യയുള്ളു.

രാജ്ഞി:— നാഥ! ഈ വാക്കുകൾ എന്നെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നു.

(കട്ടൻ വീഴുന്നു.)

അങ്കം 1.

രംഗം 4.

അനന്തശയനരാജാവിന്റെ സംവത്സരാലോചനസഭ.

മന്ത്രി (ഇരിക്കുന്നു)	സിംഹാസനം	സേനാപതി (ഇരിക്കുന്നു)
ആചാര്യർ (ടി)		സർവ്വാധികാര്യക്കാർ (ടി)
ദ്വാരപാലൻ (നില്ക്കുന്നു)		ദ്വാരപാലൻ(നില്ക്കുന്നു.)

(കട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു.)

രാജാ:— (പ്രവേശിക്കുന്നു.)

(എല്ലാവരും എഴുന്നേററ്)— അനന്തശയനമഹാരാജാധിരാജൻ ജയ ജയ.

(എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു.)

രാജാ:— ഹേ മന്ത്രിപ്രവരാ! നമ്മുടെ പ്രജകൾക്കു ക്ഷേമം തന്നെയോ?

മന്ത്രി:— തിരുമേനിയുടെ കൃപയാകുന്ന ചന്ദ്രികാ പ്രജാക്ഷേമങ്ങളാകുന്ന കുമുദങ്ങളെ വികസിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ക്ഷേമത്തെപ്പററി ഉണൎത്തിക്കേണ്ടുന്നതുണ്ടോ?

ഗീതം ൧൧. ശുദ്ധമുഖാരി— ആദിതാളം.

ഭുവനമതഖിലം പുകൾക്കൊണ്ടിടും നരവരമകുടമണേ!
തവ കൃപയാലിന്നവനിസമസ്തം ബഹുഗുണമിയലുന്നു.
വിളവുകളെല്ലാം സമുചിതവൎഷാൽ തെളിവൊടു വിലസുന്നു,
പുളകിത തനുവായ് തീൎന്നിതു ഭുവനം അഖിലവുമിന്നുമുദാ.
പരഭൃതമൊഴിമാർ പതിവ്രതമാരായ് നിജപതി രൂപത്തെ
ഉത്തമമാരാൽ സ്മരണം ചെയ്തു ധരണിപ! വാഴുന്നു.

ഗീതം ൧൨. ശുദ്ധമുഖാരി— ആദിതാളം.

രാജാ:— അയി മധുരം നിൻ വിനയവചസ്സാൽ മമ മനതളിരിന്നു
കുളുൎമ്മയണന്നതി വികസിതമായി സചിവ ശിരോമണിയേ!
മതിമോഹന തര രഥമതിനതി ജവ കുതിരകളുണ്ടെന്നാൽ
ചമ്മട്ടയുള്ളൊരു സാരഥിയെന്നിയെ അതു ബത പോയിടുമോ?
എന്നതുപോലിഹ നിന്നെ വെടിഞ്ഞാലെന്നുടെ കാൎയ്യമഹോ!
ഒന്നു നടക്കുമോ മന്നവനാകിലും ഉന്നതിമേവരുമോ?

സേനാ:— ഭവാൻ കല്പിച്ചതു ശരിയാണ്.

രാജാ:— ഓ! വേണ്ടതില്ല, നമുക്ക് ഇന്ന് ഈ സഭയിൽവെച്ച് അനേകവിഷയങ്ങൾ ആലോചിപ്പാനുണ്ട്. അതിന്നുമുമ്പായി ഒരു വിശേഷകാൎയ്യം ഈ സഭമുമ്പാകെ വെക്കുന്നു. അതായത്— നമ്മുടെ പുത്രിമാൎക്ക് യൌവനം തികഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവരെ ഇനിയും കന്യകാവൃത്തിയിൽ വെപ്പാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. വേളി കഴിച്ചുകൊടുത്താൽ സന്തോഷമായി.

മന്ത്രി:— സ്വാമിൻ! ഇതിനെന്താ വിഷമം. തിരുമേനിയുടെ ഇഷ്ടം ഒന്നുണ്ടായാൽ മതി.

സേനാ:— ഇവിടത്തെ ആശ്രിതനായ കൊങ്കണരാജാവിന്റെ മകൻ 'കോമളരാജൻ' സരസനാണ്. മഹിഷാസുരനൃപൻ ബഹു യോഗ്യനും രസികനും ആകുന്നു. മഹാരാഷ്ട്രനൃപൻ തരക്കേടില്ല.

രാജാ:— പക്ഷെ, നമ്മുടെ കുമാരികൾ ഇന്നിന്നവരെ വിവാഹം കഴിക്കേണമെന്നു നോം കല്പിക്കയില്ല. ദമയന്തി, ഇന്ദുമതി, മുതലായ സ്ത്രീരത്നങ്ങൾക്ക് യഥേഷ്ടം വരിക്കേണ്ടുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യ

ദന്മൂണ്ടായിരുന്നുവല്ലോ. ഈ കാലത്തിൽ അധികപക്ഷക്കാരും വിപരീതം പ്രവൎത്തിക്കുകയാണ്. എന്നാൽ നമ്മുടെ പുത്രിമാൎക്ക് ആരാരെ വരിപ്പാൻ ഇഷ്ടമുണ്ടോ, അവരെ വരിച്ചുകൊള്ളട്ടെ, എന്നെ നമുക്ക ഭാവമുള്ളു.

സഖ്വാ:—നാം പൂൎവ്വികസമ്പ്രദായം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു എങ്കിലും, അതു പുതുനടവടിയാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടാൻ പലരും ഉണ്ടാകും.

മന്ത്രി.—എങ്ങിനെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടാലെന്താണ്? നാം പ്രവൎത്തിക്കുന്നതു ധൎമ്മാനുസരണമായിരിക്കണം.

രാജാ:—ശരി, ധൎമ്മകാംക്ഷ മാത്രമേ നമുക്കുള്ളു.

"അസ്ഥിരേണ ശരീരേണ
യോഽസ്ഥിരൈശ്ച ധനാദിഭിഃ
സഞ്ചിനോതി സ്ഥിരം ധൎമ്മം
സ ഏകോ ബുദ്ധിമാൻ നരഃ"

(അൎത്ഥം) അസ്ഥിരമായിരിക്കുന്ന ശരീരംകൊണ്ടും, അസ്ഥിരങ്ങളായിരിക്കുന്ന ധനാദികൾകൊണ്ടും, സ്ഥിരമായിരിക്കുന്ന ധൎമ്മത്തെ എവൻ സമ്പാദിച്ചുകൂട്ടുന്നുവോ, അവനാണ് ബുദ്ധിമാനായ മനുഷ്യൻ.

മന്ത്രി:—എന്നാൽ— രൂപലാവണ്യസമ്പന്നയായിരിക്കുന്ന രത്നകാന്തിയും, വിദ്യാധനാദിവിശിഷ്ടയായിരിക്കുന്ന സാമഞ്ജിനിയും, ആരാരെ വരിപ്പാൻ തീൎച്ചയാക്കിയിരിക്കുന്നു എന്ന് അരുളിച്ചെയ്താൽ കൊള്ളാമായിരുന്നു.

ഗീതം ൧൩. ഗൗള—ആദിതാളം.

പല്ലവി

രാജാ:—കൊണ്ടാടണം പുത്രനെ മമ രത്നകാന്തി താൻ

അനുപല്ലവി

മതി തന്നിൽ മോദമായ് പതിയാക്കിനാൾ സുത (കൊ)

ചരണം.

പരിതോഷമോടു "സാദരം തന്മനതളിരിനാലഹോ!
വരണം ചെയ്തിനി മന്ത്രിപുത്ര ഭുവനദാസനെ. (കൊ)

ഹേ! സഭാവാസികളേ! വിവാഹശേഷം ഭുവനദാസ

റോടുകൂടി സാരങ്ഗിനിയെ രാജ്യഭരണമേല്പിച്ചു നമുക്കു യോഗനിഷ്ഠയാ നിൎവ്വാണം ചെയ്യേണമെന്നാണു ഭാവം.

ആചാ:—ബുദ്ധിവിശേഷം; കൊള്ളാം. കൊള്ളാം. മുഹൂൎത്തം അടുത്തുണ്ടു്.

മന്ത്രി:—ഭവാന്റെ കൃപാകടാക്ഷത്തിന്നു് അടിയന്റെ പുത്രൻ എന്നും പാത്രമാണെന്നു ബോധമുണ്ടു്. എങ്കിലും ഈ അപരിമിതമായ ശ്രേയസ്സു് അവന്നും ഈ ദാസന്നും ഭാഗ്യമുണ്ടായെല്ലോ എന്നുവെച്ചു് ആശ്ചൎയ്യപ്പെടുന്നു.

ആചാ:—ആശ്ചൎയ്യപ്പെടുവാൻ ഒന്നും ഇല്ല. പൂൎവ്വീകചരിത്രങ്ങളെ നോക്കുവിൻ!

രാജാ:—ശരിയാണു് ആചാൎയ്യരുടെ വചനം. ഹേ! മന്ത്രി! ഈ ബന്ധുത്വംകൊണ്ടു നമുക്കാണു ഭാഗ്യം. വിദ്വന്മകുടശിരോമണിയായിരിക്കുന്ന ഒരു പുത്രനെ ജഗദീശൻ ദാനംചെയ്തു എന്നേ പറയേണ്ടതുള്ളു.

സൎവ്വാ:—സൎവ്വാംഗസുന്ദരിയായ രത്നകാന്തി കോമളരാജനെ മനസാ വരിച്ചതും ഭംഗിയായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അച്ഛൻ നമുക്കു് ഒരു ബന്ധുവും ആകുന്നു.

രാജാ:—എന്നാൽ അടുത്ത മുഹൂൎത്തത്തിന്നുതന്നെ സ്വയംവരം നിശ്ചയിക്കാം. വേണ്ടുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്യാലും.

മന്ത്രി:—അരുളപ്പാടുപോലെ.

രാജാ:—നല്ലതു്. ഇനി നോം മറ്റുള്ള കാൎയ്യങ്ങൾ വിചാരണ ചെയ്യുക.

മന്ത്രി:—കല്പനപോലെ. (രാജ്യറിക്കാർഡുകൾ എടുത്തു നോക്കുന്നു) തിരുമേനിയുടെ കീഴ്ക്കൂറ്റുകാരായ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും ഈപ്പാദത്തിങ്കലേക്കു് എത്തിക്കേണ്ടുന്ന കപ്പം ഒപ്പിച്ചു എന്നു കാണിക്കുന്ന ഖജാൻജിയുടെ രേഖകൾ കിട്ടി. എന്നാൽ കന്നടരാജൻ കപ്പം എത്തിച്ചില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, വിവരം ബോധിപ്പിക്കുകയുംകൂടി ചെയ്തു കാണുന്നില്ല.

സേനാ:—ഹ ഹാ! ഞാൻ സംശയിച്ചതുപോലെ തന്നെയായി. കാൎയ്യവശാൽ അദ്ദേഹത്തെ ഈയിടെ കാണ്മാൻ ഇടയായി.

അന്ന് എന്നോടു കാരണത്താൽ രസക്ഷയം കാട്ടിയെന്നു തോന്നി.

സേവ:— (പ്രവേശിച്ചു) ജയ ജയ മഹാരാജൻ! ഒരു തിരുവെഴുത്തിതാ കന്നടത്തിൽനിന്ന് അയച്ചിരിക്കുന്നു.

രാജാ:—മന്ത്രി! അതു പൊളിച്ചു വായിക്കാം.

മന്ത്രി:—(പൊളിച്ചു വായിക്കുന്നു.)

മഹാരാജപൂജിതരാജമാന്യരാജശ്രീ

അനന്തശയനമഹാരാജാവിനു കന്നടരാജാവിന്റെ ലേഖനം:— അങ്ങെ ദ്വിതീയപുത്രിയായ സാരംഗിനിക്കു വിദ്യാവൈഭവവും രതിയെ ജയിക്കുന്നതായ സൌന്ദൎയ്യവും ഉണ്ടെന്നു നമുക്ക് അറിവുണ്ടായിട്ടാണ് നോം ആഗ്രഹിച്ചത്. അതിനെ കേവലം അങ്ങുന്ന് അനാദരിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ കന്യകാരത്നത്തെ നമുക്കു തന്നെ വിവാഹം കഴിച്ചുതരേണമെന്നു ഒന്നാമതുംകൂടി നോം അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു. പത്തുദിവസത്തിലകം അനുകൂലമായ മറുപടി കിട്ടാത്ത ഭാഗം നോം കൊല്ലംതോറും ഒപ്പിക്കുന്ന കപ്പം തരികയില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, നമ്മുടെ വീരചതുരംഗപ്പടയെ അയച്ചു, യുദ്ധംചെയ്ത് അനന്തശയനം കീഴടക്കുന്നതാണെന്നും അറിയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ നമ്മുടെ കയ്യൊപ്പും മുദ്രയും വെച്ചിരിക്കുന്നു.

എന്ന് കന്നടരാജൻ സോമണ്ണൻ.

മന്ത്രി:—(കോപത്തോടെ) ആശ്ചര്യം! ധിക്കാരത്തിന്റെ വണ്ണമോ ഇതു്! "ഡംഭം നാശത്തിനു മുൻഗാമിയാണല്ലോ."

സേനാ:—(കോപത്തോടെ) ഹേ! കന്നടശഠാ! മനുഷ്യാധമാ! നിന്റെ ഡംഭാചാരവിലാസമോ ഇതു്! രാജശിരോമണിയായിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ രാജാവിനു ഈ രീതിയിലോ എഴുതിയതു്! ഉം, ഉം.

രാജാ:— സേനാധിപതേ! ക്ഷമിക്കൂ. നമ്മുടെ ദ്വിതീയപുത്രിയെ ദുർബ്ബുദ്ധിയായ കന്നടനു വിവാഹം കഴിച്ചുകൊടുക്കില്ലെന്നു നോം മുമ്പുതന്നെ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ കാര്യമാണ്. കൂടാതെ ഇപ്പോഴും വേറെ വിധങ്ങളാലോചിച്ചും ക

ഴിഞ്ഞു. അതല്ലാത്ത ഭാഗമായാലും ഈ വക അഹമ്മതി ധൎമ്മത്തിനു പോരായ്മയാൽ നിൎത്തൽ ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്. അതിനാൽ യുദ്ധത്തിന് ഉടനെ വട്ടം കൂട്ടുകയല്ലാതെ നിവൃത്തിയില്ല.

സേനാ:—അടിയന്റെ ബാഹുപരാക്രമം കന്നടൻ അറിയാറായി.

രാജാ:—ദൈവം നമ്മെ വിജയികളാക്കിത്തീൎക്കട്ടെ!

മന്ത്രി:—വേണ്ടുന്ന ഒരുക്കത്തോടുകൂടി കന്നടത്തിൽ നാം പ്രവേശിച്ചു യുദ്ധം ചെയ്വാൻ അവസരമില്ല. അതിനാൽ കന്നടസൈന്യം ഇവിടെവന്നു നമ്മോടെതിൎക്കുമ്പോൾ തടുത്തുനിൎത്തി അപജയപ്പെടുത്തുന്നതാണ് ഉത്തമം. അതിലിടയ്ക്കു വേണ്ടപ്പെട്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ശീഘ്രം ചെയ്യുകയല്ലേ?

രാജാ:—അതാണു നല്ലതു്.

സേനാ:—(ഗൌരവത്തോടെ) ഇവിടുത്തെ കരുണാകടാക്ഷത്താൽ അടിയൻ പ്രവൎത്തിക്കുന്നതു് ഉടനെ കാണാം.

ആചാ:—മഹാരാജാധിരാജൻ! ഭവാനെ ജഗദീശൻ കടാക്ഷിക്കട്ടെ!

രാജാ:—നോം ഇപ്പോൾ സഭ പിരിയുക. (നില്ക്കുന്നു)

മറ്റെല്ലാവരും: (എഴുന്നീറ്റു തൊഴുതുംകൊണ്ട്) മഹാരാജാധിരാജൻ! ജയ ജയ!

രാജാ:—(പോകുന്നു)

(മറ്റെല്ലാവരും പോകുന്നു)

അങ്കം 2. രംഗം 1.

കന്നടസേനാധിപതി, സൎവ്വാധികാൎയ്യക്കാർ, ദളേൻ, മറ്റും പട്ടാളക്കാർ കന്നടത്തിൽനിന്നു അനന്തശയനത്തേക്കു യുദ്ധയാത്രചെയ്യുന്നു.

ഗീതം ൧൪. മാഞ്ചു—ആദിതാളം.

സേനാ:— നട നട നട ഝടിതിയായിഹ
പട ചൊരാതി നാം അടിമയാക്കിടാം. (നട)

അനന്തശയനരാജാവ് എന്തു കരുതി നമ്മുടെ നൃപോത്തമന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രിയെ കല്യാണം ചെയ്തു കൊടുക്കുന്നില്ല?

മന്ത്രി:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബുദ്ധിമോശമെന്നു പറവാനില്ല. മന്ത്രിയുടെ പ്രാപ്തിക്കുറവു തന്നെയാണ്. അതിനാൽ അനന്തശയനകിരീടാധിപതിയായി വാഴാൻ നമ്മുടെ സ്വാമിക്കു ഇടവരും. കണ്ടുകൊൾക.

സർവ്വാ:—അതിനെന്തു സന്ദേഹം? ശൂരപരാക്രമികളായ പട്ടാളങ്ങളും അതി കേമമായ പടക്കോപ്പുകളും ഉള്ളതിനാൽ ഒരു നിമിഷംകൊണ്ടു അനന്തശയനം പിടിച്ചടക്കാം.

കല്പിച്ചയച്ച ദൂതന്മാർ തിരിച്ചുവന്നു വേണ്ടപ്പെട്ട അറിവു തന്നില്ലല്ലോ. ഫാൾട്ട് സ്റ്റേണ്ട് അററ് ഈസ്.

മന്ത്രി:—ജയം പ്രാപിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണോ? വന്ന കാര്യം മറന്നോ? ഒന്നാമതായി സാരംഗിണിയെ തിരുപാദത്തിലേക്കു സമർപ്പിക്കണം. ദൂതന്മാരെ ഉടനെ കാണാതിരിക്കില്ല.

സേനാ:—ഏതായാലും രാജാവു നമ്മുടെ വീര്യം ഗ്രഹിക്കാറായി. എടുക്കാം തോക്കു, നടക്കാം വലത്തോട്ടു, ലെഫ്റ്റ് റൈററ്.

(എല്ലാവരും പാടിക്കൊണ്ടു നടക്കുന്നു)

ശേഷശയനത്തിൽ വാസം ചെയ്യുന്ന
ശൌരിരാജനി പാശമേ ഗതി.
(നടോ)

മന്ത്രി:—ഇപ്പോൾ നാം അനന്തശയനത്തിൽ എത്തി; എങ്കിലും വഴിക്കു തടസ്ഥം യാതൊന്നും നേരിട്ടിട്ടില്ല.

സേനാ:—ഇനി ഒന്നും നേരിടുകയും ഇല്ല. ഒരു സമയം അനന്തശയനൻ ഓടിക്കളഞ്ഞതായിരിക്കാം. എന്നാൽ വൈഷമ്യമില്ലായിരുന്നു.

മന്ത്രി:—ഈ കുന്നിൽനിന്ന് അനന്തശയനം മുഴുവൻ അതാ കാണുന്നു. (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു) രാജാവിന്റെ കോട്ട എവിടെ?

സേനാ:—ഫാൾട്ട് സ്റ്റേണ്ട് അററ് ഈസ്. കുഴൽ (Telescope) എടുത്തു നോക്കിൻ.

മന്ത്രി:—(കുഴൽ എടുത്തു നോക്കി ഏതാനും കണ്ടു എന്നു നടിച്ച്)

ഹേ സഖെ! ആ കാണുന്ന അരയാൽ വൃക്ഷത്തിന്ന് ഇടത്തായി പിടിച്ച് ഒന്നു നോക്കുവിൻ. (കുഴൽ കൊടുക്കുന്നു)

സേനാ:—(കുഴൽ വാങ്ങി നോക്കിക്കൊണ്ടു) വരിവരിയായി നിൽക്കുന്ന ഉന്നതവൃക്ഷങ്ങൾ കണ്ടാൽ നട്ടുവളൎത്തിയവപോലെ തോന്നുന്നു. അത്രയുമല്ല, തീപ്പുകയും ധാരാളമുണ്ട്. കാക്ക മുതലായ പക്ഷികൾ അങ്ങുമിങ്ങും പറക്കുന്നു.

മന്ത്രി:—ഇവ എല്ലാം ഞാനും കണ്ടിരുന്നു. തീൎച്ച, കോട്ട അതു തന്നെ. നാം ജാഗ്രതയായി പോകാം.

സേനാ:—അതാണ് നല്ലത്. ഷോൾഡർ ആംസ്, ലെഫ്ടിറൈറ്റ്, ക്വിക്ക് മാൎച്ച്.

(എല്ലാവരും പാടിക്കൊണ്ടു നടക്കുന്നു)

മന്നിടമതി ലുന്നതിയാളും
കന്നടരാജൻ തന്നാജ്ഞയാൽ.

മന്ത്രി:—കോട്ടയ്ക്കു സമീപം എത്തിയിരിക്കുന്നതിനാൽ നാം അല്പം വിശ്രമിക്കുകയല്ലേ?

ക-സേ:—അപ്രകാരം ആവാം. ഹാൾട്ട് സ്റ്റേണ്ട് ആറ്റ് ഈസ്.

ദൂതൻ:—(പ്രവേശിക്കുന്നു) നാലാൾ ഞങ്ങൾ പോയതിൽ മൂവരെയും അനന്തശയനമന്നവന്റെ കിങ്കരന്മാർ പിടിച്ചു കെട്ടിക്കളഞ്ഞു. ഞാൻ ഉപായത്തിൽ ഓടിപ്പോന്നു.

മന്ത്രി:—(കോപത്തോടെ) കഥ പറയുന്നതു വഴിയെ ആവാം. സമയം കളയേണ്ട. എന്തറിവു കിട്ടി?

ദൂതൻ:—അനന്തശയനരാജാവിന്നു കോപ്പു കൂട്ടുവാൻ സമയം കിട്ടാഞ്ഞതിനാൽ നിഷ്പ്രയാസേന ജയിക്കാം.

ക-സേ:—നല്ലത്. ബറ്റാലിയൻ സ്റ്റഡി, ഷോൾഡർ ആംസ്, സ്ലോ മാൎച്ച്.

(പിന്നിൽ കൎട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു)

അങ്കം 2. രംഗം 2.

അനന്തശയനകോട്ടയിൽ സൈന്യങ്ങൾ നിൽക്കുന്നു.

ക-സേ:—സൂക്ഷിക്കണേ! ഇനിയും അടുത്തുചെല്ലുക, ഹാൾട്ട്. (എതിൎസൈന്യത്തെ കണ്ടിട്ടു) ഹേ! മാനുഷാധമന്മാരെ! ന

പുംസേകന്മാരെ! ശീഘ്രം കോട്ടയൊഴിഞ്ഞു ദേഹരക്ഷ ചെയ്തുകൊൾവിൻ.

ഗീതം ൪൭. നവരസം—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

വരിക വരിക നരപാലാധമ! (വരിക)

അനുപല്ലവി.

ധീര ധീരനതി വീരനതെന്ന നിൻ്റെ ഘോരവിചാരമിതെല്ലാം
ഭീരുമൂഢ! ആഹവത്താൽ, വീരനെന്നാൽ (വരിക)

ചരണം.

പ്രാണഹാനി തവ സേനകൾക്കു മമ
ഊനം നിനക്കും വന്നിടും,
ഹീനമതേ! വന്നിടനീയിന്നരികിൽ (വരിക)

അ-സേ:—ഹെ മൂഢമതികളെ! നിങ്ങൾ രാജനീതിയും ധൎമ്മവും കാംക്ഷിക്കുന്നവരാണെങ്കിൽ യുദ്ധസന്നാഹത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന സമയം ഞങ്ങൾക്കു തരികയില്ലായിരുന്നുവൊ? എന്നാലും ഞങ്ങളുടെ പരാക്രമം കണ്ടാലും.

ഗീതം ൪൮. കമാശി—രൂപകം.

പല്ലവി.

ശീഘ്രമുപസേനയോടു നിൎഭരമായ്
പടപൊരുതാമതിസഹസാ (ശീഘ്ര)

അനുപല്ലവി.

ഇഷ്ടമോടെ വന്നണഞ്ഞ കന്നടമന്നവ സൈന്യമേ
നന്നിതു ദുൎന്നയമിങ്ങിനെ (ശീഘ്ര)

ചരണം.

പ്രാണനിന്നു വേണമെന്നാൽ, ദീനമന്യെ പോക നിജപുരമതിൽ
ആണെന്നാകിൽ വാരാ കാണ്ക നീ,
അടലിന്നുടനെതവ പടയുടെമുടിയും കൊടിയും ഒടിയും (ശീഘ്ര)

ക-സേ:—ഇതൊക്കെ തോക്കിന്നിരയാകാനുള്ള മാൎഗ്ഗമെന്നു ധരിച്ചുകൊൾക. ഹേ നീചമതികളെ! വായടക്കു.

രണ്ടുഭാഗവും യുദ്ധം ഘോരമായി ചെയ്യുന്നു:
കോട്ടവാതിലുകൾ പൊളിഞ്ഞു വീഴുന്നു.
കന്നടസൈന്യം അകത്തുകടക്കുന്നു.

ഗീതം ൪൯. ബിഹാക്—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

കന്നടേന്ദ്രനിന്നു ജയം വന്നു ചേൎന്നു കാണുക.

അനുപല്ലവി.

കനിവിലുമതിയശസ്സിലുമിനിക്കോ
മാനിനവും ചെയ്യുക. (കന്ന)

ചരണം.

അമിതശസ്ത്രകാൽ കൊടികളേറി ആടിപ്പാടുവോം നാം
സമയംകളെല്ലം പോകാതെ നൃപനെ പുകഴ്ത്തി
ഘോഷം ചെയ്യിൻ. (കന്ന)

രത്നകാന്തിയേയും പട്ടാളക്കാരേയും ഒരു സന്ന്യാസിയേയും തടവുകാരാക്കി പുറത്തു കൊണ്ടുവരുന്നു.

ക-മന്ത്രി:—രാജാവിനേയും, പത്നിയേയും, മകൾ സാരംഗിനിയേയും, മന്ത്രിസേനാധിപതിമാരേയും കണ്ടില്ലല്ലോ.

ക-സേ:—സിപ്പായിമാർ പോയി ഒന്നുകൂടി തിരഞ്ഞുവരട്ടെ. നാം അനന്തശയനരാജാവിൻെറ സഭാമണ്ഡപത്തിൽ പോയി കാര്യവിചാരണ ചെയ്യാം.

(എല്ലാവരും പോകുന്നു)

കോമളരാജൻെറ കൈ പിടിച്ചുംകൊണ്ടു ഉവനദാസ് കോട്ടയിൽനിന്ന് ഇറങ്ങിവരുന്നു.

കോ-രാ:—(നെഞ്ചുതടവി കരഞ്ഞുംകൊണ്ട്) അയ്യോ! അയ്യോ!

ഉ-ദാ:—ഹാ ഭഗവാനെ! നിൻെറ കരുണയാൽ ഒരുവിധം രക്ഷപ്പെട്ടു. സഖേ! കോമളരാജ! സൂക്ഷിക്കണെ.

കോ-രാ:—അയ്യോ! രത്നകാന്തി! നീ എവിടെ? അയ്യോ! നെഞ്ചു പൊട്ടുന്നു.

ഗീതം ൨൨. കാംബോജി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

എന്തുചെയ്യേണ്ടു മാനേ! അംഗനാമണിയേ!

അനുപല്ലവി.

എങ്ങിനെ സഹിപ്പൂ നിന്നുടെ വിയോഗം. (എന്തു)

ചരണം.

ആനനമെയൊരുള്ള! കണ്മണി! സഖീമണി!
എന്നു കാണും ബാലേ! നിൻ മുഖകമലം. (എന്തു)

ഉ-ദാ:—എടോ! ഇങ്ങിനെ ആയാസം കാട്ടിയാൽ അപകടത്തിൽ പെടും. നാം വേഷം മാറി പോകാം.

കോ_ രാ:— എന്തു വേഷം ധരിക്കുന്നതാണ് നല്ലതു, പറക്കെടോ? നിലയില്ലാതെ ആകുന്നു.

ജ_ ഭാ:— ഒരു സന്യാസിവേഷം ധരിപ്പാനാണ് എന്റെ പുറപ്പാട്.

കോ_ രാ:— ഒരു ശെട്ടുവിന്റെ വേഷം ഞാനും കെട്ടിക്കളയാം.

ജ_ ഭാ:— (ആത്മഗതം) ഈ മാരണത്തിന്റെകൂടെ നടന്നാൽ ഞാനും മോശത്തിലാകും. (പ്രകാശം) എന്നാൽ നാം വേഷം മാറി വെവ്വേറെയായി പോകാം.

കോ_ രാ:— അപ്രകാരം ആവാം.

(രണ്ടുപേരും പിരിയുന്നു)

———

അങ്കം 2. രംഗം 3.

അനന്തരം യുദ്ധാലോചനാമണ്ഡപത്തിൽ ജയപ്രാപ്തന്മാരായ കന്നടസേനാധിപതിയും മന്ത്രിയും സൎവ്വാധികാൎയ്യക്കാരനും കാൎയ്യവിചാരണ ചെയ്യുന്നു.

തടവുകാർ:— (സമീപത്തു നില്ക്കുന്നു)

ക_ മ:— അനന്തശയനനും മന്ത്രിയും മററും കോട്ടയുടെ പിൻഭാഗത്തിൽകൂടി ഒളിച്ചു പോയെന്നു മാത്രമെ ഒററുകാർ അറിവു തന്നുള്ളു. സാരംഗിനിയെ കിട്ടാത്തതിനാൽ യുദ്ധം ജയിച്ചതിനുള്ള സന്തോഷം ഇല്ലാതെയായി.

ഭടൻ:— (സിപ്പായി) സ്വാമിൻ! കോട്ടയിലുള്ളവരെ പിടിച്ചു കെട്ടുമ്പോൾ കൂട്ടത്തിൽ ഒരു സന്യാസിയും അകപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിനു പ്രായം നന്നെ കുറയുന്നതുകൂടാതെ, കൈകളിൽ വളകളും കണ്ടു.

ക_ സേ:— പിടിച്ചു മുമ്പിൽ നിറുത്തുക.

ഭട:— (തിരഞ്ഞു പിടിച്ചു മുമ്പിൽ നിറുത്തുന്നു) ഇതാ സന്യാസി.

ക_ മ:— ഹേ താപസശ്രേഷ്ഠ! ഭവാൻ ആരാണെന്നു അരുളിച്ചെയ്യാലും. ഈ പോക്കളത്തിൽ അകപ്പെടുവാൻ കാരണമെന്താണ്?

സന്യാ:— (കരഞ്ഞു നില്ക്കുന്നു)

ക. മ:— സന്ന്യാസിമാൎക്ക് ഇഹലോകചിന്ത വിധിച്ചിട്ടില്ല. കഷ്ടകാലത്തു വ്യസനിക്കുകയോ ശിഷ്ടകാലത്തു സന്തോഷിക്കുകയോ ചെയ്യുകയില്ല. പിന്നെ ഇവിടന്ന് ഇപ്രകാരം വ്യസനിപ്പാൻ സംഗതി എന്തെന്നു കേൾപ്പാൻ ആഗ്രഹമുണ്ട്.

സന്ന്യാ:— (ആത്മഗതം) ഞാൻ സന്ന്യാസി തന്നെയാണെന്നു ഖണ്ഡിച്ചു പറഞ്ഞാലും, എന്നെ വിശ്വസിച്ച് എളുപ്പത്തിൽ വിട്ടയക്കുകയില്ല. അതിനാൽ ഇങ്ങിനെ പറയാം. (പ്രകാശം നമസ്കരിച്ചുംകൊണ്ടു) പ്രഭോ! ദ്രോഹിക്കരുതെ, ഞാൻ അനന്തശയനമഹാരാജാവിന്റെ മകൾ സാരങ്ഗിനിയാണ്.

ക. സേ:— ഓ ഹോ! സന്തോഷം, ബഹു സന്തോഷം!

ക. മ:— (ആത്മഗതം) ഈ കുമാരി നമ്മുടെ സ്വാമിയുടെ പത്നിയായിരിക്കേണ്ടവളാകയാൽ ഇങ്ങിനെ പറയാം. (പ്രകാശം) ഹേ കന്യകാരത്നമേ! വ്യസനിക്കരുതു, ആശ്വസിക്കു. ഭവതി എന്റെ പുത്രിക്കു സമം.

സാര:— അച്ഛൻ യുദ്ധത്തിൽ തോറ്റുവെന്നു കണ്ടപ്പോൾ മഹാപാപിനിയായ ഞാൻ ഈ വേഷത്തിൽ ഓടിപ്പോവാൻ ശ്രമിക്കയായിരുന്നു. അപ്പോഴാണ് എന്നെ പിടികിട്ടിയതു്.

ക. മ:— ശുഭകാലമടുത്തു. ഒട്ടും വിഷാദിക്കേണ്ട.

ക. സേ:— സഖേ മന്ത്രി! വെറുതെ സമയം കളയരുതു. ഈ രാജകന്യകയെ ഉടനെ തിരുമ്പാകെ കൊണ്ടുപോകാം.

സാര:— പ്രഭോ! എന്നെ രക്ഷിക്കണേ.

ക. സേ:— ഓ രക്ഷിപ്പാൻ ആളെ ആക്കിത്തരാം.

(ഭൃത്യനെ നോക്കി) സിപ്പായി! രഥം കൊണ്ടുവരു.

ഭൃ:— കല്പനപോലെ. പോകുന്നു.

ക. മ:— അനന്തശയനപരിപാലനാൎത്ഥം സൎവ്വാധികാൎയ്യക്കാർ ഇവിടെ വസിക്കട്ടെ. ഈ കുമാരിയോടുകൂടി നമുക്കു സ്വദേശത്തേക്കു പോകാം.

ക. സേ— ഈ നിശ്ചയം ഭേഷായി. സൎവ്വാധികാൎയ്യക്കാൎക്ക് ഉപരാജാവായിരിക്കുന്നതു സമ്മതമെന്നു കരുതുന്നു.

ക. സൎവ്വാ:— നല്ലശിക്ഷ. സമ്മതമല്ലാതെ വരാൻ ഈ അവസരത്തിൽ പാടുണ്ടോ?

ക- മ:— ഈ തടവുകാരുടെ വിചാരണ നിങ്ങാം ചെയ്തുകൊറ്റ വിൻ. സുഖേന ഇവിടെ വാഴ്വാൻ ദൈവം സംഗതി വരു ത്തട്ടെ.

ഭട:— (പ്രവേശിച്ച്) രഥം ഇതാ തെയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്നു.

ക. സേ:— (മന്ത്രിയുടെ ചെകിട്ടിൽ പറഞ്ഞശേഷം, സാരംഗി നിയോടു കോപത്തിൽ) പിതാവിൻെറ രാജ്യം പോകാൻ ഇ നിക്കുവളേ! കണ്ണുനീർ വാർത്തതു മതി. നിന്നാൽ ഞങ്ങാം എ ത്ര കഷ്ടപ്പെട്ടു, ക്ഷണത്തിൽ രഥത്തിൽ കയറു.

സാര:— (കയറാതെ കരയുന്നു)

ക- സപ്ലാ:— (ആത്മഗതം) ഇവളുടെ ജ്യേഷ്ഠത്തി ഈ വിധം ഉ ത്സാഹം നമ്മോടു കാണിക്കുയില്ലായിരിക്കും.

ഗീതം ൧൯. ഹിന്തുസ്ഥാനി കാപ്പി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സാര:— ആഹാ ജഗദീശ്വരാ! പരിപാഹിമാം കരുണാ നിധിയേ!

അനുപല്ലവി.

മാലകൾവാൻ സമാനിൻെറ കാലിണ പൂണ്ടൊരികളെ
ചാലവേ എൻ ദുഷ്ടിമെച്ചുതിവിധത്തിനോ ശിവനേ! (ആ)

ചരണം.

പൊട്ടിടുന്നെൻ ചിത്തമിന്നി ദുഷ്ടർ ചെയ്യും ക്രൂരതയാൽ
വിട്ടിടുന്ന ഭാവമില്ല ശിഷ്ടപാല! എൻ വിധിയോ! (ആ)
ബന്ധുവാരു മില്ലാതെയീ അന്ധകാര മതിലുപെട്ടേൻ
ബന്ധനം ചെയ്തിടമിന്നി യന്തകന്മാരെൻപരനേ! (ആ)

ക- സേ:— എന്ത്, ധൃഷ്ട്യേ! കയറു.

ഭടന്മാരെ! ഈ പിശാചിനെ രഥത്തിൽ വലിച്ചിടുവിൻ.

ഭട:— (പിടിപ്പാൻ തുനിയുന്നു)

സാര:— (രഥത്തിൽ കയറിക്കൊണ്ടു മതി മതി ദുരാത്മാക്കളെ! നി ങ്ങാം എന്നെ തൊടരുതു. ഞാൻ തന്നെ കയറാം.

ഭട:— എന്നാൽ കയറു. ഉം.

ക- സേ:— അപ്രകാരമാവാം.

ക. മ:— നാം കൂടെ കയറുകയല്ലേ.

(രണ്ടുപേരും കയറുന്നു)

ക. മ:— രഥം ഓടിച്ചാലും.

സൂ:— (രഥം ഓടിക്കുന്നു)

സാര:— ആ ഹാ ജഗദീശ്വരാ! (രോദിക്കുന്നു)

(കർട്ടൻ വീഴുന്നു)

അങ്കം 2. രംഗം 4.

അനന്തശയന അരമന.

(കന്നട ഉപരാജൻ ഇരിക്കുന്നു.)

(കർട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു)

ഉ. രാ:— രത്നകാന്തി, രത്നകാന്തി തന്നെ. അവളെ സ്വാധീനമാക്കണം. സാരംഗിനിയെ രാജാവിന്നു പാട്ടണ്ടെങ്കിൽ സോദരിയെ ഉപരാജാവായ എനിക്കും കൊള്ളും? (കൈ കൊട്ടുന്നു)

സേവകൻ:— (പ്രവേശിക്കുന്നു) റാൻ.

ഉ. രാ:— തെക്കെ അറയിൽ ഒരു സ്ത്രീയെ പൂട്ടിയിട്ടിട്ടുണ്ട്. അവളെ താമസിയാതെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരിക.

സേവ:— സ്വാമിൻ. (തൊഴുതു പോകുന്നു)

ഉ. രാ:— രത്നകാന്തിയോടു ചതുരുപായങ്ങളിൽവെച്ചു ഒന്നാമത്തേതുതന്നെ പ്രയോഗിക്കാം. മറ്റെല്ലാം തരംപോലെ ആകാം.

സേവ:— (രത്നകാന്തിയെക്കൊണ്ടുവിട്ടു) സ്വാമിൻ (പോകുന്നു)

ഉ. രാ:— ഹേ സുന്ദരി! അടുത്തുവരു.

രത്നാ:— (അന്ധാളിച്ചു നില്ക്കുന്നു)

ഉ. രാ:— എന്താണ് ഒരു ഭ്രമം.

ഗീതം ൨൦. കമാശി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ഭീതഭാവം ഉടനെ വെടിക നീ

അനുപല്ലവി.

അനവധി ഗുണഗണ മിയലും മാനിനീ മണി! (ഭീത)

ചരണം

ആമയം ഞാൻ തീർക്കാം വാ മയിലേ!
അമിത സരസമതി രമണൻ ഞാനാകയി (മീന)

മതേ! ശിക്ഷിക്കുന്നണമെന്നുവെച്ചു വരുത്തിയതല്ല. ഇവിടം വന്നിരുന്നാലും.

രത്നാ:—(ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തെ മുഷിപ്പിക്കാതിരിക്കുന്നതു നല്ലതാണ്. ഏതായാലും എന്റെ അന്തർഗ്ഗതം ഉടനെ അറിയിക്കരുത്. ഇങ്ങിനെ പറയട്ടെ—(പ്രകാശം)

ഗീതം ൨൫. കമാരി- രൂപകം.

പല്ലവി

കാത്തുകൊൾകെൻ ആത്മമാനസ പാർത്ഥിവനെന്നെ നീ

അനുപല്ലവി

പാർത്ഥിവ മതിയിലലകൾ എന്നുകരുതല്ലോ (കാത്തു)

ചരണം

മന്നിലെത്തിയുന്നതമാം ധർമ്മമെന്നും നീ
എന്നതൊക്കാം രുന്നതിന്നാനായി ബോധിച്ചേൻ (കാത്തു)

ഉ: രാ:—ഞാൻ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം; എന്താണു വിരോധം?

രത്നാ:—എന്നാൽ എന്നെ സ്വതന്ത്രയാക്കിയാലും.

ഉ: രാ:—അതുവും ചെയ്യാം.

രത്നാ:—ഇവിടത്തെ ദയയ്ക്കു പാത്രമായതിനാൽ ഞാൻ നന്ദിപറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു.

ഉ: രാ:—രാ! ഹോ! ഇങ്ങിനെയായാൽ മരണം നമ്മെ വേർപിരിക്കുന്നതുവരെ എത്ര നന്ദി പറയേണ്ടി വരും.

രത്നാ:—അതെന്താ! മരണം നമ്മെ വേർപ്പിടുന്നതുവരെ എന്നെക്കൂടെ നിർത്താനോ ഭാവം? ഇതാണോ രക്ഷ? അസംബന്ധം പറയാതിരിപ്പാൻ അപേക്ഷ.

ഉ: രാ:—അസംബന്ധമല്ല. സംബന്ധം തന്നെ ആയിക്കളയാം.

ഗീതം ൨൬. തോടിമുഖാരി. ആദിതാളം.

പല്ലവി

പോരമാൻ മിഴി! നിന്നാൽ വലഞ്ഞിടുന്നഹം

അനുപല്ലവി

നിന്നാൽ വലഞ്ഞീടുന്നു കന്നൽമിഴിയോമലേ!
ധന്യോഹം! ധന്യോഹം! ധന്യോഹം അനംഗമിനി! (നിന്നാൽ)

ചരണം

പഞ്ചശരനിന്നെന്നെ അഞ്ചാതെ കൊന്നീടുന്നു
കേരഞ്ചാതം, തേരഞ്ചാതം, തേരഞ്ചാതം, പാദചായതി (നിന്നാൽ)

കാമദേവന്റെ ഈ പീഡയിൽനിന്ന് എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും.

രത്നാ:—ഒരാളെ മനസാ വരിച്ചിട്ട് മറ്റൊരാളിൽ പ്രേമം എങ്ങിനെ ജനിക്കും? എന്നോടു ദയയുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തെ വേളി കഴിച്ചു തന്നാലും.

ഉ: രാ:—നല്ല കാൎയ്യം, ഇതുകൊണ്ട് എന്റെ ആഗ്രഹം സാദ്ധ്യമായോ? സ്ത്രീകൾക്ക ബുദ്ധികുറയും, കേൾക്ക. നാം ഇപ്പഴ ഇരിക്കുന്നതു ഭവതിയുടെ പിതാവിന്റെ രാജ്യത്താണ്. അദ്ദേഹത്തിന്നു രാജ്യനഷ്ടം സംഭവിച്ചു, എങ്കിലും, ഭവതിക്കു സുഖത്തിന്നു ഭംഗം ഉണ്ടായിട്ടില്ല. നല്ല കാലം വരുത്തേണമെന്നു വെച്ചു ജഗദീശൻ ഭവതിയെ എന്റെ അധീനത്തിൽ അകപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന ഫലം അനുഭവിപ്പാൻ വൈമുഖ്യം കാണിക്കുന്നതു ദൈവവിരോധമാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

രത്നാ:—(ആത്മഗതം) കോമളരാജനെ എന്നു കാണും, കല്യാണമെന്നുണ്ടാകും, ഇതെല്ലാം ആരറിഞ്ഞു! അതിനാൽ ഇങ്ങിനെ പറയാം. (പ്രകാശം) ജഗദീശന്റെ ഇഷ്ടത്തിന്ന് ആയം വിപരീതം പ്രവൃത്തിക്കരുത്. എനിക്കു വളരെ ചാഞ്ചല്യമുണ്ട്.

ഉ: രാ:—പ്രിയേ! അതു ഞാൻ തീൎത്തുതരാം. (പിടിപ്പാൻ തുനിയുന്നു)

രത്നാ:—(കൈ തട്ടുന്നു) ദയ ചെയ്തു വിവാഹം കഴിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പു തൊടരുത്.

ഉ: രാ:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) സ്ത്രീ പുരുഷന്മാർ അന്യോന്യം കാമിച്ചു കൈ പിടിക്കുന്നതല്ലേ വിവാഹം? കൊച്ചുകുട്ടികളുടെ കൈ പിടിക്കുന്നതാണോ വിവാഹം? കഷ്ടം! ഇന്ത്യാവാസികൾ ഈവക അന്ധപരമ്പരാസമ്പ്രദായത്തിൽനിന്ന് എന്നു വേൎപ്പെടും!

മന്ത്രാ:—ഇവിടുന്നു പറഞ്ഞതു ന്യായമാണ്; എങ്കിലും, * * *

ഉ: രാ:—മതി "എങ്കിലും" (കൈ പിടിക്കുന്നു)

ഗീതം ൨൩. ബിഹാക്—ആദിതാളം.

പല്ലവി

നാഥേ! നിന്നൊടുകൂടി മോടിയൊടു ഞാൻ

അനുപല്ലവി

മന്നിടം തന്നിൽ ധന്യനായി വാഴ്വാൻ
സുമതി നിൻ ദയ ഇന്നടിച്ചു (നാഥേ)

ചരണം

ചിന്തകൾ കൂടാ തന്തഃപുരമതിൽ
ബന്ധുരഗാത്രി! പോകനാമിപ്പോൾ (നാഥേ)

(കയ്യും പിടിച്ചു പോകുന്നു)

അങ്കം 2. രംഗം 5.

(കർണ്ണാട അരമനയിൽ രാജാവ് ഇരിക്കുന്നു.)

(കർട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു)

ഗീതം ൨൪. ഹിന്ദുസ്ഥാനി കാപ്പി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

മത്താലുംമൊഴി തന്നുടെ കൊതികെ.
ബിഷ്ടമന്ത്രി എൻ സേനാപതിയൊന്നു പുഷ്ടികലർന്നോരു മടതം

അനുപല്ലവി

നഷ്ടമതായോ! ശൂര രണ വരർ ശത്രുകരെ ഇന്നായോ!

ചരണം

എത്ര വിത്തമിയുതാ വ്യയമിതു മിത്ഥ്യയാകുമോ?
രാജസുതയവളെത്തിടുമോ മത്സചിവൻ
സ്വാസ്ഥത എന്നാതാരിലൊതവിധമിതിതിപോൽ നാഥി ദൂനം

(ശ്രവിക്കുന്നു) ആരോ സംസാരിക്കുന്നു. മന്ത്രിയുടെ കണ്ഠമോ?

സേവ:—(പ്രവേശിച്ച്) സ്വാമിൻ! മന്ത്രിവരനും സേനാധിപതിയും തിരുമുമ്പാകെ കാണ്മാൻ അവസരം പാർത്തുനില്ക്കുന്നു.

ക: രാ:—(പരിഭ്രമത്തോടെ) വേറെ ഇല്ലയോ?

സേവ:—ഒരു ചെറുപ്പക്കാരിയും ഉണ്ട്.

ക: രാ:—ശല്യമേ! അതു മുമ്പു പറയായിരുന്നില്ലേ? രാട്ടിപ്പായി ഇങ്ങോട്ടു വരുവാൻ പറക.

സേവ:—കല്പനപോലെ (പോകുന്നു)

മന്ത്രി:—
സേനാ:— } (സാരഞ്ജിനിയുമായി പ്രവേശിച്ച്)

ഗീതം ൨൫. അമീർകല്യാണി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

മന്നവാ! നിൻ പദകമലം ശരണം ശരണം ശരണം ശരണം

അനുപല്ലവി

അന്നരുളിയ നവ്യവരത്താൽ ചെന്നനന്ദനനാപുരിയിൽ
വാഴ്‌വതധിക ശുഭമായ് ഞങ്ങൾ (മന്നവാ)

ചരണങ്ങൾ

ഊനമെന്നിയെ ജയിച്ചു മാനിയെ കൈ പിടിച്ചു
വന്നേൻ പാദശരണമടവാൻ (മന്നവാ

സേനാ:—ധീരവരന്മാർ ദുഷ്കരികൾ കൊണ്ടും മഹിതമാം നിൻ കരുണ
കൊണ്ടും ഉടനെന്റെ സഫലമായി (മന്നവാ)

നിന്തിരുവടിയുടെ കടാക്ഷമുണ്ടെങ്കിൽ അടിയങ്ങൾക്ക് എന്താണ് അസാദ്ധ്യമായിട്ടുള്ളത്?

ക: രാ:—ഹാ! ഹാ! നാം ആനന്ദചിത്തനായി ഭവിച്ചു. സാരഞ്ജിനിയുടെ സന്ദർശനത്തിനു നിങ്ങൾ സംഗതിവരുത്തിയല്ലോ. (ആത്മഗതം) സാരഞ്ജിനീദർശനത്തിനു സംഗതി വരുത്തിയതുകൊണ്ടും തദാലിംഗനത്തിന് ഇവരുടെ സംഭാഷണം വിഘ്നമായി വരുന്നതുകൊണ്ടും ഇവർ ഒരേ സമയത്തുതന്നെ എനിക്കു പ്രിയകാരികളും അപ്രിയകാരികളുമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ പറയുക തന്നെ. (പ്രകാശം) ഹേ! മന്ത്രിപുംഗവാ! സേനാപതേ! നല്ലത്, നല്ലത്; വളരെ സന്തോഷം. യുദ്ധപരിശ്രമംകൊണ്ടും മാർഗ്ഗഖേദംകൊണ്ടും നിങ്ങൾ വളരെ ക്ഷീണന്മാരായിരിക്കുന്നു. ചെന്നു വിശ്രമിക്കുവിൻ!

മന്ത്രി:—എന്നാൽ വഴിയെ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാം. (പോകുന്നു)
(രണ്ടുപേരും പോകുന്നു)

ക-രാ:— ഗീതം ൨൩. വേങ്കട—രൂപകം.

പല്ലവി.

ഇവൾതാ നിവൾതാൻ സമരത്തിൻ ഹേതുതാ

അനുപല്ലവി.

ഭുവനെ സുമുഖി ഇവൾ താൻ

ചരണം

അവനിയതിലൊരു തരുണി ഇനി-
യവല യാക്കിലുള്ളതിരായ് നഹിമമ
പരമ ഭാഗ്യ മതരികെ വന്നിതു
തരുണി മണിയിവളരികെ വരികയാൽ (ഇവൾ)

ഹേ! കന്യകാരത്നമേ! ഇവിടെ വന്നിരിക്കാം. എന്താണൊരു ശങ്ക? വിരോധമില്ല. വരു! വരു! (അടുത്തു ചെല്ലുന്നു.)

സാര:—(മാറിക്കളയുന്നു)

ക: രാ:—അന്നമേ! പ്രയാണത്തിൽ വല്ല സുഖക്കേടും നേരിട്ടോ? വഴിയിൽവെച്ചു വല്ലവരും ഉപദ്രവിച്ചോ? വന്നിരിക്കാം വരു!

സാര:—(ആത്മഗതം) ജഗദീശാ! നിരാധാരയായ ഞാൻ ഇദ്ദേഹത്തോട് എന്തു പറയട്ടെ. (പ്രകാശം) മഹാരാജാവേ! ഈ അഗതി ദുഃഖിതയായിരിക്കുന്നു. മഹാരാജാവായിരുന്ന എന്റെ പിതാവു യുദ്ധത്തിൽ പരാജിതനായി. ഞാനും സോദരിയും അടിമകളായും ഭവിച്ചു. ഏതുവണ്ണം ചിത്താനന്ദത്തോടുകൂടി പറന്നു നടക്കുന്ന തത്തയെ കൂട്ടിലിട്ടടച്ചാൽ ജീവകാലം വ്യർത്ഥമാകുന്നു. അത്രമാത്രമല്ല, അത്യന്തം ദുഃഖത്തിന്നും പാത്രമാകുന്നു. അപ്രകാരം ഈ അഗതിയുടെ അവസ്ഥയും ആയിരിക്കുന്നു. ഹേ മഹാരാജാവേ! എന്റെ പിതാവിനാലോ എന്നാലോ എന്തു് അപരാധം ചെയ്യപ്പെട്ടു?

ക: രാ:—ഹേ! മനോമണിയേ! തത്തയുടെ കൌതുകംതന്നെ ബന്ധനത്തിന്നു കാരണം. അപരാധമല്ല.

ഗീതം ൨൪. മുഖാരി—ചാപ്പു.

പല്ലവി

കോമളാംഗി! ഇനിമേലിൽ രാജ്ഞപത്നി നീയെടോ!

അനുപല്ലവി

കാമനെ നിന്നാമയങ്ങൾ നാമശേഷമാസ്തുതം (കോമ

ചരണം

മന്നവരിൽ മുമ്പനാണി കന്നടനെന്നോർക്കനീ
വന്നിടുകെൻ സന്നിധൌ നീ ഖിന്നയാകാതോമലേ? (കോമ

ഹേ! സുശീലേ! നളൻ ദമയന്തിയെ ദർശിക്കുന്നതിനു മുമ്പായി ഏപ്രകാരം മനസ്സുകൊണ്ടു വരിച്ചുവോ, അപ്രകാരം ഞാൻ ഭവതിയെ വരിച്ചുപോയി.

സാര:—ഭവാൻ എന്നെ മനസ്സുകൊണ്ടു വരിക്കയാൽ, ഞാൻ അങ്ങയുടെ പത്നിയായി തീരേണമെങ്കിൽ ഞാൻ മനസാ വരിച്ചവൻ എനിക്കു പതിയായി തീരേണമെന്നുകൂടി അങ്ങുന്നു സമ്മതിക്കുന്നു. എങ്ങിനെ എന്നു വെച്ചാൽ—

"ആത്മവൽ സർവ്വ ഭൂതാനി
യഃ പശ്യതി സ പണ്ഡിതഃ"

(അർത്ഥം— തന്നെപ്പോലെ എല്ലാ പ്രാണികളേയും വിചാരിക്കുന്നവനാണ് അറിവുള്ളവൻ) അതിനാൽ—

ഗീതം ൨൮. ഗുൽരോജ—രൂപകം.

പല്ലവി

വിട്ടീടനീ കഷ്ടയാമീ പൊട്ട പാപിയെ

അനുപല്ലവി

ശിഷ്ടപാലനായ ഭവാൻ ദുഷ്ടനാകൊല്ലാ (വിട്ടീട)

ചരണം

മാനസേ വരിച്ചു മമ നാഥനെ കാണാൻ
മാനവേന്ദ്രാ! നിന്നടിയിൽ വീണിടാം വിഭോ! (വിട്ടീട)

കഃ രാഃ—(ആത്മഗതം) ഇവളുടെ ബുദ്ധിശക്തി അതികേമം തന്നെ. തർക്കിച്ചു ജയിപ്പാൻ പ്രയാസം. ഈ വഴി വിട്ടു ചില ഉപായങ്ങൾ എടുത്തു നോക്കാം. (പ്രകാശം) കണ്മണി!

ഗീതം ൨൯. ചെഞ്ചുരുട്ടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

ഭാസുരാംഗി! ബാലേ! മദനാതുരനാമെന്നെ

അനുപല്ലവി

മോഷണമെന്നോ സഖി ആശയെ നിനവതു? (മോഹ)

ചരണങ്ങൾ

ഹാ! സഹിക്കാവല്ലേ ഈ സുമശര താപം
സാഹസമെന്തിനെന്നാൽ ഹംസസുഗാമിനി! (മോഹ)
എൻപ്രിയയായീടിൽ സാധിക്കും സകലവും
നിൻപ്രിയമെന്നതെൻ പൊൻസഖി! നിരൂപിക്കൂ (മോഹ)
കല്യേ! നിൻ മാനസം കല്ലിനോടൊക്കുമോ
വല്ലഭയായീടിൽ അല്ലൽനിനക്കില്ലഹോ! (മോഹ)

ഇനി അധികം പറവാനില്ല. നിന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ അടിമസ്ഥിതിയേയും എന്റെ വാക്കനുസരിച്ചാൽ സിദ്ധിക്കാവുന്ന ഉന്നതപദവിയേയും ഒന്നാലോചിക്കുക.

സാര:— മഹാപ്രഭോ! രാജപത്നിയായിരിക്കുന്നവർക്ക് ഉന്നതപ്രമോദകരങ്ങളായ നാനാവിധരസങ്ങളേയും അനുഭവിപ്പാൻ ഇടയുണ്ടെന്ന് എന്റെ കൌമാരം മുതൽക്കേ ഞാൻ അറിയുന്നു. മനുഷ്യജന്മത്തിൽ മനസ്സമാധാനം സിദ്ധിച്ചാൽ അദ്ദേഹത്തിനു സ്വർഗ്ഗം അതു തന്നെ. അതില്ലാഞ്ഞാൽ സകലം നിഷ്ഫലം. വാസിഷ്ഠത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നു:—

"അന്തഃശീതളതായാം തു
ലബ്ധായാം ശീതളം ജഗത്
അന്തസ്തൃഷ്ണോപതപ്താനാം
ദാവദാഹമയം ജഗത്"

(അർത്ഥം) മനസ്സിനു കുളിർമ്മയുള്ളവനു ലോകം മുഴുവനും കുളിർത്തിരിക്കും. മനസ്സിൽ ആശകൊണ്ടു തപിച്ചിരിക്കുന്നവൎക്കു ലോകം മുഴുവനും സന്താപകരമായിരിക്കും. അതിനാൽ രാജനീതി കാണിച്ചാലും.

ഗീതം നം. 20- ഹരികാംബോജി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

മന്നരിൽ മകുടമണേ! ദുർന്നയമകലെന്നൃപ!

അനുപല്ലവി

തനയയെ യാചിച്ചീടുന്നീ കന്നദേശോ! നമസ്കാരം
ഭൂപതേ! ഭൂപതേ! ഭൂപതേ! ഭൂപതേ! (മന്നരിൽ)

ചരണങ്ങൾ

എന്മനം വാടിച്ചിട്ടുള്ള നാഥരേയരം പ്രാണനാഥന്
ഒരുവ കമല മിന്നൊൻ കൺമുനയിൽ ചേർത്തിടുവാൻ
സാധുവേ! സാധുവേ! സാധുവെയയച്ചിടുനീ (മന്നിൽ)

ഉന്നു ജീവനുള്ളകാലം അന്യനെ ഗ്രഹിക്കില്ലെന്നുള്ള
വന്നിടുന്നതല്ല നൂനം നിശ്ചയമീ വാക്യം നൃപ!
പാഹിമാം, പാഹിമാം, കനകേശാ! പാഹിമാം. (മന്നിൽ)

ക: രാ:—നീ ഇപ്പോഴും എന്റെ ഒരു പ്രജയാണ്. നിന്റെ ധർമ്മം എന്നോട് കാണിച്ചില്ലാത്ത പക്ഷം രാജദ്രോഹകരാത്തിന്നു നീ ഘോരശിക്ഷ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരും. അതിലും ഭംഗി നീ എന്നോടുകൂടി ചേരുന്നതാണ്.

സാര:—ഗീതം രാ. ഹിന്ദുസ്ഥാനി ചെഞ്ചുരുട്ടി രൂപകം.

പല്ലവി

വിശ്വനാഥാ! നിൻകരുണ ലേശമില്ലാതെന്നുമേവോ!

അനുപല്ലവി

സന്താപത്താൽ വെന്തിടുന്ന അന്തരംഗം ദീനബന്ധോ!
സ്വാന്തനാഥം വിട്ടുപോ! ഞാൻ എന്തു ചെയ്യുമുലകനോട (വി)

ചരണങ്ങൾ

പ്രാണനാഥാ! ഭുവനദേവാ! ഒരു വെടിഞ്ഞോ സാധുവേ നീ
കേണുകൊണ്ടു വാണിടുന്ന കമ്പിനായായെൻ വിധിമതമോ (വി)
സുന്ദരാംഗാ! എന്തു കാരണം ചന്ദ്രസമം നിൻമുഖത്തെ
ഖിന്നയായിട്ടിനിയെത്ര മന്നിൽ ഞാൻ നടന്നിടേണ്ടു (വി)

ക: രാ:— ബാലേ! സന്താപത്തിന്നു കാരണമൊന്നും ഇല്ലല്ലോ.

ഗീതം രാ. കരഹരപ്രിയ. ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ഏതോ സുമുഖി! കവിരാഗാൽ ഉടലുതകി തൊട്ടുകനേ

സാര:— അതാരു പതിയതേ തവ പരിതം ബഹു ദുരിതം-

അനുപല്ലവി.

ക. രാ:— ദുരിതം സുമശരനാൽ വരും തരണീമണേ വിരവിൽ
കനകസുമാസ്ത്രനെന്നെ വലകൊന്നീടുന്ന
മൂന്നു വനമാലിനായരം തന്നീടുക ഇന്നു തരുന്നു- (ഏതോ)

ചരണങ്ങൾ.

സാര:— ഇതു ചിതമോ ക്ഷിതിപതിയേ! തവമതിയെന്തിതി കഠിനം
ധമ്മശാസ്ത്രമതെന്നതൊന്നു മറിയാതിക്കാ
ഇങ്ങയന്യേ ഇന്നീവിധം ചൊല്ലുവതു നന്നോ നൃപ! (ത)

കീച:— നൃപാത്മജയേ! ഇതുസമയം തവകനിവേകിട മിവനായി
നിന്നുടയ മന്ദയതി ഒന്നെന്നോടൊട്ടും കൂടാ
ഇനിമിഷം നിന്നധരം മധുപാനംചെയ്തിടും ഞാൻ.

(പിടിപ്പാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

സാര:— ഹാ ദ്രൌപദിയെ കാത്ത പരമാത്മാവേ! (കാടി മോഹിച്ചു വീഴുന്നു)

കീ-രാ:— (അന്ധാളിച്ചു) ഹാ ഇങ്ങിനേയൊ ഭവിച്ചതു! സേവകാ!

സേവ:— (പ്രവേശിച്ചു) സ്വാമിൻ.

കീ-രാ:— മന്ത്രിയെ ക്ഷണം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരു.

സേവ:— സ്വാമിൻ! (പോകുന്നു.)

കീ-രാ:— ഇനി ഇവളെ എന്തു ചെയ്യട്ടെ (തൊട്ടുകൊണ്ടു) ഹേ! സുന്ദരി! സുന്ദരീ! ബോധം ലേശം ഇല്ല. (പോയിരിക്കുന്നു)

മന്ത്രി:— (പ്രവേശിച്ചു) ജയ, ജയ, കല്പിച്ചയച്ചത് എന്തിന്നോ?

കീ-രാ:— ഇതാ നോക്കു. ഈ ദുഷ്ട നമ്മുടെ പത്നിയായിരിക്കില്ലെന്നു ഖണ്ഡിച്ചു പറയുന്നു. ഇവളെ വെട്ടികൊല്ലേണമെന്നു തോന്നി; എങ്കിലും, ഉർവ്വശി, മേനക, രംഭാദികളെ തോല്പിക്കുന്നതായ ഇവളുടെ അഴക് എന്നെ ഇവൾക്കു ദാസനാക്കി തീർത്തിരിക്കുന്നു. കുറേക്കാലം ചെന്നാലെങ്കിലും ഇവളുടെ മനസ്സ് ഭേദപ്പെട്ടമായിരിക്കാം. അതുകൊണ്ടു കടശാദ്രിയിലുള്ള നമ്മുടെ കാരാഗൃഹത്തിൽ ഇവളെ ഏകാകിനിയായി ഇടട്ടെ.

മന്ത്രി:— അതുപ്പോലെ പോലെ.

കീ-രാ:— (പോകുന്നു)

മന്ത്രി:— ആരവിടെ?

സാര:— (ബോധം വന്ന് എഴുനീറ്റു പരിഭ്രമത്തോടെ നിൽക്കുന്നു.)

സേവ:— (പ്രവേശിച്ചു) സ്വാമിൻ.

മന്ത്രി:— ഇവളെ കടശാഗ്രിജേലിൽ ഏകാകിനിയായി വെപ്പാൻ ഏല്പിച്ചു കൊടുക്കുക. (പോകുന്നു)

സാര:— ഹാ കഷ്ടം! അനന്തശയനമഹാരാജാധിരാജനായിരുന്ന എന്റെ പിതാവെ! നീയും എന്നെ വെടിഞ്ഞൊ! പ്രിയമാതാവേ! നിനക്കും എന്നെ കാണേണ്ടയോ! പ്രാണനാഥാ! നീ എവിടെ!

ഗീതം ൩൩. ശഹന—ചാപ്പ്.

പല്ലവി.

പരനെ നിൻകരുണയീ തരുണിക്കില്ല വിധമോ
മരണമിതാ വരുന്നു (പരനെ)

അനുപല്ലവി.

കരുണാവാരിധിയെന്നു പരമ പൂരുഷാ നിന്നെ
സ്മരണം ചെയ്യുതിനിനി തരമോ ഭവിച്ചിടുന്നു. (പരനെ)

ചരണങ്ങൾ.

ചെറുതൊരു പിഴപോലും കരുണാകരനെ നിന്നിൽ
ഒരുദിനം പോലുമെന്നറിവിൽ ചെയ്യുതില്ലീശാ! (പരനെ)
അബലയാമെന്നെയീ ചപലനാം നരവരൻ
കൃപയില്ലാതടവിയിൽ സപദി വിട്ടിടുന്നു ദേവാ! (പരനെ)

സേവ:— മതിമതി. ബാക്കി ജേലിൽ നിന്നാവാം. നടക്കു നടക്കു.

സാര:— നാഥാ! നാഥാ!

സേവ:— മിണ്ടരുതു് മിണ്ടരുതു്. നട നട. (കൊണ്ടുപോകുന്നു)

അങ്കം 2. രംഗം 6.

കൊങ്കണ രാജധാനിക്കടുത്ത നിരത്തു

(അനന്തശയന രാജാവും രാജ്ഞിയും മന്ത്രിയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അ-രാ:— കന്നടസൈന്യങ്ങളുടെ വായിൽപെടാതെ നടന്നു നടന്നു നമ്മുടെ ഉററബന്ധുവായ കൊങ്കണേശപുരിക്കടുത്തു. ഇതു ദൈവവിലാസം തന്നെ. സേനാധിപതിയും ആചാര്യനും നമുക്കു മുമ്പായി പോയതിനാൽ ബന്ധുഗൃഹത്തിൽ എത്തിയിരിക്കും.

ഗീതം സുര. മുഖാരി— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

എന്നമമെ വെണ്മണി പാദനടയാൽ

അനുപല്ലവി.

അതിപരിതാപ മാണ്ടിടുന്നല്ലി (എന്നമമെ)

ചരണങ്ങൾ.

അതിനാലധികമോ ഉചിതസന്തോഷം
വിധിമതമാണി ഭുവനവാസികൾക്കു. (എന്നമമെ)

സുഖമസുഖ മെന്നീ രണ്ടിനും
വിഭാവനകതാരിലില്ലവികാരം. (എന്നമമെ)

ഗീതം സുര. കാമോദരി— ഏകതാളം.

പല്ലവി.

രാജ്ഞി:— നിന്തിരുവടിതൻ സന്തതിസംസേവ്യർക്കാൽ

അനുപല്ലവി.

അന്ധതകളെന്നിൽ അങ്കുരിപ്പതില്ല (നിന്തിര)

ചരണങ്ങൾ.

മോടിയോടു കൂടുമിപ്രപഞ്ചമിതു
കേടകന്നു പാർത്താൽ നാടകശാലതാൻ (നിന്തിര)

ഖേദങ്ങൾ തങ്ങൾ ജോലി മന്നവാ! കഴിഞ്ഞാൽ
മന്നിടം വിടുന്നു രംഗമെന്ന്യ നാഥ! (നിന്തിര)

രാജ്ഞി:— പകലുണ്ടെങ്കിൽ രാത്രിയും ഉണ്ടാകും. അതുപ്രകാരം ഒന്നിനൊന്നു വിപരീതമായി സകലത്തിലും നാം കാണുന്നു. ഇവ മനുഷ്യർക്കിന്നു അനുഭവമാണെങ്കിലും ആലോചന ഇല്ലാതെ അന്ധാളിക്കുന്നു.

അ-രാ:— നാം കൊങ്കണ രാജ്യത്ത് എത്താറായി. ഈ കുന്നിൽനിന്ന് അരമന താഴികക്കുടങ്ങൾ കാണപ്പെടുന്നു. ചുറ്റും വിശേഷമായ പൂങ്കാവനങ്ങളും ഉണ്ട്. ഉന്നതമായ ശാഖകളിൽ നിന്ന് അതാ മയൂരം, കോകിലം മുതലായ പക്ഷികൾ പാടികളിക്കുന്നു. പൂങ്കാവനത്തിന്നടുത്തുള്ള വാപികളിൽ സൂര്യരശ്മി പതിയുകയാൽ അതിലെ നിർമ്മലജലം ഉരുകി നില്ക്കുന്ന വെള്ളിപോലെ ധാവള്യമായി കാണുന്നു.

അ-രാ— ഇവ മനസ്സിനെ എത്ര ഉല്ലസിപ്പിക്കുന്നു! പുത്രിമാർ

കൂടി ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു. ഹാ! കഷ്ടം!

ഗീതം ൩൬. യദുകുല. കാമ്മോദി—രൂപകം

പല്ലവി.

രാജ്ഞി:— വേദകാരമ്പ! ഇമ്പമോടി ശയതി മാതരെയോടൽ
സാദരം തീർത്തുനീ രക്ഷചെയ്.

അനുപല്ലവി.

ഇന്നുവരെ ചെയ്യുതില്ലെ ഒന്നുപോലും ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾ
മനസാ വാചാ കർമ്മണാ. (വേദ)

ചരണം.

പ്രീതിയുള്ള പുത്രിമാരെ കന്നടൻ മതിയിൽനിന്നു
കാത്തുകൊൾ, നാഥാ! കാത്തുകൊൾ. (വേദ)

അ-രാ:— ഹാ പ്രാണനായികേ! തത്വമെല്ലാം പോയെയൊ? നമ്മുടെ പദവിയ്ക്കു് ഇതു പോരായ്മയാണു്.

മന്ത്രി:— ഹേ സ്വാമിൻ! പത്നീസമേതം അല്പനാൾ ഈ കൊങ്കണ രാജധാനിയിൽ വസിയ്ക്കുവിൻ. കന്നടരാജാവിനെ അപജയപ്പെടുത്തുവാൻ ഞാൻ പ്രയാസം കണ്ടിട്ടില്ല.

അ-രാ:— അപ്രകാരമാവാം.

ഗീതം ൩൭. ഭൈരവി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സങ്കടം തീർത്തിടും ശങ്കരൻ മേലിൽ

അനുപല്ലവി.

മംഗളമേകിടും മന്ത്രീന്ദ്ര! മേലിൽ (സങ്കടം)

ചരണങ്ങൾ.

ദുഃഖസുഖങ്ങൾ തൻ സംഭവം പാർത്താൽ
ക്ഷണം പകൽ രാവിനെന്നിന് (സങ്കടം)
ദൈവാനുഗ്രഹം യത്നം തഥാ ചെയ്യുന്നാൽ
ഇങ്ങലകന്നുപോം പണ്ടുപോൽ വാഴാം. (സങ്കടം)

എന്നാൽ നാം പിരിയുക.

മന്ത്രി— സ്വാമിൻ! (നമസ്കരിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നു)

(രാജാവും രാജ്ഞിയും പോകുന്നു.)

———

അങ്കം. 3. രംഗം. 1.

അനന്തശയനം അരമനയ്ക്കടുത്ത ഒരു തെരുവ്.

ശേട്ടു:— (പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഗീതം ന. ൯. കമാശി— ആദിതാളം.

ഇക്ക്ട.

വനജാക്ഷിമാർ മുടി മണിരത്നകാന്തി തൻ
മുഖകൃത്യമോക്ഷമോം വന്നിടുന്ന ഹന്തമൽ ഭേഹര
സുന്ദരാംഗി! നിൻവിരഹാൽ വന്നപോം മനമിന്നെൻ.
ഭരണാധ്യം മൊഴി രത്നകാന്തി! നീ
വന്നിടുന്ന തെരുമൽ സവിധെ. (വനജാക്ഷി)

പ്രിയ രത്നകാന്തിയെ കാണേണ്ടതിന്ന് അലഞ്ഞലഞ്ഞു വലഞ്ഞ് ഇവിടെ എത്തി. ദേഹോപദ്രവം തട്ടാതെയിരിപ്പാൻ അവൾ കന്നട ഉപരാജാവ് ഇരിക്കുന്ന അനന്തശയന അരമനയിൽ ഉപായത്തിൽ കൂടിയതായിരിക്കാം. ഇപ്പോൾ അദ്ദേഹം കാര്യവിചാരണ സഭയിൽ ആയിരിക്കും. രത്നകച്ചവടക്കാരന്റെ നിലയിൽ അരമനയ്ക്കകത്തു കടക്കതന്നെ. തരമുണ്ടെങ്കിൽ അവളെ കൂടെത്തന്നെ കൊണ്ടുവരേണം. അതല്ലെങ്കിൽ ഒളിച്ചു പോരാൻ ചട്ടം ചെയ്യാം.

രത്നകാന്തി ഇരിക്കുന്നു.

(പിന്നിൽ കട്ടർ ചൊറുന്നു)

ശേട്ടു:— ഒരു സ്ത്രീയെ ഇതാ പുറത്തുകാണുന്നു. 'രത്നം' എന്റെ വിചാരത്തോടുകൂടി നില്ക്കുയായിരിക്കുമോ.

രത്നകാന്തി:—(ആത്മഗതം) ഒരുവനിതാ ഭാണ്ഡവുമായിവരുന്നു കച്ചവടക്കാരനാണെന്നു തോന്നുന്നു. എന്തുംവാങ്ങാം. പണം ഇവിടെ അനവധി കിടപ്പുണ്ട്.

ശേട്ടു:— (സന്തോഷത്തോടെ) ഹാ! രത്നകാന്തി തന്നെ.

രത്നാ:— (ആത്മഗതം) ഓ ഹോ! കോമളരാജനാണല്ലോ ഇത്. എളുപ്പത്തിൽ എന്നെ കൊണ്ടു പോരുകയാം എന്നുവെച്ച വിചാരൻ പുറപ്പെട്ടതായിരിക്കാം. ഇത് എന്നോട പറ്റില്ല. ഇത്തരത്തെ മനസ്സിലാവാത്ത നില നടിച്ചു വേഗം വിട്ടയക്കുക തന്നെ.

ശേട്ടു:— (നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട് അടുത്തു ചെല്ലുന്നു.)

രത്നാ:— (ഗൌരവത്തോടെ) എന്താണ് ഭാണ്ഡത്തിൽ?

ശേട്ടു:— (തിരിഞ്ഞും മറിഞ്ഞും നോക്കി ഭാണ്ഡമഴിച്ചു നിലത്തിൽ വെച്ചുകൊണ്ട്) എന്താ 'രത്നം' മനസ്സിലായില്ലെ?

രത്നാ:— ഓ ഹോ രത്നം വില്പാനുണ്ടോ? കാണിക്കൂ.

ശേട്ടു:— (രത്നങ്ങൾ എടുത്തു വെക്കുന്നു) അതപ്പാ 'മുത്തെ' അറിഞ്ഞില്ലെന്നുണ്ടോ?

രത്നാ:— മുത്തു നോക്കിയാലല്ലാതെ അറിയുമോ?

ശേട്ടു:— വൈരം! എന്താണ്?

രത്നാ:— നല്ല വൈരമാണെങ്കിൽ എടുക്കാം.

ശേട്ടു:— എന്താ 'മാണിക്യം.'

രത്നാ:— മാണിക്യവും ഉണ്ടോ? ശരിയായ മാണിക്യം ഉപയോഗിക്കുന്നതിൽ നാഗകോപമുണ്ടാകും; അതിനാൽ അതു വേണ്ടാ.

ശേട്ടു:— (ആത്മഗതം) ഇവൾക്ക് എന്നെ മനസ്സിലായതേയില്ല. ഹാ കഷ്ടം! മുമ്പു പറഞ്ഞതെല്ലാം എവിടെ? 'സ്ത്രീണാഞ്ച ചിത്തം.' (പ്രകാശം) പ്രാണനാഥേ! നേരംപോക്കു പറകൊല്ല. ഒളിച്ചു പോവാൻ നല്ല തരമാണിതു്.

രത്നാ:— ഒളിച്ചു പോവാനോ? ഞാനോ? ശേട്ടുവിന്റെകൂടെയോ?

ശേട്ടു:— (പരിഭ്രമിച്ചു വ്യസനത്തോടെ) അല്ല. അല്ല അയ്യോ! ഞാ! ഞാ ഞാൻ നിന്റെ കോമളരാജൻ.

രത്നാ:— അസംബന്ധം പറയരുതു്. പോ പുറത്ത്. ആരവിടെ?

ശേട്ടു:— ത ത തങ്കമേ! അ അ അപമാനിക്കരുതേ. ര ര രക്ഷിക്കണേ. (നമസ്കരിക്കുന്നു)

രത്നാ:— (രത്നങ്ങൾ കൈവശപ്പെടുത്തുന്നു) വേഗം പൊയ്ക്കോ.

സേവകൻ:— (പ്രവേശിക്കുന്നു) ആവശ്യമെന്താ?

രത്നാ:— ഈ ഭ്രാന്തനെ പിടിച്ചു തള്ളിവിട്ടേക്കൂ (പോകുന്നു)

സേവ:— വാടാ (തള്ളുന്നു)

ശേട്ടു:— അയ്യയ്യോ! പ്രാണേശ്വരി! നീയോ ഈ വിധം കാണിക്കുന്നത്!

സേവ:— വായ മൂടെടാ. (ഇടിക്കുന്നു)

(രണ്ടുപേരും അന്യോന്യം വലിക്കുന്നു.)

ശെട്ടി:— നീ എന്നെ കൊന്നോ ഞാൻ ഇവിടം വിടില്ല.

സേവ:— (പിടിച്ചു വലിച്ചു തള്ളികൊണ്ടു പോകുന്നു)

ശെട്ടി:— അയ്യയ്യോ പ്രാണേശ്വരി! പ്രാണേശ്വരി!

(സേവകൻ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു.)

അങ്കം 3. രംഗം 2.

(കന്നട രാജ്യത്തു ഒരു നിരത്ത്.)

സന്ന്യാസി:— (പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഗീതം ൩൯ നാഥനാമക്രിയ—ചാപ്പ്

ശംഭോ ശിവശംഭോ ശിവശംഭോ! മമ
സന്താപ നാശന പാലയ ശംഭോ! (ശംഭോ)
രതിസമശശാങ്കിനി മമ
സന്തോഷസന്താപ പങ്കായിട്ടമെൻ
ബന്ധുരഗാത്രി ദയിത! യിന്നു
സന്താപമഗ്നയായേതൊരു ദിക്കിൽ (ശംഭോ)
പൂന്തേൻമൊഴി! നിന്നെയോർത്തുള്ള
കാന്താരമദ്ധ്യത്തിൽ നീറുന്ന ബാലേ! (ശംഭോ)
കാന്തേ! നിൻ ചന്തമുള്ളാസ്യം കാണ്മാ-
നെന്താവതിനിയു ചെയ്യുള്ളു ഹരേ! (ശംഭോ)

പ്രാണേശ്വരി! ഞാൻ നിന്നെ എന്നുകാണും, എവിടെ കാണും എന്നു വെച്ചാണ് ഇങ്ങിനെനടക്കേണ്ടതു? ഹാ! മനസ്സുതപിക്കുന്നു. നിന്റെ സ്ഥിതിയും ഇപ്രകാരം തന്നെയായിരിക്കുമല്ലോ. ജീവനെ ബലികഴിച്ചാലും കന്നടന്റെ പത്നിയായി തീരില്ലെന്നു നിന്റെ ശ്രേഷ്ഠബുദ്ധി എന്നോടുപറയുന്നു.

ഗീതം ൪൦ ഹിന്ദുസ്ഥാനി ഭൈരവി— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

പ്രണയിനി! മൽ സാരഞ്ജനി.

അനുപല്ലവി.

ഇനി ഇവിടെ നിന്നെ പാർപ്പിൻ

ചരണങ്ങൾ.

മാനിനി ഞാനീക്കാനന സീമ്നി
വനജന്തുക്കൾ മദ്ധ്യത്തിലാണേ. (പ്രണയിനി)

പാരാകശാലയിലാടീടും കാലം നാം
കഷ്ടപ്പാടാം കടലിന് നടുവിൽ തക-
പ്പെട്ടീടു മിത്ഥമെന്നോർത്താ! (പ്രണയിനി)
ആരൊരാവൻ ഇണ സാരജ്ഞനേ! ശുഭ
സരസാംഗി! നമുക്കിതപേക്ഷം!
കരുണാകരൻ ശരണമപാരം (പ്രണയിനി)

ഹാ! ജ്ഞാനസ്വരൂപിണി! ഞാനെന്തു ചെയ്യേണ്ടു! കന്നടന്റെ വിവാഹമുണ്ടെന്ന് എവിടെ ചെന്നാലും ഘോഷമായി കേൾക്കുന്നു. കഷ്ടം! കഷ്ടം! (ആലോചിക്കുന്നു)

ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ ഇതാ വരുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നു വല്ല വിവരവും കിട്ടുമോ?

വൃ ബ്രാ:— (പ്രവേശിച്ച്) വിധിച്ചതേ വരൂ കൊതിച്ചതു വരികയില്ല: എന്തൊക്കെ ആഗ്രഹിച്ചു കന്നടത്തിൽ പോയി. കാര്യം ശുഭമാകാതെ വിഷാദത്തോടെ മടങ്ങി വരാറായി. നടന്നു നടന്നു കാലിന്റെ തോലെല്ലാം തേഞ്ഞു വ്രണപ്പെട്ടു. സന്ധുകളിൽ നോവും വന്നു പിടിച്ചു. മുക്കിപ്പിഴിച്ചൽ കഴിച്ചാലും ദേഹം മുന്നേപ്പോലെ വന്നു കൂടില്ല. കഷ്ടം! മുക്കിപ്പിഴിച്ചിൽ കഴിക്കാൻ കാശ് എവിടെയുണ്ട്. ഒരു നേരം തൈലസ്നാനം കഴിക്കാമെന്നു വെച്ചാൽ തന്നെ അതിലേക്കു വേണ്ട കാശ് "ഈ വൃദ്ധബ്രാഹ്മണനു കൊടുക്കട്ടെ" എന്ന് ഇക്കാലത്തിൽ വിചാരിച്ചു വീശി എറിയുന്ന "മഹാരാജന്മാരെ" കണ്ടു കിട്ടുവാൻ പ്രയാസം. ആവൂ, ആവൂ, വലഞ്ഞു, വലഞ്ഞു.

വൃ-ബ്രാ:—(സന്ന്യാസിയെ കണ്ടിട്ട്) സ്വാമികൾക്കു വന്ദനം.

സന്ന്യാ:— ആനന്ദം ഭവിക്കട്ടെ

വൃ-ബ്രാ:— ആവൂ നന്നേ ക്ഷീണിച്ചു.

സന്ന്യാ:— എന്താണിത്ര ക്ഷീണിപ്പാൻ കാരണം?

വൃ ബ്രാ:— എന്താണ് പറയേണ്ടത്! കന്നടന്റെ വിവാഹത്തിനു മൃഷ്ടാന്നം സാപ്പാടും കഴിച്ചു വസ്ത്രദാനങ്ങളും, അനേകം ഗോദാനങ്ങളും, വളരെ പണവും, ദക്ഷിണ വാങ്ങി പോരാമെന്ന് ആഗ്രഹിച്ചു ബദ്ധപ്പെട്ടു വഴി ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു ഓടി എത്തി. ആ ജ്യേഷ്ഠ സാരംഗിനി വിവാഹത്തിനു ഞാറക്കുലിക്കുന്നതാൽ എന്റെ അഭിമാനം മാത്രം ശേഷിച്ചു. ആ മണ്ട

ച്ചിനശിച്ചുപോട്ടെ. എന്റെ ശാപം അവൎക്കു തട്ടി. ഉം, ആ മൂദേവിയെ കടാശാദ്രി വനത്തിലുള്ള കാരാഗൃഹത്തിൽ ഇട്ടു കഴിഞ്ഞു.

സന്ന്യാ:—(ആത്മഗതം) ഈശ്വരകാരുണ്യത്താൽ അറിയേണ്ടതറിഞ്ഞു (പ്രകാശം) ഹേ! നിങ്ങളുടെ അദ്ധ്വാനത്തിനു പ്രതിഫലം സിദ്ധിച്ചില്ലെന്നാകയാൽ വ്യസനിക്കുന്നു. ഞാനു കുറേക്കാലം സഞ്ചരിക്കാനാണു ഭാവം. ഒന്നിച്ചു വരുന്നതിനു വിരോധമുണ്ടോ?

വൃ.ബ്രാ:—സ്വാമി! എന്നെ ഒഴിവാക്കണേ! എനിക്കു ഗൃഹത്തിലേക്കു പോകേണ്ട അത്യാവശ്യമുണ്ട്. നിങ്ങൾ എങ്ങോട്ടാണ് സഞ്ചാരം?

സന്ന്യാ:— ഞാൻ കടശാദ്രിനാഥയുടെ ദർശനത്തിനു പോകയാണ്.

വൃ.ബ്രാ:—അച്ഛന്റെ ചാത്തം ഊട്ടേണ്ടതുണ്ട്. അതില്ലെങ്കിൽ ഞാനും വന്നു കളയുമായിരുന്നു.

സന്ന്യാ:—ഇഷ്ടംപോലെ ആയിക്കൊൾവിൻ!

വൃ.ബ്രാ:—എന്നാൽ എനിക്കു അനുവാദം തന്നാലും. (പോകുന്നു)

സന്ന്യാ:—ശുഭം ഭവതു. (ചുററി നടന്ന്) അയ്യോ! നേരം സന്ധ്യയാകാറായി. ദൈവകരുണയാൽ നരി, കരടി, മുതലായ മൃഗങ്ങളിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടു, പ്രിയതമയെ ബന്ധിച്ച ജേലിൽ എത്തുവാൻ ഇടയായെങ്കിൽ നന്നായിരുന്നു. ഹാ! ഹാ! അധികം നടന്നു വലഞ്ഞു. വിശപ്പും ദാഹവും സഹിപ്പാൻ കഴിയാതെയുമായി. കൈ കാലുകൾ തളൎച്ചയാൽ അസ്വാധീനമായും ഭവിക്കുന്നു. ഇവിടെ അനേകവൃക്ഷങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും, ഫലമുള്ളവ ഒന്നും കാണ്മാനുമില്ല. ഇതാ നീലവൎണ്ണമായ ജലം കല്ലോലമായി ഒഴുകി വരുന്നു. സമീപത്തിൽ ഞാവൽ പഴമുണ്ടെന്ന് ഇതിനാൽ ഗ്രഹിക്കാം. ഈ നീർച്ചാലിൽകൂടി പോയാൽ ഞാവൽമരം കാണാതിരിക്കയില്ല. (നടന്നു ശ്രവിച്ചു നിൽക്കുന്നു) ഞാവൽമരം അടുത്തുണ്ട്. പക്ഷികളുടെ നാദം കേൾക്കുന്നു. ഇവ പഴങ്ങൾ തിന്നുമ്പോൾ ശ

ല്പിക്കുന്നതാണ്. അടുത്തുചെല്ലുക തന്നെ. പഴത്തോടുകൂടിയ ഞാവൽമരം അതാ. അവിടെ ചെന്നു പഴങ്ങൾ അറുത്തു ഭക്ഷിച്ചു വിശ്രമിക്കാം. (പഴങ്ങൾ അറുത്തു ഭക്ഷിക്കുന്നു) ഒവു! ക്ഷുൽബാധ ഏതാനും ശമിച്ചു. ആ! ഹാ! ഈ കാഴ്ച എത്ര മനോഹരമായിരിക്കുന്നു.

ഗീതം ൪൭. ബിഹാഗ്—ആദിതാളം.

പല്ലവി

നാഥാ! ജഗൽകാരണാ! നീതാനാശ്രയം

അനുപല്ലവി

ഉലകെ സർവ്വത്തിനും നാഥാ! പരനെ ജഗൽക്കാരണാ! (നീ)

ചരണങ്ങൾ

ഇഷ്ടമേകുന്ന തവ സൃഷ്ടിവൈചിത്ര്യമിഹ
സ്പഷ്ടമായ് കണ്ടീടുന്നു ശിഷ്ടപാലകാ! ജഗൽക്കാരണാ! (നീ)
ചിത്തത്തിലത്യാനന്ദം മർത്യനേകീടാനായി
ധാത്രിയിലിത്തരങ്ങൾ തീർത്തുവെച്ചെല്ലോ! ജഗൽക്കാരണാ! (നീ)

കണ്ണിനും മനസ്സിനും ഒരുപോലെ ആനന്ദപ്രദമായ മറ്റൊരു സ്ഥലം ഇതുപോലെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. അതാ അടുത്തടുത്തു താമരപ്പൊയ്കകളും, താഴ്വരകളും, മലകളും, കാണപ്പെടുന്നു. ആഹാ! ഈ പ്രദേശം നോക്കിയാൽ അതിലും രമണീയം.

ഗീതം ൪൮. ബിഹാഗ്—രൂപകം.]

പല്ലവി.

വസതി ഇവിടെ മയിൽ കുയിലരയന്നസമൂഹം

അനുപല്ലവി

കുസുമമഴ കണ്ടിട്ടാശ പൊങ്ങിയിപ്പുഷ്കരണിയിൽ (വസതി)

ചരണങ്ങൾ

മനമോഹനയാം പ്രാണസഖിയോടു ഹാ സമിതാ
മനതാരലിഞ്ഞ ചാരു സല്ലാപം ഇതെന്നു. (വസതി)
സരസാംഗി മമ പ്രാണപതി സാര തന്നുടെ
പരിതോഷമേറും സമ്മതിതം തോന്നിടുന്നമേ. (വസതി)

നിങ്ങളുടെ ആട്ടവും പാട്ടും കണ്ടും കേട്ടും രസിപ്പാൻ എന്റെ പ്രാണപ്രിയയുംകൂടി ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ എ

ഞ്ഞുവരുന്ന രാത്രി ക്രൂരമൃഗവാസസ്ഥലമായ ഈ ഘോരാരണ്യത്തിൽ കഴിക്കേണ്ടി വരുമെന്നുള്ള വിചാരം തീരെ വിട്ടുപോകുമായിരുന്നു. ഇവിടെനിന്നു ദൂരെയുള്ള പൎവ്വതങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ ഒന്നിൽനിന്നു മറ്റൊന്നിലേക്കു ചവിട്ടി കയറാമെന്നു തോന്നുമാറ് അടുത്ത് അടുത്തു നില്ക്കുന്നു. അത്രയുമല്ല, കണ്ണെത്താൻ കഴിയാത്തവണ്ണം ഉയൎന്ന് ആകാശത്തിൽ മുട്ടിക്കൊണ്ടും കിടക്കുന്നു.

പിന്നിൽ കൎട്ടൻ വൊഴുന്നു.

—oo✿oo—

അങ്കം 3. രംഗം 3.

കടശാട്ടി വനത്തിലുള്ള കാരാഗൃഹം.

സന്ന്യാ:—എന്താണ് ഒരു ശബ്ദം! ഓ! മാൻകൂട്ടങ്ങൾ താഴ്വരയിൽ വന്നു വെള്ളം കുടിക്കുകയാണ്. (വിസ്മയിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ട്) അതിനു സമീപം അഗ്നിജ്വാല കാണപ്പെടുന്നു. കാട്ടുതീയോ? അടുത്തുചെന്നു നോക്കാം. ഹാ! ഇതു കാരാഗൃഹം തന്നെ. ആയുധങ്ങളും കാണപ്പെടുന്നു. കാവൽക്കാരൻ കുളിരു കായുകയാണ്. ദീനബന്ധോ! നിന്റെ കരുണയാൽ പ്രിയതമയെ ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ജേൽ കാണാറായി. പ്രാണസഖിയെ ഇവിടെനിന്നു രക്ഷപ്പെടുത്തി കൊണ്ടുപോകുവാൻ എന്തു യുക്തി പ്രവൎത്തിക്കേണ്ടു? കടന്നു ചെല്ലാൻ കാവൽക്കാരൻ അനുവദിക്കുമോ?

കാവൽ:—അവ്വൂ! എന്തൊരൊഴലിച്ചയാണിത്. ഈ കുളിരും, പിറുക്കിന്റെയും പോന്തയുടേയും കടിയും പൊറുത്ത് (തല്ലിക്കൊള്ളുന്നു) ഇവിടെ കൂടാൻ യോഗം വന്നുവല്ലോ. "ശിരസ്സിലെഴുത്തു ചിരിച്ചാൽ പോകുമോ?" എന്തു ചെയ്യാനാണ്! ഈ ഒരു ചാൺ കുടലിനുവേണ്ടി എന്തെല്ലാം സഹിക്കണം. വിധിയേ വിധി. (കുളിരു കായുന്നു)(നോക്കിക്കൊണ്ട്) ആരാണ് ഈ നിൎജ്ജനവനത്തിൽ? (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ട്) കാളിയോ കൂളിയോ! അല്ല വനദേവതയോ! ആരാണപ്പാ! ഒരു മനുഷ്യനോ! ഇദ്ദേഹത്തിനു ജീവനിൽ കാംക്ഷ എങ്ങിനെയോ

ളും ഉണ്ടെങ്കിൽ ഇരുട്ടോടെ ഈ മൊരകോട്ടിൽ വരുവാൻ നൊരുത്ത് ഉറപ്പില്ല. തീൎച്ചതന്നെ. മിണ്ടാൻകൂടി ആരുമില്ലാതെ ഞാൻ പെടുന്ന പാട് കണ്ടിട്ട് അതു തീൎപ്പാൻ ഇദ്ദേഹത്തെ ഈശ്വരൻ അയച്ചതാണു.

ഗീതം ൪൩. ഹിന്ദുസ്ഥാനി തോടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

സന്ന്യാ:—ഇനി ഇതിലെന്തു ചെയ്യു മമ പ്രാണപതിയെ കാൺമൂ

അനുപല്ലവി

മമ വിധി ഇതു വിധമിനി (എന്തു)

ചരണം

മനമേ പരിതപിയ്ക്കാതെ സധൈൎയ്യം
വാണിടേണമെന്നാൽ മാനിനിയെ കാണാറാകും (എന്തു)

എന്തായാലും അടുത്തു ചെല്ലുക തന്നെ.

സന്ന്യാ:—ശംഭോശിവ! ശംഭോശിവ! ശംഭോശിവ! ശംഭോശിവ നാഥാ ശരണം ശരണം.

കാവൽ:—സന്ന്യാസിയോ? സ്വാമിൻ! നമസ്കാരം. വരിൻ! വരിൻ!

സന്ന്യാ.—(അടുത്തു ചെന്ന്) സീതാറാം സീതാറാം. ശുഭം ഭവതു.

കാവൽ:—ദയചെയ്ത് ഇരിയ്ക്കിൻ സ്വാമികളേ!

സന്ന്യാ:—ശംഭോ ശിവ! ശംഭോ ശിവ! (ഇരിയ്ക്കുന്നു)

കാവൽ:—(തൊഴുതു നിന്നുകൊണ്ട്) സ്വാമിയെ കണ്ടതു വെരുത്തു സന്തോഷമായി.

സന്ന്യാ:—എന്നെ കണ്ടതിനാൽ എന്താണിത്ര സന്തോഷം?

കാവൽ:—സന്തോഷമല്ലാതെ എന്താണു സ്വാമിൻ! ഫോസ്സങ്ങാടിയിൽ കഞ്ഞുകുട്ടികളെ പിരിഞ്ഞു പോന്നതിനു ശേഷം ഒരു പുരുഷനായി ഇന്നു സ്വാമികളെ കണ്ടു.

സന്ന്യാ:—ഓ! ഹോ! അങ്ങിനെയോ? ഇതെന്തു കഥയാണ്?

ഗീതം ൪൪. അവരൂപകം—ആദിതാളം.

പല്ലവി

എന്തിന വാദം നീ ചെയ്യുന്നും താനേ ചൊൽ

അനുപല്ലവി.

ചിന്താവിഹീനനായി കാനനത്തിൽ! (എന്തിനു)

ചരണങ്ങൾ.

ഘോരതരമോരോ വാരണ വീരന്മാർ
പാരംമദിച്ചുഴറും കാനനത്തിൽ (എന്തിനു)
ക്രൂരതരേറിടും കരടി കിടി പുലി
ചീറും നാഗാദിമേവും കാനനത്തിൽ (എന്തിനു)

കാവൽ:— ആളും മനുഷ്യനും ഇല്ലാത്ത ഈ വനാന്തരത്തിൽ തനിച്ചു പാർക്കാൻ എനിയ്ക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടോ സ്വാമിൻ! ഇതൊരു ജേലാണ്. അനന്തശയന മഹാരാജാവിന്റെ മകൾ സാരങ്ഗിനിയ്ക്കു കാവലാണ്.

സന്ന്യാ:— ഈ രാജപുത്രിയെ എന്തിനാണ് ഇവിടെ വെച്ചിട്ടുള്ളത്?

കാവൽ:— (ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു) സന്ന്യാസിയായതിനാൽ തന്നെയാണ് കർണ്ണാടേശന്റെയും സാരങ്ഗിനിയുടേയും വാർത്ത അറിയാത്തത്.

സന്ന്യാ:— നമുക്കെന്തു വാർത്ത, 'മഹാരാജ്?'

കാവൽ:— കർണ്ണാടേശന്റെ രാജ്ഞിയായിരിപ്പാൻ മനസ്സില്ലെന്ന് അറുത്തു മുറിച്ചു പറകയാൽ ഏകാകിനിയായി ഇവിടെ പാർപ്പിയ്ക്കയാണ്.

സന്ന്യാ:— ശിവ, ശിവ, ശിവ, ശിവ!

കാവൽ:— അല്ലാ, നിങ്ങൾ ഇവിടെ എങ്ങിനെയെത്തി?

സന്ന്യാ:— ഞാൻ സന്ന്യാസിയല്ലെ. സന്ന്യാസിമാർക്ക് കാടും നാടും ഭേദമുണ്ടോ?

കാവൽ:— അതല്ലാ ചോദിച്ചതു സ്വാമിൻ! നിങ്ങളുടെ യാത്രയെപ്പററി അറിവാൻ ആശയുള്ളതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചതാണ്. എവിടന്നാണ്, എങ്ങോട്ടുള്ളാണ്, എന്നും മററും അറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്.

സന്ന്യാ:— കേൾക്കു, ഞാൻ സഞ്ചരിച്ചു മഹിഷാസുര അതൃത്തിയിൽ എത്തി. അവിടെ നിന്നു ഹൊസ്സങ്ങാടി വഴിയായി മൂകാംബിയ്ക്കു പോകാമെന്നു തീർച്ചയാക്കി. അതിൽ പിന്നെ ഹൊസ്സങ്ങാടിയിൽക്കൂടി പോകുന്നതു സൊല്ലയാണെന്നു കേ

ട്ടു. മൂകാംബിക്കു് ഈ വഴി എളുപ്പമുണ്ടെന്നറിഞ്ഞതിനാൽ കുന്നും മലയും കയറിപ്പോകും വഴിക്കു് ഇവിടെ എത്തിയതാണു്.

കാവൽ:— (പരിഭ്രമത്തോടെ) ആവു എന്റെ സ്വാമി! ഹൊസ്സങ്ങാടിയിൽ സൊല്ല എന്താണ്? പറയു!

സന്ന്യാ:— ഛേ ഛേ! പരിഭ്രമിക്കേണ്ട. അവിടെ പ്ലെഗ് റഗുലേഷൻകൊണ്ടു ഉപദ്രവമുണ്ടത്രെ.

കാവൽ:— (വ്യസനത്തോടെ) അയ്യോ! എന്റെ സ്വാമി! ഈ മഹാമാരി എന്റെ കുടിയിലും പിടിപെട്ടിട്ടുണ്ടോ. ഈശ്വരാ! ഇന്നലെയുംകൂടി എന്തെല്ലാം ദുസ്സ്വപ്നം കണ്ടു. സ്വാമി! എന്റെ ഭാര്യയേയും പച്ചക്കുട്ടികളേയും പിരിഞ്ഞു പോന്നിട്ടു കുറെ നാളായി. അവരെ ഒന്നു പോയി കണ്ടേച്ചു വരാമെന്നു വെച്ചാൽ എനിക്കു് ഇവിടെ പകരം നിറുത്തുവാൻ ഒരാളില്ല. ഞാനെന്താ വേണ്ടതു സ്വാമിൻ?

സന്ന്യാ:— (ആത്മഗതം) ഇവന്റെ വീടു ഹൊസ്സങ്ങാടിയിൽ ആണെന്നു സംഭാഷണത്തിൽ മനസ്സിലായി. പ്ലെഗ് റഗുലേഷന്റെ കാര്യം പൊട്ടിച്ചതു നല്ല തരത്തിൽ പററി. വിദ്വാന പരിഭ്രമം കലശലായിരിക്കുന്നു. നമ്മുടെ മനോരഥം സാധിപ്പാൻ ഇതു് ഒരു ശുഭമാർഗ്ഗം തന്നെ.

കാവൽ:— എന്താണ് സ്വാമി ഒന്നും മിണ്ടാത്തതു്?

സന്ന്യാ:— എടോ! തന്റെ ബദൽ എടുപ്പാൻ ആളില്ലാത്തതിനാൽ വ്യസനിക്കേണ്ട.

കാവൽ:— (സന്തോഷത്തോടെ) സ്വാമി നില്ക്കുമോ?

സന്ന്യാ:— ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ വിരോധമില്ല.

കാവൽ:— ഇവിടുത്തെ കരുണെക്കു അളവില്ല.

സന്ന്യാ:— ദീനജനത്തിൽ ദയ സാധാരണ സജ്ജനധൎമ്മമല്ലേ? പക്ഷെ തന്റെ പ്രവൃത്തി നടത്തുവാൻ എന്നാൽ സാദ്ധ്യമാകുമോ, എന്നേ ശങ്കയുള്ളു.

കാവൽ:— സ്വാമി! എന്തു പ്രവൃത്തി. വെച്ചുണ്ടു കിടന്നുറങ്ങണം.

സന്ന്യാ:— തടവു കാരിക്കു ഭക്ഷണം എങ്ങിനെ?

കാവൽ:— പകൽ ഒരുനേരം അവൎക്ക ഭക്ഷണം കൊടുക്കണം.

സന്ന്യാ:— (ശ്രവിക്കുന്നു) ഇതാരാണ് പാടുന്നത്? തടവുകാരി തന്നെയോ?

കാവൽ:— അതെ. അതെ. ഇവിടെ എന്നും പാട്ടാണ്.

ഗീതം ൨൭. ചെഞ്ചുരുട്ടി—ചാപ്പു.

പല്ലവി.

ആഹാ മഹാ പാപിയായിതു ഞാനയ്യോ!

അനുപല്ലവി.

അയ്യയ്യോ! കാത്തിടണെ- (ആഹാ)

ചരണങ്ങൾ.

കാരണ പൂരുഷാ! പാരിലീയഗതിയാം
നാരിയെ കാത്തീടയ്യോ! (ആഹാ)
ഇത്രിലോക താതാ! സച്ചിദാനന്ദമേ!
പുത്രിയെ തള്ളാതയ്യോ! (ആഹാ)
പാശവിമോചക! ഭക്തപരായണാ!
പാപമതു പോക്കീടയ്യോ! (ആഹാ)
അതിനാലെ എന്നുടെ ഖിന്നത തീൎന്നീടും
അഖിലേശാ! സത്യമയ്യോ! (ആഹാ)

കാവൽ:— (ആത്മഗതം) സ്വാമിയാരു പാട്ടിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നു. കണ്ണുമടച്ചു ധ്യാനത്തിലാണ്.

സന്ന്യാ:— (ആത്മഗതം) പ്രിയതമേ! നിന്റെ വ്യസനം ദൈവത്തോടു പറകയാണോ! (പ്രകാശം) അല്ല ഹേ! നിത്യം ഇങ്ങിനെ പതിവുണ്ടോ?

കാവൽ:— പാട്ടോ എന്നും അതിന്റെ ലഹള തന്നെ. പാട്ടിൽ രസമുണ്ടെങ്കിൽ അതു കേട്ടിരിപ്പാൻ ഇതൊരു തരമാണ്. എന്റെ പകരം ഏല്പ്പാൻ ഉറച്ചോ സ്വാമിൻ? ദൈവകൃപയാൽ ഒരാഴ്ച്ചയുള്ളിൽ ജീവനുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ മടങ്ങി എത്താതിരിക്കയില്ല. തീൎച്ച തന്നെ.

സന്ന്യാ:— ബദൽ എടുത്തുകൊള്ളാം. സംശയം വേണ്ട.

കാവൽ:— സ്വാമിൻ! ഭയപ്പെടേണ്ടാ. പുറത്തെ ഗേററ് സദാ പൂട്ടി വെപ്പിൻ. വെപ്പിന്നു വേണ്ടുന്ന സാമാനങ്ങൾ അറയി

ൽ ഉണ്ട്. വെടിമരുന്നും വസ്ത്രവും മററും ആ പെട്ടിയിൽ കാണാം. സ്വാമി! പുലൎന്നതറിഞ്ഞില്ല. പ്രയാണത്തിനു അനുവാദം തരുവിൻ. താക്കോലുകളിതാ.

സന്ന്യാ:— യാതൊരപായവും നേരിടാത്ത വിധത്തിൽ നിങ്ങളേയും കുടുംബത്തേയും ദൈവം കാക്കട്ടെ.

കാവൽ:— സ്വാമിൻ നമസ്കാരം (തൊഴുതു പോകുന്നു)

സന്ന്യാ:— ഈ അകാലസമയം മുറിയിൽ കടന്നാൽ പരിഭ്രമിച്ചു പ്രിയതമെക്കു വല്ല അപായവും നേരിട്ടേക്കാം. കൂടാതെ കാവൽക്കാരൻ എന്നെ പരീക്ഷിപ്പാൻ മറഞ്ഞു വല്ലേടത്തും നിന്നെന്നും വരാം, അതിനാൽ നല്ല വെളിച്ചമാകുന്നതുവരെ ക്ഷമിക്കതന്നെ. അതിലിടക്കു വെപ്പുമുറിയിൽ കടന്നു വിശപ്പു ശമിപ്പിക്കേണ്ടുന്ന മാൎഗ്ഗം എടുക്കാം, (കടന്നു പോകുന്നു)

(കൎട്ടൻ പൊന്തുന്നു)

സാര:— (വിലപിക്കുന്നു)

ഗീതം ൪൩ ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി—രൂപകം

പല്ലവി.

ദേവ! ദേവ! പാഹിമാം കൃപാകര!

അനുപല്ലവി.

താപസിന്ധുവിൽ വീണു മനതാരേറ്റമുഴന്നു ഞാൻ
പാവന! നിൻ പാദം ശരണമടിയനു. (ദേവ)

ചരണം

ആരുമില്ലിനിയാശ്രയം മമ കാരണ ദേവാ!
നാരിതന്നുടെ പ്രാണനെ തവ പാദേ ചേൎക്ക നീ
പരമാത്മൻ പാഹി കരുണാവാരിധേ! (ദേവ)

പരമശിവനെ! ചന്ദ്രമതിക്കുംകൂടി ഇത്ര കഠിന ക്ലേശത്തിനു സംഗതിയുണ്ടായോ? പിതാവിനു രക്ഷിപ്പാൻ ഇക്കാലത്തു അസാദ്ധ്യമാണെങ്കിലും എന്റെ പ്രാണനാഥൻ എന്നെ ലാളനയിൽ വളൎത്തുമായിരുന്നു.

ഊണിനു കാലത്തു വിളിച്ചാലെങ്കിലും വൈകീട്ടു കിട്ടുമായിരിക്കാം.

ഹേ കാവൽക്കാര! ആരുമില്ലാ പാപിക്കു ഭോജ്യം നൽകേണമേ.

ടി ടി ടി

ടി ടി ടി

(കട്ടർ വീഴുന്നു)

സന്ന്യാ:—(കയ്യിൽ ഭക്ഷണവുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു) ഹാ! ഹൃദയം പിളരുന്നു! പ്രാണസഖിക്കു വിശപ്പു സഹിക്കാനില്ലെന്നു വിളികൊണ്ടറിയാം. ഈ ഭക്ഷണത്തോടുകൂടി അകത്തു കടക്കതന്നെ. (കടക്കുന്നു)

സാര:—(സന്ന്യാസിയെ കണ്ടു് അന്ധാളിച്ചു്) ഇതാര്! ഹാ പരമേശ്വര! (മോഹിച്ചു വീഴുന്നു)

ഗീതം ൪൭. നീലാംബരി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സന്ന്യാ:—ഹാ ദയിതേ! ഇതുവിധ മരണവേദമോ!
അതിമഹിത ഗുണമുടയ (ഹാ ദയിതേ!)

അനുപല്ലവി.

മനസി നിൻ നില കണ്ടു ധരണിയിലിരിപ്പതുമതി
ദുരിതം പ്രിയേ! (ഹാ ദയിതേ!)

ചരണങ്ങൾ.

നാഥ വിരഹമഹ വിട്ടിഹാനിന്നെ തേടിയോടിവന്നു
പാതകം ചെട്ടു
കാട്ടിലായൊരളിവുള്ള വിഷാദം പേരമോൻ മിഴിയേ! കഷ്ടം
ആപത്തിൽപ്പെട്ടുഴന്ന എൻ (ഹാ ദയിതേ!)
പ്രാണനാഥേ! തവമാർവതുള്ള പാണിയാലഹ മമ
മേനി തലോടി
പ്രാണരക്ഷ മമ ചെയ്തുവരേണ്ടും മാനിനി! നിനക്കീവിധം
പ്രാണനില്ലാതായ്വന്നിതോ! (ഹാ ദയിതേ!)

ഹാ മനോമോഹനെ! നിന്നെ കണ്ടു കിട്ടേണ്ട ഭാഗ്യം മാത്രമോ എനിക്കു വിധിച്ചതു്! പ്രാണനായികേ! ഒരു വാക്കു പറക.

സാര:—(ഇളകി ഞരങ്ങുന്നു)

സന്ന്യാ:—ഹാ ശിവനേ! ഈ പ്രാണസങ്കടം കാണ്മാനോ ഞാൻ വന്നതു്! പ്രിയേ! പ്രിയേ! (ചുംബിക്കുന്നു)

സാര:—(അന്ധാളിച്ച് എഴുന്നേറ്റു നില്ക്കുന്നു) ഈശ്വര! ഇദ്ദേഹം എന്റെ പ്രാണവല്ലഭൻ തന്നെയോ? അതല്ല, സന്തത ചിന്തകൾ കൊണ്ടുള്ള എന്റെ മനോഭ്രാന്തിയോ? ഹേ കണ്ണുകളെ! നിങ്ങൾ എന്നെ വഞ്ചിക്കുന്നുവോ?

സന്ന്യാ:—(സാരയെ പിടിച്ചുകൊണ്ടു) പ്രിയതമേ! ഇതെന്തൊരു കഥയാണ്! നിന്നെ തൊടാൻ നിന്റെ പ്രാണവല്ലഭനല്ലാതെ ധൈര്യമുണ്ടാകുമൊ? ആശ്വസിക്കൂ. ആശ്വസിക്കൂ.

സാര:—ദൈവവിലാസമോ ഇത്!

ഗീതം ൪൮ ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

പ്രാണനാഥ! കൈ വെടിഞ്ഞതോ ക്ഷീണയാമീ യുവതിയെ

അനുപല്ലവി.

പ്രാണരക്ഷ ചെയ്യുകാന്ത! ശോണിതാംഘ്രി നമിച്ചീടാം

ചരണം.

ലോകനാഥൻ കൃപയാലെൻ ആകുല നിവാരണാർത്ഥം
ശോകമെന്ന്യെ നിന്നെയിന്നു ഏകനായി നിയോഗിച്ചിതോ!

ഗീതം ൪൯ ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സന്ന്യാ:—മാർഗ്ഗമതിൽ പെട്ടപാടെൻകാമിനിയേ! ചൊല്ലാനാമോ?

അനുപല്ലവി.

സർവ്വസാക്ഷിയാം ഭഗവൽ ചൈതന്യത്തിൻ ദർശനം

ചരണം.

പൊന്മയിലേ! കണ്മണിയേ! നിന്നെവിട്ടിന്നാൾവരെയും
കണ്ണുറക്കമെന്നതൊരു കാണി നേരമില്ലഹോ!

സാര:—പ്രാണനാഥ! നാം പിരിഞ്ഞതിൽപിന്നെ അനേക സംഭവങ്ങൾ ഉണ്ടായി. അവ അവസരം പോലെ അന്യോന്യം അറിയിക്കാം.

അതല്ല, കാവല്ക്കാരൻ എവിടെ?

സന്ന്യാ:—അവൻ എന്നെ ബദൽ എല്പിച്ചുപോയി. വിവരമെല്ലാം വഴിയെ പറയാം. നാം താമസിയാതെ ഇവിടുന്നു പോകുന്നതാണ് നല്ലത്.

സാര:—നാഥ! പകരം നിൎത്തിയ അവസ്ഥക്കു് അവനെ വഞ്ചിക്കുന്നതു ശരിയോ?

സന്ന്യാ:—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു)കന്നടന്റെ നീതിക്കു് ഇതു വിരോധമില്ല. നാം ഇവിടെ താമസിച്ചാൽ അപകടമുണ്ടു്.

(സാരങ്ഗിനിയുടെ കൈ പിടിച്ചുകൊണ്ടു്) അതിനാൽ:—

ഗീതം ൪൦ മുഖാരി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

പോരുവാം സാരങ്ഗിനി ഇവിടം വിട്ടു
എൻപ്രാണ പ്രിയേ! നാം (പോരുവാം)

അനുപല്ലവി.

കാവലാളരുവരാ തെവൻ പരമാത്മാ
ഭാവനയോടു നാം പോരുവതു ചിതമിനി (പോരുവാം)

(രണ്ടുപേരും തൊഴുതു പോകുന്നു.)

ഒന്നാം ഖണ്ഡം

സമാപ്തം.

സാരഞ്ജിനീപരിണയം.

രണ്ടാം ഖണ്ഡം.

അങ്കം 1. രംഗം 1.

കർണ്ണാടരാജ്യത്തിൽ ഒരു ഊടുവഴി.

മിത്രനാശു:—(പ്രവേശിച്ച്) നമ്മെപ്പോലെ ഒററ സമർത്ഥനായിട്ട് ആരുണ്ട്? ഈ കൈകൊണ്ട് എത്രപേരുടെ ജീവനെ എടുത്തു. പ്രയാസംകൂടാതെ എത്ര സ്വത്ത് സമ്പാദിച്ചു. ഇനിയും എത്ര സമ്പാദിക്കും. നമ്മുടെ ഒററമാനത്തിന്നും ശ്രേയസ്സിന്നും ഒട്ടും കുറവില്ല. എത്ര ഡിപ്യൂട്ടി കലക്ടർമാർ, എത്ര മുൻസീഫ് സബ്ബ് ജഡ്ജിമാർ നമ്മുടെ സേവക്കു നിത്യം വരുന്നു. പൊല്ലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർമാരും ഹെഡ്കൺസ്റ്റേബിൾമാരും വല്ല കേസിലും ഇമ്പുണ്ടാക്കേണമെങ്കിൽ നമ്മെ ആശ്രയിക്കുന്നു. ഇമ്പുണ്ടാക്കാനെന്താ പ്രയാസം? നാം അറിയാതെ കളവും മററു കുററങ്ങളും ഇല്ല. നമ്മുടെ വിരോധികളുടെ മേൽ കള്ളത്തെളിവുണ്ടാക്കി എത്രായിരം പേരെ എത്തിക്കേണ്ട ദിക്കിൽ എത്തിച്ചു. ബാക്കിയുള്ളവരെയും നോം ജീവനോടെയുണ്ടെങ്കിൽ ഒടുക്കാതിരിക്കില്ല. കുറെ ദിവസമായി നോം ഈ വഴിക്കു വരാത്തത്. എന്താണ് ആരെയും കാണാത്തത്? നേരം വൈകുന്നു. സബ്ബ് ജഡ്ജി നീലകണ്ഠപ്പിള്ളയെ രാത്രി എട്ടുമണിക്ക് ഊണിന്നു ക്ഷണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം വരുന്നതിന്നു മുമ്പ് അവിടെ എത്തുകയും വേണം. പുഴക്കരെ നമ്മുടെ വണ്ടിക്കാരൻ വണ്ടിയോടുകൂടി കാത്തുനിൽക്കുന്നുണ്ട്. (ഗഡിയാരം നോക്കി വെച്ചുംകൊണ്ട്) ആറടിക്കുവാൻ അഞ്ചു മിനിട്ടുണ്ട്. ഈ അഞ്ചു മിനിട്ടും കൂടി ഇവിടെ താമസിച്ചു വല്ല ഇരയും തടയുമോ എന്നു നോക്കാം. (ആരെയോ കണ്ടതായി നടിക്കുന്നു) ഒരാൾ വരുന്നുണ്ട്. ഗോസ്സായിമാരാണ് കക്ഷത്തിൽ ഒരു ഭാണ്ഡവും കാണുന്നു.

ഇതെന്ത ആശ്ചയ്യം! ഗോസ്സായിമാർ ഈ വഴിക്ക വരാൻ അവകാശമില്ലല്ലോ. വേഷം മാററി കാപ്പിതോട്ടങ്ങളിലേക്ക പണം കൊണ്ടുപോകയായിരിക്കണം. ഇതു തോട്ടങ്ങളിലേക്കുള്ള കുറുക്കുവഴിയാണല്ലോ. ഒരു സമയം ഇവർ നമ്മെക്കാളും സമത്ഥന്മാരായിരിക്കും. ഗഢിയാളും കോപ്പും എടുത്തു നമ്മെ വധം കഴിക്കുമോ? (കൈതോക്ക എടുത്തുംകൊണ്ട്) ഈ കൈത്തോക്ക ഇരിക്കെ എന്തു ഭയം. (നോക്കി വെക്കുന്നു.)

ഉ.ഭാ—
സാര— } (പ്രവേശിച്ച മിത്രബന്ധു കാണാത്ത നാട്യത്തിൽ)

ഗീതം ൩൧. ചെഞ്ചുരുട്ടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സ്വാമിൻ സ്വാമിൻ ഭഗവാൻ ശ്രീമൽപദം തന്നെ കപ്പാം

അനുപല്ലവി.

ആമയം ക്ഷണം തീർത്തു ആനന്ദം നൽകീടണേ (സ്വാ)

ചരണം.

നിർമ്മാ! ചിരത്തെ ചിരത്തെ മതവും കരുണാകരനേ!
നന്മമന്മേൽനല്ലൂനാഥാ! നീവെളിത്തായായിലില്ലേ. (സ്വാ)

രണ്ടുപേരും:—ബാലാജി ബലഹാരിരാം—ബാലാജിബലഹാരിരാം.

(ഇങ്ങിനെ പാടുന്നു. സീതാറാം (മിത്രബന്ധുവെ കണ്ടിട്ട്.)

സീതാറാം, സീതാറാം. (അടുത്തു ചെന്നു.) 'മഹാരാജനേ' കണ്ടതു പരദേശികളായ ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യം.

മിത്ര:— നമ്മെ നിങ്ങൾ അറികയില്ലായിരിക്കും. നാഗോടി വലിയ സത്രം കെട്ടിച്ചതു നോമാണ്. നമ്മുടെ പേർ മിത്രബന്ധു, കേട്ടിട്ടുണ്ടായിരിക്കും.

ഉ.ഭാ:— മിത്രബന്ധുവിന്റെ ധമ്മത്തെപ്പററി കേൾക്കാത്തവരാരാണ! ഗോകൎണ്ണക്ഷേത്രത്തിന് എതിരായി നില്ക്കുന്ന സത്രവും ഭവാനുണ്ടാക്കിച്ചതല്ലേ.

മിത്ര:—(മന്ദഹാസത്തോടെ) അതേ അതേ. അറിവുണ്ട്, ഇല്ലേ? ഇരുട്ടാകുന്നു. വേഗം പോകാം.

ഈ പാലം കടന്നാൽ ഒരു എളുപ്പ വഴിയുണ്ട്. അ

തിൽക്കൂടി പോയാൽ നാഴികകോടി നമ്മുടെ സത്രത്തിൽ ഇരുട്ടിന്നു മുമ്പിൽ എത്താം. കൂടെയുള്ളതു ഭാൎയ്യയായിരിയ്ക്കാം. പാപം, നടന്നു തളൎന്നിരിയ്ക്കുന്നു.

ഭു:-ദാ:—'മഹാരാജ' നിങ്ങൾ മുമ്പിൽ നടപ്പിൻ. ഞങ്ങൾ പിന്നിൽ മെല്ലെ കടക്കാം. ഇത്തരം പാലം കടന്നിട്ടു ഞങ്ങൾക്കു ശീലം കുറയും.

മിത്ര:—എന്നാൽ ഭാണ്ഡത്തെകൊണ്ടുള്ള ഉപദ്രവം നിങ്ങൾക്കു വേണ്ട. അതു ഞാം അക്കരയോളം സഹായിയ്ക്കാം. ഭാൎയ്യ മുന്നിലും ഞാം മദ്ധ്യത്തിലും, പിന്നിൽ നിങ്ങളുമായി കടക്കാം.

ഭു:-ദാ:—ഭാണ്ഡം ഭവാനെക്കൊണ്ട് എടുപ്പിക്കയോ! അതു വേണ്ട.

മിത്ര:—അതു ഇങ്ങോട്ടു തരുവിൻ. (ഭാണ്ഡം എടുക്കുന്നു) ദേഹത്തിന്നു സ്വാതന്ത്ര്യം അധികം ഉണ്ടാകുന്നതല്ലേ നല്ലതു്.

ഭു:-ദാ:—(ഭാണ്ഡം വിട്ടുകൊടുത്തുംകൊണ്ട്.) 'മഹാരാജന്റെ' ഇഷ്ടംപോലെ.

(എല്ലാവരും പാലത്തിൽ കയറി നടക്കുന്നു.)

മിത്ര:—(ആത്മഗതം) ഇതു ലേശം ഘനമില്ല. ഒരു സമയം നോട്ടായിരിയ്ക്കാം. (ഞെക്കി നോക്കീട്ടു്.) ഛീ ഛീ ഇതിൽ കടലാസ്സിന്റെ തുണ്ടംപോലും ഇല്ല. എന്തായാലും ഇവളെ കൈവശപ്പെടുത്തണം. പുഴയുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ എത്താറായി.

ഗീതം ൩൨. ചെഞ്ചുരുട്ടി—ഏകതാളം.

പല്ലവി.

കാമമോ രതിയോ ഇവളിന്ദ്രാണിയോ രമയോ,

അനുപല്ലവി.

അറ്റമില്ലാ ഭാഗ്യമിപ്പോൾ വന്നണഞ്ഞതെനിയ്ക്കിഹ
കാമുകൻ വേണിയാളോടൊരാവനായ് പാടിടാം

ചരണം.

തോരാ പോമോ കണ്ണുരാകാൻ, എന്തിനേവം ചിന്തനം
പാരവേൻ ഇക്ഷണത്തിൽ കാന്തൻ കയ്യിൽനിന്നു ഞാൻ.

(ഭുവനദാസനെ തള്ളി പുഴയിൽ ഇടുന്നു)

ഭു:-ദാ:—(വീഴുമ്പോൾ) ദുഷ്ടാ!

മിത്ര:—എടോ! ഏതു് ദുഷ്ടൻ?

സാര:—(പിന്നിൽ നോക്കിക്കൊണ്ട്.) അയ്യയ്യോ പ്രാണേശാ! ഞാനും ഇതാ വരുന്നു. (ചാടാൻ ഭാവിക്കുന്നു.)

മിത്ര:— (പിടിച്ചു നിൎത്തിക്കൊണ്ട്) ചാടൊല്ല.

ഭ-ദാ:— (പുഴയ്ക്കു താഴെ മറുകരയ്ക്കു കയറുന്നു.)

സാര:—(ആത്മഗതം) ഹാ! എന്റെ പ്രാണവല്ലഭൻ രക്ഷപ്പെട്ടു. എന്നെ അപഹരിക്കാനോ ദുഷ്ടൻ ഈ അന്യായം ചെയ്തതു! പ്രിയതമൻ അടുത്തിരിക്കയാൽ ഇവനിൽ നിന്നു എന്നെ രക്ഷപ്പെടുത്താതിരിക്കയില്ല. നിലവിളിച്ചാൽ ഇപ്പാപി എന്റെ ജീവഹാനി വരുത്തും. ക്ഷമിച്ചിരിക്ക തന്നെ.

(രണ്ടുപേരും പാലത്തിൽ നിന്നിറങ്ങുന്നു.

മിത്ര:—നിന്റെ ഭൎത്താവിന്റെ ശബ്ദം കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെ ആരോ ഉപദ്രവിച്ചു എന്നു തോന്നിപ്പോയി. അദ്ദേഹം കാൽതെറ്റി വിധിയാൽ പുഴയിൽ വീണു. കൂടെ ചാടി മരിക്കുന്നതിൽ എന്താണൊരു ലാഭം? കാലാവസ്ഥ പോലെ പ്രവൃത്തിക്കുന്നതാണ് ഉചിതം.

സാര:—(ആത്മഗതം) ഈ മഹാപാപി എന്റെ പ്രാണേശന്റെ ജീവനെ നശിപ്പിപ്പാൻ തുനിഞ്ഞു. അതല്ലാതെ 'ദുഷ്ടാ!' എന്നുച്ചരിപ്പാൻ ഇടയില്ല. അദ്ദേഹത്തെ ദൈവം രക്ഷിച്ചു. ഈ കഥ ഇവൻ അറികയില്ല. ഇവനോട് ഇങ്ങിനെ പറയാം. (പ്രകാശം) 'മഹാരാജ!' എന്റെ പാപഫലം നിമിത്തം ഭൎത്താവു നദിയിൽ വീണു. കൂടെ ചാടിയാൽ സൊല്ല തീൎന്നു എന്നു അപ്പോൾ കരുതിപ്പോയി. ഭവാൻ എന്നെ പിടിച്ചു നിൎത്തിയതിന്നു ഞാൻ നന്ദി പറയുന്നു. കാലോചിതം ആരും പ്രവൃത്തിക്കേണ്ടതാണ്.

മിത്ര:—നീ ബഹു ബുദ്ധിശാലിനി. ഒരു സ്ത്രീക്ക് ഒരു പുരുഷൻ വേണം. അവൻ എത്ര ധനികനോ അത്ര നല്ലതു്. (മന്ദഹാസത്തോടെ) അല്ലേ?

സാര:—(ആത്മഗതം) ഈ ദ്രോഹിക്ക ധനം പാതിവ്രത്യത്തിനേക്കാളും വലുതു്. ദൈവമേ! ഇനിയും ഞാൻ ദുഃഖിപ്പാനുണ്ടോ! (പ്രകാശം) 'മഹാരാജ'!? ബുദ്ധിയില്ലാത്ത എന്റെ വല്ലഭനേക്കാൾ ഭവാനാണു വലിയ നിധി.

മിത്രഃ—ശരി, ശരി. നമുക്കു നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ കാൎയ്യം തന്നെ ഓൎമ്മ വരുന്നു. സാധു, വീണാതാളും കൂടാ. നീ നമ്മുടെ കൂടെയുള്ള അവസ്ഥക്കു് ആരും പലതും സംശയിക്കും. ഏതായാലും ഉടനെ പോലീസ്സിൽ അറിവു കൊടുക്കണം. ഒരു സമയം രക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തെ നമ്മുടെ ബംഗ്ലാവിൽ എത്തിപ്പാൻ പ്രത്യേകം ഏല്പിക്കാം.

സാര:—പുഴയിൽ വീണ ആളെപ്പററി ഈ ആലോചന വെറുതെയാണു്.

മിത്രഃ—എന്തായാലും നമ്മുടെ മുറ നാം പ്രവൃത്തിക്കണം. (ആത്മഗതം) നമ്മുടെ വണ്ടിയോടുകൂടി കുതിരക്കാരൻ നില്ക്കുന്നേടത്തു് എത്താറായി. (ആലോചിച്ചു) ഇവളോടുകൂടി ബംഗ്ലാവിൽ ചെല്ലുന്നതു തടസ്ഥമായിട്ടാണു കലാശിച്ചതു്. സബ്ബ്ജഡ്ജിയെ ഊണിന്നു ക്ഷണിച്ചതു് അബദ്ധമായി. അതുകൊണ്ടു് ഇവളെ വണ്ടിക്കാരനോടുകൂടി സത്രത്തിലേക്കു് അയക്കാം. (പ്രകാശം) ഹേ സുന്ദരി! നിന്റെ ഭാണ്ഡം ഇതാ. രാത്രി സത്രത്തിൽ വസിക്കാം. ഈ അഴുക്കു് വസ്ത്രത്തോടെ ഒന്നായി വണ്ടിയിൽ കയറി പോകുന്നതു നിനക്കും നമുക്കും പോരായ്മയാണു്. അതിനാൽ നിനക്കു ധരിപ്പാൻ തക്കതായ വസ്ത്രങ്ങളും സഹിതമായി ഒരു വണ്ടിയും നാളെ അവിടെ എത്തിക്കാം. ചെറുബംഗ്ലാവിൽ നമുക്കു സുഖേന കാലം കഴിക്കാം.

സാര:—ഇവിടത്തെ ഇഷ്ടത്തിന്നെതിരായി ഞാൻ എങ്ങിനെ പറയേണ്ടു.

മിത്രഃ—(സന്തോഷത്തോടെ) ഹാ സുന്ദരി! ഈ വാക്കുകൾ കൎണ്ണാമൃതമായിരിക്കുന്നു.

(പിന്നിൽ കട്ടർ ചൊല്ലുന്നു.)

അങ്കം 4. രംഗം 8.

(കാട്ടുനിരത്തിൽ വണ്ടിയോടുകൂടി മുരുഗൻ നിൽക്കുന്നു.)

മിത്രഃ— അരേ മുരുഗാ!

മുരുഗൻ:— ശാമി.

മിത്രു:— ഈ സാധുസ്ത്രീ തനിച്ച് എവിടുന്നോ വരികയാണ്. വഴി ശീലമില്ല. ഇവളെ നമ്മുടെ സത്രത്തിൽ നീ കൊണ്ടുപോയി ഇന്നു രാത്രി കൂടെ താമസിപ്പിക്കണം. പിരിഞ്ഞുപോകരുത് കേട്ടോ.

മുരു:— നാനെങ്കെ പോവെൻ ശാമി. പോമാട്ടേൻ പുത്തി.

മിത്രു:— നിനക്ക് ഉറക്കം ജാസ്തി. ബന്ധുവാ ഭ്രം.

മുരു:— അപ്പിടിയെ പൊന്ന് ശാമി.

മിത്രു:— സുന്ദരി! നാളെ കാണാം. ഇപ്പോൾ പിരിയുന്നതിൽ വ്യസനിക്കേണ്ട. (വണ്ടിയിൽ കയറി പോകുന്നു.)

മുരു:— അമ്മാ! പോകലാമാ. ഇപ്പടി നടമ്മാ.

(രണ്ടു പേരും നടക്കുന്നു)

മുരു:— എൻ പെരിയമ്മാ! പേശാതെ പോകിറോം.

സാര:— (നെടുവീർപ്പിടുന്നു.) പോകുന്നപ്പാ! എന്താണ് വേണ്ട ള്ളു?

മുരു:— എന്നമ്മാ വെശനമാ!

സാര:— എന്തിനു വ്യസനം. (ആത്മഗതം) നാഥാ! പ്രാണേശനെ എന്നിൽനിന്നു പിരിച്ചു. അദ്ദേഹം ഇന്നു രാത്രി ദുഷ്ടമൃഗങ്ങൾക്കിരയാകുമോ? അവരെ നീ കാത്തുകൊൾക. ഞാൻ ഇതാ ദുഷ്ടനയച്ചതെങ്കിലും ഒരു തുണയോടുകൂടി ആൾ പെരുമാററമുള്ള ദിക്കിൽ എത്തിയിരിക്കുന്നു.

മുരു:— എന്നമ്മാ! ശുമ്മ നടക്കിറായി. പേശുന്ന- ഓ! ഹോ! ഇരുട്ടിലെ പയമാ? ആനാൽ നാൻ ഒരു പാട്ടു പാടുകിറേൻ കേളുങ്കമ്മാ.

ഗീതം ൩൨. ചെഞ്ചുരുട്ടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

തങ്കമതിനൊത്ത ചാരു
പൂങ്കാവനപെൺ കുയിലേ!

അനുപല്ലവി.

നിൻകൃപ എൻ സ്വാമി നേരെ
തിങ്കൾമുഖിയങ്ങറിയല്ലോ—തന്നാനെ

ഇളങ്കരിമ്പേ! രസക്കഴമ്പേ! കരിങ്കാർവേണി!
മല്ലികച്ചെണ്ടേ! മദനനാമ്പേ!—തന്നാനെ
തേൻകുഴലേ! തന്നാനെ
തേൻകുഴലേ! തേൻകുഴലേ!
തേൻകുഴലേ! തന്നാനെ. ഇളങ്കരി

ചരണങ്ങൾ.

മാനിനി നിൻ മനമിന്നെൻ
സ്വാമി വരനോടു ചേർന്നാൽ
എണമിഴി ദീനമന്യേ
വാണിടാതെ മാനമായി—തന്നാനെ
ഗുണസുമുഖി കീർത്തിമാനാം മിത്രബന്ധു
ഭർത്താവായി തത്ര വാഴാം തന്നാനെ
പച്ചിലയെ പച്ചിലയെ പിച്ചകമേ!—തന്നാനെ. ഇളങ്കരി

അമ്മാ! നാൻ തിരുടനല്ല. പയം വേണ്ടാ.

സാര:— നിന്റെ യജമാനനെ അറിഞ്ഞാൽ നിന്നെ അറിഞ്ഞുകൂടയൊ?

മുരു:— അതെപ്പിടിയമ്മാ! അവർ, മഹാരാജർ അവൾ എന്ന കറപ്പൽ. ഒരു നാളൈക്ക് വന്ത് നൂറു രൂപായില്ലു മേലെ താശിമാക്ക് കൊടുക്കറാങ്കൊ. അമ്മാ! നാളൈക്ക് നീ അങ്കെ പോയി പണത്തെ കേട്ടിയന്താക്കാ റൊമ്പം കൊടുപ്പാര. റൊമ്പം നല്ല ശാമി. നിശമാ. ഓ, അന്തവിളക്ക് പാത്തിങ്കളാ അന്തുതാൻ ശാരായകടൈ. അതുക്ക് കൊഞ്ചം ഇന്താണ്ടെ ശത്തിരം.

സാര:— എന്നാൽ വേഗം സത്രത്തിലേയ്ക്കു പോകാം.

മുരു:— ഇതമ്മാ! ശത്തിരം.

(പിന്നിൽ കട്ടൻ പൊന്തുന്നു.)

അങ്കം 4. രംഗം 4. നാഗോടിസത്രം.

മുരു:— വാ അമ്മാ! ഉക്കാരുങ്കൊ. ഇതെന്നാ ഇൻക്ക് ഇങ്കെ ആരുമില്ലയെ! ദിനം റൊമ്പം പേരിരിപ്പാങ്കമ്മാ! (ഇരുന്നുംകൊണ്ട്)

സാര:— ആളില്ലെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിലും നമുക്കെന്താണ്? (ഇരിക്കുന്നു.)

മുരു:— ഒണ്ണുമില്ലമ്മാ, ആനാലും റൊമ്പം കളിരമ്മാ! ഇന്ത വിറകെട്ടത്തു കൊഞ്ചം നെരുപ്പു കായട്ടും. (തീ കായുന്നു) അമ്മാ! യശമാനർ ദിനം ഒവ്വൊരോ അണ കൊടുപ്പാങ്കോ. ഊട്ടുക്കു പോകുംപോത് തണ്ണികിണ്ണി കുടിക്കിറതുക്ക്.

ഇൻകേക്ക് കളിരക്ക് ഇന്ത നെരിപ്പു കതി.

സാര:— (ആത്മഗതം) ചാരായം വാങ്ങാൻ ഇവന് പൈസ്സ കൊടുക്കട്ടെ. ഇവിടെനിന്നു പോകുവാൻ തരം നോക്കാം. (പ്രകാശം) മുരുഗാ! ശാപ്പ് പൂട്ടിപ്പോയോ?

മുരു:— എങ്കമ്മാ അതാ വിളക്കെരിയുതെ. പാരമ്മ.

സാര:— പണമിതാ നീ പോയി വേണ്ടതു കഴിച്ചു മടക്കത്തിൽ കുറെ ഇങ്ങോട്ടും എടുത്തോളൂ.

മുരു:— അപ്പിടിയെ പൊന്നമ്മാ! (പോകുമ്പോൾ തിരിഞ്ഞു നോക്കി. ആത്മഗതം) ഇന്തമ്മ മോശം പണ്ണുവാളാ_ ഇല്ലെ: ഇല്ലെ. കടൈ കിട്ടെയാച്ചുതെ.

സാര:— ശാപ്പ് അടുത്തിരിക്കയാൽ ഇപ്പോൾ ഇവിടുന്നു മാറരുത്. മടങ്ങി വന്നതിൽ പിന്നെ മുരുഗന്റെ സ്ഥിതി നോക്കി വേണ്ടതു പ്രവൃത്തിക്കാം. (എഴുന്നേറ്റു മുരുഗൻ വരുന്നതു നോക്കുന്നു.) കാ! വിദ്വാനെത്തിപ്പോയി.

(മുരുഗൻ കക്ഷത്തിൽ ഒരു കുപ്പി റാക്കും കയ്യിൽ രണ്ടു ചിരട്ടയുമായി പാടി വരുന്നു.)

ഗീതം ൩൪. ചെഞ്ചുരുട്ടി— ആദിതാളം.

ഖണ്ഡനം.

(നാനാനന്നാന നാനന്ന നന്നാന.)

ഇതലെ വാണിരുന്ന മാനവരെല്ലാർക്കും
ഇതിസന്തോഷത്തിനായ് ജാതമായീവസ്തു — നാനാ
ദേശസഞ്ചാരത്തിൽ കാണുകയിലുന്ന
മോക്ഷകാംക്ഷീസുഖം ലേശം കിടയ്ക്കുമോ? — നാനാ

അമ്മാ! കൊണ്ടേനേൻ ഉക്കാറുങ്കമ്മാ! വാ! വാ!

(ഇരുന്നു ചിരട്ട മുന്നിൽ വെയ്ക്കുന്നു) നീതാൻ ഊത്തികൊടു.

സാര:— അങ്ങിനെതന്നെ. (പകർന്നു കുടിക്കുന്നെന്നു ഭാവിക്കുന്നു.

ആത്മഗതം.) ഞാൻ ചാരായം കുടിക്കാതെ ചിരട്ട വെക്കുന്നത് ഇവൻ അറിയുന്നില്ല.

മുരു:— (കുടിക്കുന്നു) റൊമ്പം നല്ലത്. നീ കുടിയമ്മാ.

സാര:— (ചാരായം പിന്നെയും പകരുന്നു.) ഇതുകൂടെ കുടി മുരുഗാ!

മുരു:— കുടിക്കുംപോത് പേശി പേശി താൻ കുടിക്കവേണം. അതുതാൻ ശാക്കണക്ക മേൽ നല്ലത്. ഇതക്ക മേലെന്നാശ്രുകമമ്മാ.

സാര:— വിദ്വാന് മുഖപകച്ച് തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

മുരു:— നാൻ ആട്ടറേൻ പാരുങ്കമ്മാ! (പാടികളിക്കുന്നു.)

ഗീതം ൫൩. മായാമാളവഗൌളം— ആദിതാളം.

ഖണ്ഡം.

വാളെ വ്വപ്പർ നൽകുന്നോരെ ചരട്ടു ശാരായം
മട്ടൻറോസ്റ്റ് കുട്ടി ഡൊസ്സുതന്നുപോട്ടാക്കാ
യേശുസൌഖ്യം സിക്കുന്നതെ എന്നുട്ടശൊല്ലാമൊ?
ഇസ്സുദിവ്യമട്ടുഇന്നാ ഭൂമിയൊളു ശെനോരിലെ
കോളുരക്കം കൊളിക്കിന്നും കൊട്ടപ്പുട്ടുണ്ടു ഡോക്ടർ
കാളികളി പൂശെല്ലാം വേണമിളു തപ്പാതെ
ബുദ്ധി ശക്തി വർദ്ധിപ്പിക്കും നിത്യം പാനം ചെയ്യുന്നാൾ
സിദ്ധമല്ലെ ഇങ്ങനിള്ളു കാട്ടുവാനുള്ളതോലുമെ.

(ലഹരിയിൽ ആടിനടക്കുന്നു.)

സാര:— മുരുഗാ! ഇത് എനിക്കുവേണ്ടി കുടി. (പകർന്നു കൊടുക്കുന്നു.)

മുരു:— (വാങ്ങി കുടിച്ച് ഇടറി സംസാരിക്കുന്നു.) ആടറതുക്ക് കാൽ പരറതില്ലെ. (ചാഞ്ചാടി നടക്കുന്നു.)

സാര:— ഓ! ഹോ! ആടറതുക്ക് കാൽ വരറതില്ലയാ? ശരി വെക്കം.

മുരു:— (ഇടറി) നാൻ പടുക്കട്ടും. (കിടക്കുന്നു)

സാര:— മുരുഗാ! പടുക്കേണമൊ? ഇതുവും കുടി.

മുരു:—മൊള്ളൊ മൊള്ളൊ ഊത്ത്, ഊത്ത് (വായ തുറന്നു കാണിക്കുന്നു)

സാര:—(പകർന്നു കൊടുത്തുകൊണ്ടു) മതിയോ?

മൃഗ:— (ഇടറി) പോരും പോരും

സാര:— മൃഗാ! എഴുന്നേററ് ഒന്നു കളിയ്ക്കു.

മൃഗ:— (കഥയില്ലാതെ പിറുപിറുക്കുന്നു.)

സാര:— (മൃഗനു ബോധമുണ്ടോ എന്നു പരീക്ഷിയ്ക്കുന്നു) ഇവനു ലേശം ബോധം ഇല്ല. പോവാൻ ഇതുതന്നെ തരം. പ്രാണേശനെ കണ്ടു സ്ഥലത്തേയ്ക്കായി നടക്കാം. വിധിയുണ്ടെങ്കിൽ കാണാം. (പോകുന്നു)

(കർട്ടൻ വീഴുന്നു.)

—o:o—

അങ്കം 4. രംഗം 5. (കാട്ടുനിരത്ത്)

—

സാര:— പ്രാണേശനുമായി എന്നു ചേരാനാകും! മാതാപിതാക്കന്മാരോടുകൂടി ഉല്ലസിയ്ക്കുന്ന ഭാഗ്യം നീ ഞങ്ങൾക്കു തരുമോ ദയാനിധേ! ആശ്രയമില്ലാത്തവൎക്കു ദൈവം തുണയില്ലേ.

ഗീതം 56. ദേശികതോടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

അവനിയിലി പാപിനിപോൽ അബലമാരിലില്ല നൂനം

അനുപല്ലവി.

പ്രബലസന്താപത്തിൽ വീണു അവധിയില്ലാതുഴലുന്നു   അവ

ചരണം.

മരണമില്ലാ ജീവിതത്തിൽ ഉതകുന്നതിനി ജഗദീശാ!
കരുണചെയ്തീടണം തവ ചരണദാസികളിൽ നാഥാ!   അവ

ഭദ്രൻ:— (പ്രവേശിച്ച് ആത്മഗതം) കൊങ്കണരാജ്യത്തേയ്ക്ക് എന്നെ അയച്ചതു വെറുതെയായില്ല. അനന്തശയനന്റെ ഗൂഢാലോചനകളെല്ലാം ഉപായത്തിൽ അറിഞ്ഞു. ഈ കഥ നമ്മുടെ സ്വാമി കന്നടേശനോടുണർത്തിച്ചാൽ സന്തോഷിച്ച് എന്നെ സ്വച്ഛേദരാക്കും. മിത്രബന്ധുവിന്റെ സത്രത്തിൽ കിടന്നുറങ്ങി പുലരാൻ നാലഞ്ചുള്ളപ്പോൾ കന്നടത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെടാം.

സാര:— (ആത്മഗതം) വഴി പരിചയമില്ല. എങ്ങോട്ടു നടക്കു

ട്ടെ. സത്രത്തിലേയ്ക്കു പോയ വഴി ഇതുതന്നെയായിരിയ്ക്കാം. കണ്ട വിളക്കു കാണുന്നു. (പരിഭ്രമത്തോടെ) അയ്യോ ഗ്രഹചാരമേ! എന്നെ കോട്ടയിൽനിന്നു പിടിച്ചു കെട്ടിയ ശിപായിയല്ലേ ഇതു! കണ്ടെങ്കിലെൻെറ കഥ തീൎന്നു. ദൈവമേ രക്ഷ! ഈ മരം മറഞ്ഞു നില്ക്കട്ടെ.

ഭദ്രൻ:— (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കുന്നു) എന്താണു മരത്തിൻെറ ചുവട്ടിലേയ്ക്കു് ഓടിയതു്. (അരയിൽ കെട്ടിയ വിളക്കു തിരിച്ചു നോക്കുന്നു) ഛേ! അവിടുന്നു് എവിടേയും പോയില്ലല്ലോ. (അരയിൽനിന്നു കത്തി ഊരി വലങ്കയ്യിൽ പിടിച്ചു് അടുത്തുചെന്നു നോക്കി സാരങ്ഗിനിയുടെ കൈ പിടിച്ചു കത്തി അരയിൽവെച്ചു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്)

ഗീതം 57. സൌരാഷ്ട്രം—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ആ ഹാ! ഇതെന്തൊരത്ഭുതം!
ഈ മട്ടമൊഴിയുടെ തരവിതു വിധിമതൊ ശിവ! ആ

ചരണങ്ങൾ.

കുടില കുമതികളിൽ മുടിമണി ചതുരയാം
തടമുലയാൾ! അടവിതു ബഹുരസം
തടവതിൽ നിന്നിഹ അടവിയിൽ നടവതിൽ
ധൃതിയിൽ പോവതൊ വിധിമോ നിന്നുടലിനി? ആ

ആ ഹാ! തനിയ്ക്കു വിധിച്ചതു തലയ്ക്കുമീതെ. പരസ്യപ്രകാരമുള്ള ഇനാം വാങ്ങാൻ സംഗതിയാക്കിയതിനാൽ നിനക്കു വന്ദനം.

നീ വമ്പത്തിതന്നെ. ജേൽ പാറാവുകാരൻെറ തല പോകാൻ നീ ഇടയാക്കി. നിശാചരീ! നീ എന്നേയും പററിയ്ക്കും. അതിനാൽ ഇതാണു് നല്ലതു്. (വേഷ്ടി എടുത്തു തൻെറ കയ്യോടു ചേൎത്തു കെട്ടുന്നു) നടക്കു. മഞ്ഞും വെയിലും കൊണ്ടു നടക്കേണ്ട. നല്ല സ്ഥലത്താക്കിത്തരാം. രാജാവുമായി സുഖത്തിൽ കാലം കഴിച്ചോ. അതല്ലെങ്കിൽ തലപോകും. കണ്ടോളു.

സാര:— കുറെ കാലമായി നാനാദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിച്ചുപോരുന്ന എനിയ്ക്കു മരണം ഒരു ആശ്വാസമായിത്തീരും. അതിനാൽ ഭയപ്പെടാനില്ല.

ഭദ്രൻ:— കൂമ്പ് വെട്ടേടി. ഈ കയ്യുടെ ചൂടു നീ അറിയുമോ?
അരമനയ്ക്കെത്തട്ടെ.

(രണ്ടുപേരും പോകുന്നു)

അങ്കം 4. രംഗം 6. (കാട്ടുനിരത്തു്)

ഗീതം 58. ആനന്ദഭൈരവി—ചാപ്പു്.

പല്ലവി.

ഉ:—ഓ:—പ്രാണേശ്വരീ! സാരംഗിണി! ഇനി
ക്ഷോണിയിൽ വാസം ഞാൻ ചെയ്യുന്നതോ താനെ — പ്രാ

അനുപല്ലവി.

കൂരിരുട്ടിൽ കട്ടിമഞ്ഞു കൊണ്ടിട്ടയ്യോ!
പാരംവശം കെട്ടുനോക്കി നിന്നെത്തേടി — പ്രാ

ചരണങ്ങൾ.

ഉൾക്കംതോറും താപം അതിയായ് വളരുന്നു
എന്തൊന്നു ചിന്തിച്ചു ശാന്തമായ് വാഴ്വതും — പ്രാ
ഇങ്ങനെ ചെയ്‌വാനാരോ വിധി എന്നു
ഓർത്തോർത്തു സന്തതം കത്തുന്നു ചിത്തമെൻ — പ്രാ

ദുഷ്ടൻ മിത്രബന്ധു എന്നെ പുഴയിൽ തള്ളിയിട്ടു കൊല്ലാൻ ശ്രമിച്ചു. ഭഗവാൻ എന്നെ രക്ഷിച്ചു. എന്റെ മനോഹരിയെ ചണ്ഡാലപാപി സത്രത്തിലേയ്ക്കു കുതിരക്കാരന്റെ കൂടെ അയച്ചു എന്നാണല്ലോ അറിഞ്ഞതു്. ഞാൻ ഓടിയതു് ഓർത്താൽ ഇവർ രണ്ടുപേരെയും കണ്ടുപിടിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. തീർച്ചയായും വഴി തെററിപ്പോയി. പുലരാറായി നടക്കതന്നെ.

(പിന്നിൽ മൃഗൻ കിടക്കുമ്പോൾ കുട്ടൻ പൊന്തുന്നു.)

ഉ:—ഓ— ഏതോ ഒരു എടുപ്പു കാണുന്നു. സത്രമായിരിക്കണം.
(സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു്)

ഗീതം 59. കമാശി—ഏകതാളം.

പല്ലവി.

മേദിനിയതിൽ ശയിപ്പോനാരവൻ ശിവ! ശിവ!

അനുപല്ലവി.

ആരവൻ ശിവാശിവാ യിതാരവൻ ശിവാ! ശിവാ! — മേദിനി

ചരണങ്ങൾ.

ശേഷശയന ഭൂതലത്തിൽ ഭൂഷയായ് വിലസിടും
കാന്ത്യരാശിമണിയാമെന്റെ സാരമെന്നുശങ്കതോ! മേദിനി
കാന്താരക്കി സാരതന്നെ ആശയോടെ യത്നസാ
കൈതവേനകൊണ്ടുപോയ പാതകരിലൊന്നിവൻ മേദിനി.

ഇവൻ കതിരക്കാരൻതന്നെ സംശയമില്ല. എന്റെ ആത്മപ്രിയയെ ആ മുറിയിൽ പൂട്ടിയിട്ടിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം. പൂട്ടു വലിച്ചു നോക്കട്ടെ. (വലിച്ചു നോക്കുന്നു.)

മുറു:— (അലറിയിടുന്നു)

ള:— ഓ:- (പൂട്ട് വിട്ട്) ഓ! ഛേ! ഇവൻ ഉറങ്ങുന്നില്ലയോ? അധികം ശബ്ദമുണ്ടാകാഞ്ഞത് നന്നായി. (ശബ്ദിക്കാതെ കിടക്കുന്നു)

മുറു:— ശാമി! ശാമി! (കൈകാൽ കടഞ്ഞുകൊണ്ട്) അമ്മാ! ഇന്നും തൂങ്കിറായാ.

ള:— ഓ:- (ഗൌരവത്തോടെ) ആരാത്! എന്ത!

മുറു:— ഇന്ത പിത്തലാട്ടമാ! അതു വേണ്ടാമമ്മാ!

ള:— ഓ:- (എഴുന്നേററ്) എന്തടാ! അമ്മാ കമ്മാ എന്നു പറയുന്നത്.

മുറു:— (എഴുന്നേററ് ഗോസ്സായിയുടെ മുമ്പിൽ പരിഭ്രമിച്ചു നിൽക്കുന്നു)

ള:— ഓ:- എന്തടാ! മിഴിച്ചു നോക്കുന്നത്?

മുറു:— അടെ കിടെ എൻട ആരെ കൂപ്പിടറാത്? ഇങ്കെ പടുത്തിരുന്ത പെമ്പുള്ളയെങ്കെ ശൊല്ലു? നല്ലത്.

ള:— ഓ:- എന്തെട പറയ! എന്തുപെണ്ണടാ? എന്തുപെണ്ണടാ? കതകുതുറന്ന് നോക്ക്. (സത്രത്തിലെ മുറി കാട്ടുന്നു)

മുറു:— നീ അവളെ ഉളെള്ള ശാത്തി പോട്ടിയാ? അപ്പിടി ശൊല്ലു. (വാതിൽ തള്ളുന്നു) ഓ! ഛേ! പൂട്ട് പോട്ടിരിക്കതാ. ശാവികൊടയ്യാ.

ള:— ഓ:- എന്ത് ചാവി, എന്തു ചാവിയെടാ? (ആത്മഗതം) പ്രാണസഖി ഇവനെ പററിച്ചു പൊയ്ക്കളഞ്ഞു സംശയമില്ല. അവൾ എന്നെ തിരഞ്ഞു നടക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും.... കഷ്ടമേ കഷ്ടം!

മറു:—വിളയാട്ടം വേണ്ടാമയ്യ! ചാവികൊട.

ഉ-ഭാ:—(ആത്മഗതം) ഈ ദുരിതത്തിനെ നിലവിളിപ്പിയ്ക്കുന്നതിനേക്കാൾ കാൎയ്യം മനസ്സിലാക്കി കൊടുക്കുന്നതാണ് നല്ലത്. (പ്രകാശം) എടോ! ഞാൻ ഒരു അമ്മയേയും കണ്ടില്ല, ചാവിയേയും കണ്ടില്ല. ഞാൻ ഒരു വഴിപോക്കനാണ്. എന്നെ സംശയിക്കേണ്ട.

മറു:—പോക്കററു കാമിങ്കൊ.

ഉ-ഭാ:—(പോക്കററു കാണിയ്ക്കുന്നു) നോക്കിക്കോളൂ.

മറു:—ചാവി ഇല്ലയെ. ഇപ്പിടിയാ (വ്യസനത്തോടെ) അമ്മാ! നീ എങ്കെ. അയ്യോ പോയ്യിട്ടാളാ! വായിലെ മണ്ണു പോട്ടയെ. അടടാ, എങ്കമ്മാ! നീ. എശമാൻ കിട്ടെ എന്ന ശൊല്ലുറതപ്പാ! ശരി, ശരി, ഇന്ത ചാരായം നമ്പ കൂടാതു്. നാൻ പോയി തേടി പാൎക്കട്ടും. അമ്മാ! അമ്മാ! (ഓടിച്ചോടി പോകുന്നു)

ഉ-ഭാ:—എടാ! വാ, വാ, വിഡ്ഢാനു തിരക്കായിരിയ്ക്കുന്നു. എന്റെ സാരയെ കണ്ടെത്തിയെങ്കിൽ ഇവൻ ഉപദ്രവിയ്ക്കും. ഞാനും പോകട്ടെ. (പോകുന്നു)

—൦൦൦—

അങ്കം 4. രംഗം 7.

—

കനാടത്തിൽ ഒരു തോട്ടം.

(രത്നാകരൻ വരുന്നു.)

എന്റെ വൈഭവത്താൽ യാതൊരു കാൎയ്യം നേരിട്ടില്ല. ഉപായം ഒന്നെ എല്ലാററിലും നല്ലതു്. പൊട്ട സാരങ്ഗിനിയുടെ ബുദ്ധികുറവിനാൽ അവൾക്ക് എന്തെല്ലാം അനൎത്ഥം നേരിട്ടു.

ഉ-ഭാ:—(ഗോസ്സായിയുടെ വേഷത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു കാണാത്ത ഭാവത്തിൽ)

ഗീതം ൩൦. ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി—രൂപകം.

പല്ലവി.

പാരിടത്തി ലിന്നിയെത്ര
ഘോരതാപ മുഴുകെണ്ടു.

അനുപല്ലവി.

വാരിജാക്ഷി സാരമെൻറ
നേരവാൎത്ത യാരറിവു. (പാരി)

ചരണങ്ങൾ.

കൈരാണ്യപോരയോ കന്നമെൻറ
അന്തികേ മൽ കാന്തനെന്ന
കോണ്ടലണി പൂങ്കുഴലെ!
കണ്ടതൊന്നു ചെയ്യുമോ! (പാരി)
എള്ളിലെണ്ണ പോലെ വാണ
കൊള്ളുമാ കരുണാ സിന്ധോ!
പുള്ളിമൃഗ ലോചനയാം
വല്ലഭ്യേ നീ താൻ ഗതി. (പാരി)

ഈ സൎക്കാർ തോട്ടത്തിൽ അധികം ആളുകളുടെ പെരുമാററമുള്ളതിനാലും, രാജധാനിയ്ക്കു അടുത്തിരിയ്ക്കയാലും, എൻെറ നായകിയെ പററി വല്ലതും അറിയാറാകും. (ചുററി നടക്കുന്നു) ഇതാ ഒരു സ്ത്രീ ലാത്തുന്നു. (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു) രതാകാന്തിയോ? ആട്ടെ, ശുദ്ധ ഗോസ്സായി എന്നു നടിച്ചുകളയാം.

രതാ:—(ആത്മഗതം) തോട്ടത്തിൽ എന്താണ് ഒരു ഗോസ്സായി നടക്കുന്നതു്.

ഉ-ദാ:—(അടുത്തു ചെന്നു രതാകാന്തിയോട്) ആനന്ദം ഭവിയ്ക്കട്ടെ.

രതാ:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) ആഹാ! ഒന്നാന്തരം ഗോസ്സായി. ചെറുപ്പം മുതല്ക്കു കാണുന്ന എന്നെ കബളിപ്പാൻ ശ്രമിയ്ക്കുണ്ടോ.

ഉ-ദാ:—രതാകാന്തി! ആ വിചാരം എനിയ്ക്കില്ല.

രതാ:—അനുജത്തിയെ തേടി നടന്നു വെറുതെ കായക്ലേശം ചെയ്യേണ്ട. കോമളരാജനെ തേടി ഞാൻ നടന്നിരുന്നുവെങ്കിൽ എൻെറ ദേഹം ഇത്ര ശോഭയോടുകൂടി ഇരുന്നിരിയ്ക്കുമായിരുന്നോ?

ഉ-ദാ:—ഉപദേശം കൊള്ളാം.

രതാ:—എന്തു സംശയം. 'സാരയെ' കന്നടൻെറ അധീനത്തിൽനിന്നു കൊണ്ടുവരുവാൻ നിന്നാൽ അസാദ്ധ്യം.

ഗീതം ന്യ. ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി—രൂപകം.

പല്ലവി.

സാരമാകം മന്ത്രിപുത്രൻ നീ സന്താപസിന്ധോ!
നീറീടുന്നകാന്തനായി വൃഥാ.

അനുപല്ലവി.

നാരിമണി തന്നെയോർത്തു
പാരിലലയുന്നതോ നിൻ
സാരബുദ്ധി ചൊല്ലു സുന്ദരി!—ഭൂമണ്ഡലത്തിൽ. (സാര)

ചരണം.

ആടൽ വിട്ടെന്നോടു ചേർന്നാൽ
കേടകന്നു വാണിടാമേ
തേടേണ്ട സാരമെന്നെ നീ—ചൊല്ലിടാമിന്നു. (സാര)

ഉ-ദാ:—താമസം എവിടെയാണ്?

രത്നാ:—ഇപ്പോൾ മുമ്പുണ്ടായിരുന്നേടത്തല്ല.

ഉ-ദാ:—മുമ്പ് എവിടെയായിരുന്നു? ഇപ്പോൾ എവിടെയാണ്?

രത്നാ:—ഒന്നും അറികയില്ല അല്ലേ? അനുജത്തിയുടെ കൂടെ എന്നെ തടവുകാരിയാക്കി പിടിച്ചപ്പോൾ ഉപരാജാവോട് ഉപായത്തിൽ കൂടി കുറെക്കാലം കഴിച്ചു.

ഉ-ദാ:—പിന്നെയോ?

രത്നാ:—ആ വിടപന്മാരേക്കാൾ രസികനും അധികം സ്വാതന്ത്ര്യം തരുന്നവനുമായ പുട്ടണ്ണ എന്ന ആളുടെ കൂടെയാണ് ഇപ്പോൾ രസിച്ചു കാലം കഴിച്ചുവരുന്നത്.

ഉ-ദാ:—തോന്നിയവാസമായി കാലം കഴിക്കുന്നതു മൃഗപ്രായമല്ലേ? ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം!

ഗീതം ന്യ. സുരട്ടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

പതിവ്രതമാർക്കിവ്വിധം ചെയ്യുന്നാകിൽ
ചിതമാമോ, ചൊല്ലീടു രത്നാകാന്തി?

അനുപല്ലവി.

പാർത്ഥിവപുത്രികൾ ലേശവും ഇന്നയങ്ങ-
ളോർത്തിടിൽ ചെയ്യരുതേ, ലേശവും ചെയ്യരുതേ. (ചിത)

രത്നാ:—പ്രസംഗിക്കാനോ ഭാവം!

ഉ-ദാ:—നീ ഒരു രാജകുമാരി. കോമളരാജനെ വരിക്കാമെന്നു വാ

ദത്തം ചെയ്തു നീ ഉപരാജാവിന്റെ വെപ്പാട്ടിയായി. അദ്ദേഹത്തേയും വിട്ട് ഇപ്പോൾ മറെറാരാളുടെ കൂടെയായി. അയ്യോ! ഇതെന്തു കഥയാണ്! രത്നകാന്തി! ഉന്നയങ്ങൾക്ക് അടിമയാകരുതേ.

രത്നാ:—അതല്ല, പുരുഷനു ഞാനടിമയാകാനൊ? ജന്മനാ ഇല്ല. ലണ്ടൻ, പാരീസ്സു മുതലായ നഗരങ്ങളിലെ യുവതികൾക്ക് എത്രയോ സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ ഒപ്പം വിനോദിക്കുന്നില്ലയൊ? ഇതൊക്കെ നീയും അറിഞ്ഞിരിക്കും. പുരുഷനു സ്ത്രീ കീഴടങ്ങണമെന്നു നീ പറയുമോ?

ഉ-രാ:—വേണ്ടുന്ന പരിജ്ഞാനമുണ്ടെങ്കിൽ കീഴടങ്ങേണ്ടതില്ല. നാം ആ പരിജ്ഞാനത്തിൽ എത്താത്തവരാണ്. ഇനി നൂറു കൊല്ലംകൊണ്ട് എത്തുകയും ഇല്ല. അതുകൊണ്ട് * * * *

രത്നാ:—മതി, മതി കേട്ടത്. ഇതുതന്നെയാണ് പ്രസംഗം എന്നു പറഞ്ഞത്. ബാക്കി സാരങ്ങിനിയോട് ആയിക്കോളൂ. ഞാൻ പോകുന്നു. (പോകുന്നു)

ഉ-രാ:—മഹാപാപശക്തി! വിദ്യയുണ്ടെങ്കിൽ ഒരു സ്ത്രീ അവിവേകിനിയായി ഈ വിധം അലയുമോ? കഷ്ടം! കഷ്ടം! നമ്മുടെ സമുദായത്തിൽ ഇപ്പോഴുള്ള ചില മൂഢസമ്പ്രദായങ്ങളെ തീർക്കാൻ വേണ്ട വഴി എടുക്കേണ്ടതാണ്.

(കർട്ടൻ വീഴുന്നു)

അങ്കം 5. രംഗം 1.

കന്നടരാജാവിന്റെ അരമന.

ക-രാ:—ജേലിൽനിന്നു ചാടിപ്പോയ സാരങ്ങിനിയെ പിടിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നാൾക്കു നല്ല സമ്മാനം നല്കുമെന്നു വിളംബരം ചെയ്തു. എന്നിട്ടും, ഇതുവരെ അവളെ നമ്മുടെ മുമ്പാകെ ഹാജരാക്കാൻ ആർക്കും കഴിഞ്ഞില്ലല്ലൊ. ഇനി വേറെ മാർഗ്ഗം ആലോചിക്കണം.

സേവ:— മഹാരാജാധിരാജനേ! തിരുപാദദർശനത്തിന്നായി ഒരു സിപായി വന്നിട്ടുണ്ട്. കൂടെ രാജകുമാരി സാരങ്ങിനിയും ഉണ്ട്.

ക. രാ:— (ആശ്ചൎയ്യത്തോടെ) കിട്ടിപ്പോയി! ഇല്ലേ! ഇങ്ങട്ടു വേഗം വരുവാൻ പറയൂ.

സേവ:— റാൻ (പോകുന്നു)

ക. രാ:— ഇനിയും ഇവനം അനുസരണക്കുറവു കാണിക്കുമോ?

ഭദ്രൻ:— (സാരഞ്ജിനിയോടുകൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു) മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും. ഞാൻ കൊങ്കണ രാജ്യത്തു പോയി * * * *

ക. രാ:— സിപ്പായി! സംസാരിപ്പാൻ വരട്ടെ. നീ അല്പം നേരം മാറി നില്ക്കൂ.

ഭദ്രൻ:— കല്പനപോലെ (പോകുന്നു)

ക. രാ:— (പുഞ്ചിരിയോടെ സാരഞ്ജിനിയെ നോക്കിക്കൊണ്ടു്) ഹേ! ലോകൈകസുന്ദരി! ക്ഷീണം അധികമായി നിന്നെ ബാധിച്ചതായി കാണുന്നു. അല്പം ഇരുന്നു വിശ്രമിക്കാം. വരൂ!

സാര:— ഞാൻ തിരുമേനിയുടെ തടവുകാരിയായിരിക്കയാൽ ഒപ്പം ഇരിക്കുന്നതു് അനുചിതമാണെന്നു വ്യസനപൂൎവ്വം ഉണൎത്തിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ക. രാ:— നമ്മുടെ മോഹത്തെ സാധിപ്പിപ്പാൻ നീ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു എന്ന ഭാവത്താൽ അറിയുന്നതിനാൽ ഇവിടെ ഇരിക്കുന്നതിനു വിരോധമില്ല. നിന്റെ പിതാവിന്നു് അനന്തശയനരാജ്യം തിരികെ കൊടുത്തു കളയാം. ഇങ്ങട്ടു വരാം.

ഗീതം നമ്പ്ര. കമാശ്—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

പ്രാണനാഥേ! കണ്മണി! നീ വാ, വാ വാ സുന്ദരി!

അനുപല്ലവി.

ഏണാക്ഷീമണി! നിന്നാൽ ദീനനാമീ രാജനെ
ത്രാണനം ചെയ്തീടുകിന്നു
മാനിനി! നിൻ കൃപയാലെ
പ്രാണരക്ഷ ചെയ്കുമെന്നീ (പ്രാ)

ചരണം.

ബന്ധുരഗാത്രി ബാലെ! മന്ദഗാമിനി! സുശീലെ!
സന്തതം നിന്നെ നിനച്ചു
ഹന്ത ഞാനോ വലയുന്നു
വെന്തിടും ഞാൻ നിന്നാലിന്നു. (പ്രാ)

സാര:— നിന്തിരുവടി എന്നെ തെററിദ്ധരിയ്ക്കയാണ്. അച്ഛനു രാജ്യം തിരികെ കൊടുക്കാതിരുന്നാലും എൻെറ പ്രാണഹാനി വരുത്തുന്നതായാലും വേണ്ടതില്ല.

ഗീതം ൩൪. കാമാരി—ഏകതാളം.

പല്ലവി.

മുന്നമെ വരിച്ചനാഥൻ തന്നെ കൈകൊൾകെന്നുള്ള

അനുപല്ലവി.

നിശ്ചയം പോലിതു ചെയ്യാൻ ഖിന്നയാമിവൾ നിനച്ചാൽ
നിന്നടി മലർ തന്നാണ മന്നവാ ആവതല്ലുള്ളം (മുന്നമെ)

ചരണം.

പ്രാണനാഥ നായിരുന്നൻ ഭുവനദാസനെ വെടിഞ്ഞു
വാനവർ കോൻ വന്നാലുമീ മാനിനിയെ കിട്ടാനൂനം. (മുന്നമെ)

ക. രാ:— (കോപത്തോടെ) നിൻെറ നാഥനെ എത്തിച്ചു തരാം— അവൻെറ തല കൊണ്ടുവരുന്നാൎക്കു 12000 ഉറുപ്പിക കൊടുക്കുമെന്നു പ്രസിദ്ധംചെയ്തു കളയാം. ആരാണവിടെ?

ഭദ്രൻ:— (പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു) ഏറാൻ.

ക. രാ:— നിനക്കു ഇവളെ എങ്ങിനെ പിടികിട്ടി?

ഭദ്രൻ:— മഹാരാജാവെ! അനന്തശയനരാജാവിൻെറ വിവരങ്ങൾ ഗോപ്യമായി അറിഞ്ഞു വരുവാൻ എന്നെ അയച്ചിരുന്നു. അവിടെ ചെന്നു രിപുക്കളുടെ ഗൂഢാലോചനകൾ മനസ്സിലാക്കി വരും വഴിയ്ക്കു ഇന്നലെ രാത്രി നാഗോഡിയിൽ വെച്ചു ഈ രാജകന്യകയെ യദൃച്ഛയായി കണ്ടുകിട്ടി.

പിന്നെ അനന്തശയനരാജാവു കൊങ്കണേശൻെറ സഹായത്തോടുകൂടി തീൎച്ചയായും ഇവിടത്തോടു യുദ്ധത്തിനു വരും, എന്ന് അറിവു കിട്ടി.

ക. രാ:— (സാരംഗിനിയോട്) ഇങ്ങിനെ വേഷംകെട്ടി കാരാഗൃഹത്തിൽനിന്നു പൊയ്ക്കളഞ്ഞാൽ പിടികിട്ടില്ലെന്നു കരുതിയോ? സിപ്പായി! മററു കാൎയ്യങ്ങൾ പിന്നെ വന്നു ബോധിപ്പിയ്ക്കാം. കല്പിച്ചതായ ഇനാം വാങ്ങി പോകാം.

ഭദ്രൻ:— മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും. (വാങ്ങി പോകുന്നു)

ക. രാ:— ഹേ! പൂൎണ്ണചന്ദ്രാനനെ! നിൻെറ അതിരമണീയമായ

സൌന്ദൎയ്യം നാം കണ്ടിരുന്നില്ലെങ്കിൽ വൈഷമ്യമില്ലായിരുന്നു. വ്യഥകൊണ്ടു ഞാൻ യമലോകം പ്രാപിക്കുന്നതിൽ നിനക്കു സങ്കടം തോന്നുന്നില്ലയോ? ദേഹത്തിന്നു നാശം വരുമെന്നു മാത്രമല്ല, അതിന്നു മുമ്പായി ചിത്തഭ്രമംകൂടി ഉണ്ടാകുമോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു. അതിനാൽ എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും.

ഗീതം ൩൭. ശങ്കരാ—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

നാമിനി ചേരുക ബാലേ!
കോമളാംഗി! മധുവാണി!

അനുപല്ലവി.

കാമിനി! നിൻ മനസ്താപം ഈ
യാമിനിയിൽ വെടിയേണം (നാമിനി)

ചരണം.

താമസ മരുതേ കന്യേ! നീ
കാമിത മരുളുക ധന്യേ!
കാമനമ്പു ചൊരിയുന്നു മമ
പ്രേമസാരനിധി മാന്യേ! (നാമിനി)

സാര:— കല്പിച്ചതൊക്കെ കേട്ടു. ന്യായമായും യുക്തിയായും സംസാരിക്കുന്നത് അങ്ങുന്നു കയ്ക്കൊള്ളുന്നില്ല. ഞാൻ എന്തുണർത്തിക്കട്ടെ!

ക. രാ:— ഹേ ജഗന്മോഹനേ! വിപരീതം പറയാതെ എനിക്കു ജീവദാനം ചെയ്യാലും.

സാര:— അവിടത്തെ അഭിലാഷം സാധിപ്പിച്ചാൽ എന്നോടു വാത്സല്യമുണ്ടാകും തീൎച്ചതന്നെ. പക്ഷെ സദാചാരപാതിവ്രത്യങ്ങൾക്കു ഭംഗം ഞാൻ വരുത്തുന്നു. ഇവക്കു ഭംഗം വരുത്താതിരുന്നാൽ ശാശ്വതമായ സൽഗതിക്കു ഹാനി ഭവിക്കുന്നതല്ല. ഇവിടത്തെ വിരോധം സമ്പാദിക്കുന്നതായാൽ ഒരു സമയം ഈ നശ്വരമായ കായനാശം വരുത്തുമായിരിക്കാം. രാജാവേ! നീതി വിട്ടു് എന്നോടൊന്നും കാട്ടാതിരിപ്പാൻ അപേക്ഷ.

ക. രാ:— നീതി എന്നും ഞാൻ കാംക്ഷിക്കുന്നവനാണ്. എങ്കിലും, കാമദേവന്റെ പ്രജയായ എനിക്കു് അവനെ അനുസ

രിപ്പാനേ തരമുള്ളു. അവന്റെ നിശ്ചയം ഇത്ര എന്നു പറവാനില്ല. അവനെ സന്തോഷിപ്പിപ്പാൻ പ്രവൃത്തിക്കുന്നത് എന്റെ മുറയും ന്യായവുമായിരിക്കും. അധികം പറവാൻ സമയം ഇല്ല.

സാര:— ഇതിൽ ന്യായവും, യുക്തിയും ഉണ്ടെന്നു ഭവാനു തോന്നുന്നുണ്ടോ?

ക. രാ:— (കോപത്തോടെ) ന്യായവും, യുക്തിയും ഞാൻ കാട്ടിത്തരാം. നിന്നെ ഞാൻ വിടുകയില്ല. ഇവിടെ വാ! രാജദ്രോഹിണി!

സേവ:— (പ്രവേശിച്ച്) ഹ! ഹാ! വാക്കേറി. ശബ്ദം മൂത്തിരിക്കുന്നു. പിത്തബാധയാണെന്നു തോന്നുന്നു. ഇവിടെ മറഞ്ഞു നിന്നാൽ എല്ലാം അറിയാം. (മറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു)

ഗീതം ൩൩. ചെഞ്ചുരുട്ടി—രൂപകം.

പല്ലവി.

സാര:— ഉത്തമരാം പാർത്ഥിവന്മാർ
സാധുക്കളെ ശിക്ഷിക്കും

അനുപല്ലവി.

ഭൂമിപനാം 'കണ്ടക ഹിംസ കർമ്മധർമ്മമോ?

ചരണം.

ക. രാ:— ദുഷ്ടേ! എന്നിഷ്ടത്തോടൊത്തുടൻ കൂടാഞ്ഞിൽ
ദുഷ്ടമായ് കാട്ടിടാമെന്നുടെ ധർമ്മത്തെ
വിട്ടിടാ ജീവനീ കുട്ടിയിരിക്കുമ്പോൾ
വെട്ടിടും കണ്ഠമീ ഖഡ്ഗത്താൽ കാൺക ശഠേ!

(വാൾ ഊരി വെട്ടുമ്പോൾ)

സാര:— ആ! ഹാ! മഹാദേവ! (വിലപിക്കുന്നു)

സേവ:— (ചാടി രാജാവിന്റെ കൈ പിടിച്ചുകൊണ്ട്) മഹാരാജാവെ! അരുതെ, അരുതെ ഈ വൃഷലിയുടെ രക്തംകൊണ്ടു രാജഹസ്തം മലിനപ്പെടുത്തരുതെ.

ക. രാ:— (വാൾ ഉറയിൽ ഇട്ട്) സേവകാ! ഈ ശഠയെ കൊള്ളരിനു കിഴക്കുള്ള കടശാദ്രിവനത്തിൽ ഗോപ്യമായി കൊണ്ടുപോയി തല വെട്ടിക്കളവാനായി മന്ത്രി വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യട്ടെ.

സേവ:— കല്പനപോലെ.

ക- രാ:— (പോകുന്നു)

സേവ:— (സാരങ്ഗിനിയോട്) നടാ, നടാ താമസിക്കേണ്ട.

സാര:— ഹാ പരമശിവനെ! (വിലാപിക്കുന്നു)

(രണ്ടുപേരും പോകുന്നു.)

—:o:—

അങ്കം 5. രംഗം 2. കുടശാദ്രിപൎവ്വതം.

കലയാളി:— (സാരങ്ഗിനിയുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കല:— നിങ്ങൾക്കു രാജേച്ഛത്തിന്നനുകൂലിക്കാൻ മനസ്സില്ലാ അല്ലെ? സ്ത്രീ മുതിൎന്നാൽ ബ്രഹ്മനും തടുത്തുകൂടാ. രാജാവിനെ വേളികഴിപ്പാൻ വേണ്ടി കാളിക്കും, കൂളിക്കും എത്ര എത്ര പ്രാൎത്ഥനകൾ രാത്രോത്തരം കഴിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കു ശൎക്കര കയ്പായിരിക്കാം.

സാര:— മധുരത്തോടു പ്രിയമുള്ളവൎക്കു ശൎക്കര നന്നു. അതല്ലാത്തവൎക്കൊ?

കല:— അതല്ലാത്തവൎക്ക് ഇതാണ്. (അടിപ്പാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

സാര:— അയ്യയ്യോ ആത്മരക്ഷകാ! നീ എന്നെ വെടിഞ്ഞൊ?

ഗീതം ൩൩. പരജ—ആദിതാളം.

ഞാനൊരപരാധം പ്രാണികൾക്കാൎക്കാനും
കരുതുകിലില്ലഹൊ ശ്രീശങ്കരപാദമാം (ഞാ)
പ്രാണനിതാ മമ പോകമാറായിതു
ശോണിതാംഭ്രിതമായിന്നനാമെൻദൃഷ്ടി (ഞാ)
നിന്തിരുവടിയുടെ വെൻകൃപയെന്യെ
ബന്ധുവില്ലടിയന്നു സന്തതം ദേവാ! (ഞാ)

കല:— എന്തു ബന്ധുവെടി! കൎണ്ണാടരാജൻ നിനക്കു ഒന്നാംതരം ബന്ധുവായിരിക്കും.

സാര:— ദയചെയ്തു ദുരിതവചനം പറയാതിരിക്കണം.

കല:— വായാടിത്തരം മതിയാക്കു. നടവേഗം.

സാര:— അയ്യോ! എന്റെ ജീവഹാനി വരുത്തുന്നതിന്നു മുമ്പുള്ള സമയം വൃഥാവാക്കരുതെ! നാമം ജപിക്കട്ടെ.

കല:— പിശാചെ! നാമം ജപിക്കേണമോ? ആരുടേതു്. ഉവനാ ഭാസനെന്റെയൊ? നിന്നെ നാനാവിധ ദ്രോഹങ്ങൾ ചെയ്തതി

ൻെറ ശേഷം കൈകാലുകൾ തറച്ചു് തറച്ചു് തുണ്ടം തുണ്ടമാക്കി കഴുകിന്നു് ഇട്ടു, ഇട്ടു കൊടുത്തതിൽപിന്നെ മാത്രമെ നിൻെറ ജീവഹാനി വരുത്തുകയുള്ളു കരുതിക്കൊ മൂഢെ!

സാര:— ഒരുകെ മുങ്ങിയാൽ കുളിരൊന്നല്ലെ.

കല:— കുളിര് ഞാൻ മാററിത്തരാം. (ഇടിപ്പാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

സാര:— ഹാ ദയാനിധേ! മരണമൊ അടുത്തു) അതിന്നുമുമ്പായി ഈ ദ്രോഹവുംകൂടി സഹിക്കേണമൊ? ഹാ പ്രാണനാഥാ! നീ എന്നെ തിരഞ്ഞു നടക്കേണ്ടതില്ല. കഷ്ടപ്പാടുമില്ല.

പ്രാണേശാ! നീ എന്തിന് എൻെറ മുമ്പിൽ നില്ക്കുന്നു. നീ വ്യസനിക്കേണ്ട. ആശ്വസിക്കു, ആശ്വസിക്കു. ഈ മഹാ പാപിനിയെ സ്നേഹിക്കയാൽ നിണക്കു വ്യസനിപ്പാൻ സംഗതിയായി. ജീവനാഥാ! നീ എന്നെ വിവാഹം കഴിക്കുന്നില്ലെ!

കല:— മതി മതി, നിലാവുകണ്ട പട്ടിപോലെ ചിലക്കുന്നതു്. നീ ആരോടാണ സംസാരിക്കുന്നതു? തല ഇളക്കം പററിയോ?

സാര:— അന്ത്യകാലമടുക്കയാൽ ജഗദീശപ്രാൎത്ഥന കഴിപ്പാൻ സമയം തരിക.

കല:— ഇതിനെക്കൊണ്ടൊന്നും രക്ഷപ്പെടുകയില്ല. എന്തെങ്കിലും ആയിക്കൊ. ൧_൦_ ക്ഷണം, ക്ഷണം.

ഗീതം നവ. കരഹരപ്രിയ—രൂപകം.

പല്ലവി.

സാ:— ദേവാദി ദേവാ! ദീനബന്ധോ! പാഹിമാം വിഭോ!

അനുപല്ലവി.

ഭൂമിതന്നിൽ പ്രാണനിതാ കൈവെടിയാറായി (ദേവാദി)

ചരണങ്ങൾ.

ഭവനാശനാ! നിരുപാധിയും ചിന്തചെയ്തു നിൻ
കൃപയാകുമി ഭൂമിവാസം വെടിയുന്നു നാഥാ! (ദേവാദി)
യോഗമേവം വന്നിടുവാൻ കിം പിഴ ചെയ്തു
ലോകനാഥാ പാപിനി ഈ പാരിടന്തന്നിൽ ഹാ (ദേവാദി)

കല:— മതിയാക്ക. മതിയാക്ക. വാ ഇവിടെ. കിഴക്കു തിരിഞ്ഞു മുട്ടുകുത്തി നില്ക്കു. വല്ലതും പറവാനുണ്ടെങ്കിൽ പറഞ്ഞൊളു.

സാര:— (മുട്ടുകുത്തി തൊഴുതുംകൊണ്ടു) ഹാ! സൎവ്വരക്ഷകാ. നീ അടിമനു ജീവനെ നല്കി. ആ ജീവനു സന്തോഷത്തിന്നാ

യി ഭുവനദാസനായും തന്നു ഞങ്ങളുടെ സ്നേഹമാകുന്ന പുഷ്പം വികസിച്ചു ഫലത്തെ ദാനംചെയ്പ്പാനിടയാകുന്നതിന്നു മുമ്പായി ഞങ്ങളെ നീ വേർപെടുത്തുന്നു. ആ ഹാ മമ സ്വാമിൻ! മാനുഷബുദ്ധി എത്ര കേമമായിരുന്നാലും തുച്ഛം. ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേക്കും നല്ലതു എന്താണെന്നു നിണക്ക അറിഞ്ഞുകൂട. നിന്നിൽ ഞങ്ങളെ ചേപ്പാനും, നിൻെറ ഇഷ്ടത്തെ നടത്തിതരുവാനമായി യാചിച്ചുംകൊണ്ടിതാ ഈ ദാസിയുടെ ജീവനെ തൃപ്പാദത്തിൽ സമപ്പിക്കുന്നു. ശിവാ! ശിവാ! ശിവാ! ശിവാ! ശിവാ! ശിവാ!

കല:— (തലപിടിച്ചു താഴ്ത്തികൊണ്ടു) തല ഉയത്തരുതു. (വെട്ടാൻ ലാക്കെടുക്കുമ്പോൾ)

കരടി:— ഘോരശബ്ദത്തോടെ പെട്ടെന്നു കലയാളിയുടെ മേൽ ചാടി വീണു പിടിച്ചു കൊല്ലുന്നു

കല:— അയ്യോ, അയ്യോ അമ്മോ! രക്ഷിക്കണേ.

സാര:— ദേവാ! ദേവാ! ഒരു ഭൂതാണം കാണുമാറായല്ലോ.

(ഭ്രമിച്ചു ഓടി മുമ്പിലായി വരുമ്പോൾ പിന്നിൽ കുട്ടൻ വീഴുന്നു)

സാര:— (ഭ്രമിച്ചു തിരിഞ്ഞു നോക്കികൊണ്ടു) മഹേശാ! നിൻെറ കരുണയാൽ കലയാളിയിൽ നിന്നു തപ്പിപ്പിഴച്ചു ഈ വഴിയായി പോയാൽ എവിടെ എത്തുമോ?

(പോകുന്നു)

അങ്കം 5 രംഗം 3 മൂകാംബിക—സൗവണ്ണികതീത്ഥം.

(തീത്ഥമാടിയതിൻെറ ശേഷം കുചലാംബ ഭവാനി എന്ന ദാസിമാരും രത്നകാന്തിയും തിലകാദികൾ ചെയ്യുന്നു)

രത്നാ:— (ആത്മഗതം) ആചാര്യരുടെ കൂടെ വായിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ പറഞ്ഞതെല്ലാം ശിലാരേഖയായി കരുതിയ കോമള രാജനോ, എന്നും എന്നെ അടിമയായി പൂട്ടിവെപ്പാൻ ഉത്സാഹിച്ച കന്നട ഉപരാജാവിനോ, മഹിഷാസുരപുരിയിലെ കമ്മിഷണർ പുട്ടണ്ണ അരശുവിനോ, എൻെറ സ്വാതന്ത്ര്യം സമപ്പിക്കാത്തതു പുണ്യവിശേഷം തന്നെ.

ഗീതം ൫൦. ബിഹാഗ് — ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ഇക്ഷിതിയിൽ മമ തുല്യമായ്
മതിമുഖി മാരില്ലാരുമേവം. (ഇക്ഷി)

അനുപല്ലവി.

സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടുമേ ആയതുമൂലമണികൾ
ഖേദമേ ഇല്ലനുദിനം. (ഇക്ഷി)

ചരണങ്ങൾ.

കേവലം കൂട്ടിലിട്ട ജീവിക്കുതുല്യംസ്ത്രീകൾ
ജീവനം വ്യർത്ഥമല്ലോ. (ഇക്ഷി)
എൻ സഖിമാരുമായ് സന്തതം കേളിച്ചു
വൻസുഖമോടു വാഴാം. (ഇക്ഷി)

മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ ആധീനത്തിലാണെങ്കിൽ അവരുടെ ശാസന എന്തു! അങ്ങോട്ടു പോയിക്കൂടാ, ഇങ്ങോട്ടു പോയിക്കൂടാ, തനിച്ചു ജനനാൽ പോയിക്കൂടാ. ആസകലാൽ രാജസന്താനങ്ങളും തടവുകാരും സമം.

കമ:— സഖി! രമാകാന്തി! സൌപത്നിക തീർത്ഥസ്നാനത്താൽ സന്തോഷമല്ലേ വേണ്ടതു. പിന്നെ എന്താണ് ഒരു ആലോചന.

ഭവാ:— അച്ഛന്റെ രാജ്യംപോയ വ്യസനമാണ്.

രമാ:— എനിക്കു സ്വാതന്ത്ര്യത്തോളം വലിയതു ഒന്നും ഇല്ലെന്നു പലപ്പോഴും പറയാറില്ലേ?

കമ:— ഭവാനിക്കു് എന്തെങ്കിലും വെറുതെ പറയണം.

ഭവാ:— കമലാംബേ! നമ്മുടെ സ്നേഹിതന്മാർ നമ്മേയും നോക്കി അമ്പലത്തിൽ നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും.

രമാ:— അവർ നമ്മുടെ ചൊൽപടിക്കു നില്ക്കണം, മറെറന്താണ്.

കമ:— ചെന്നു പട്ടണത്തിലെ ഡംഭാചാരിയാരും കൂടി നമ്മുടെ മദനസുന്ദരിയുടെ ചൊൽപടിക്കല്ലേ നിന്നിരുന്നതു.

രമാ:— അതാണു പറഞ്ഞതു. ഭവാനിക്കു എല്ലാററിലും ചാപല്യമാണ്. അമ്പലത്തിൽ ചെന്നാൽ ആരേയും കണ്ടു ഭാവം തന്നെ കാണിക്കരുതു്. എത്തിയ ഉടനെ ആട്ടവും പാട്ടും ഇ

ടങ്ങണം. എന്നാൽ രസികന്മാരെ ഭാവചേഷ്ടകൾ കൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കാം.

ഭവാ:— രത്നാകാന്തി! നോക്കു നോക്കു ഒരാൾ ഇതാ കാട്ടിൽ കൂടി വരുന്നു. ആകൃതിയിൽ ഗോസായിയാണ്.

(ഗോസായി വേഷത്തിൽ സാരഞ്ജിനി പ്രവേശിച്ചു)

ഗോസാ:— സീതാറാം_ സീതാറാം.

രത്നാ:— (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കീട്ട്) (ആത്മഗതം) ഇതു സാരഞ്ജിനിയാണല്ലോ? വേഷധരനായായി നടക്കയാണെന്നുണ്ടോ! (ചിരിച്ചും കൊണ്ടു പ്രകാശം) ഹേ, ഹേ! എന്നെ അറിയുമോ?

ഗോസാ:— അറിയാം. സ്വഭാവംകൊണ്ടു നിങ്ങളുടെ കൂട്ടരേയും മനസ്സിലായി.

രത്നാ:— സഖിമാരേ! ഇതു വേറെ ആരും അല്ല. എന്റെ സോദരി സാരഞ്ജിനിയാണ്.

കച:— ആഹാ! ഞാൻ ശുദ്ധ ഗോസായിയാണെന്നു കരുതിപ്പോയി. (സാരഞ്ജിനിയോട) സാരഞ്ജിനി, മതി, മതി. ഈ നാറിപ്പറിച്ച വസ്ത്രം അഴിക്കൂ. ഇതാ ആയിരം ഉറുപ്പികയുടെ ബെനാറസ്സ് പുടവ.

രത്നാ:— ഇപ്പോൾ ധരിച്ച വസ്ത്രം അഴിച്ചു കളിക്കട്ടെ മുമ്പു.

ഭവാ:— അതാണു നല്ലത്. എണ്ണയും വാകയും ഇവിടെത്തന്നെയുണ്ടു?

സാര:— നിങ്ങൾ ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ട. ഉടുപ്പ് ഇപ്പോൾ ഉള്ളതുതന്നെ മതി.

രത്നാ:— ആലോചനയൊന്നും വേണ്ട. ഞങ്ങളുടെ കൂടെ ചേന്നോളൂ.

സാര:— എന്റെ പ്രാണൻ കളവാൻ ഇടയായാലും നിങ്ങളുടെ കൂടെ കാൽ നാഴികപോലും ഞാൻ സഹവാസം ചെയ്കയില്ല. നിങ്ങളോടു വിശേഷംപോലും പറയരുത്. ജ്യേഷ്ഠത്തി! പാപശക്തി! ഒരു രാജകുമാരി ഈ സ്ഥിതിക്കു എത്തിയല്ലോ എന്നോർത്തു ഞാൻ വ്യസനിക്കുന്നു.

രത്നാ:— ഒരു രാജകുമാരി ഈ സ്ഥിതിയിൽ എത്തിയല്ലോ എന്നോർത്തു ഞാനും വ്യസനിക്കുന്നു.

സാര:—ഇതൊക്കെ കേൾക്കാറായത് എന്റെ പാപഫലം. രത്നകാന്തി! നീ എന്റെ ജ്യേഷ്ഠത്തിയായിരിപ്പാൻ പാടില്ല. ഹേ ദാസിമാരേ! നിങ്ങളുടെ വാക്കുകൾ കൎണ്ണശൂലമായിരിക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ ചുററുമുള്ള കാററുകൂടി വിഷത്താൽ നിറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

രത്നാ:—സഖികളേ! ഇവളുടെ ധിക്കാരം നോക്കുവിൻ.

കല:—നിന്റെ അനുജത്തി അല്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഈ വേശ്യയുടെ നാവു ഞാൻ പറിക്കുമായിരുന്നു.

മോ:—അമ്പടി കേമി! നിന്റെ നാക്കു നീട്ടമോ ഇത്! ദുഷ്ടേ! ഞങ്ങൾക്കെന്താണെടി നീ കുറവു കണ്ടത്. നിന്റെ കണ്ണിൽ മണ്ണിടാത്തതോ?

രത്നാ:—അതു ഞാൻ തന്നെ ഒന്നാമതായി ഇട്ടുകളയാം. (മണ്ണു വാരി എറിയുന്നു.)

സാര:—പിശാചുക്കളേ! പട്ടുകലടകളേ! എന്തിനു ദ്രോഹിക്കുന്നു (ഓടുന്നു)

മോ:—നീ എവിടെയ്ക്കാണെടി ഓടുന്നത്? ഞങ്ങൾ ദേവദാസിമാരാണ്? പട്ടുകലട നീയാണ്.

ഗീതം ൩൦. നാഥനാമക്രിയ—ആദിതാളം.

പല്ലവി

വിട്ടീടുമോ നിന്നെയിന്നിഹ വിട്ടീടുമോ?

അനുപല്ലവി

ദുഷ്ടത ഏറിടും പൊട്ടെ നിന്നുടൽ (വിട്ടീടുമോ)

ചരണങ്ങൾ

നിഷ്ഠുരോക്തി ചൊല്ലും നിന്നുടെ
പുഷ്ടിയതൊന്നു കാണട്ടെ
പിട്ടുകളനവധി നമ്മൊടു കൂടാ
കെട്ടുക വേണമി ദുഷ്ടയെ നാമിനി (വിട്ടീടുമോ)

മന്നവേന്ദ്രനായിടുന്ന കന്നടേശനെ വഞ്ചിച്ചു
ഉന്നത പദവിയിലിന്നിലമതിൽ നീ
മന്ദത യെന്നിയെ പോവതു പഴുതേ. (വിട്ടീടുമോ)

രത്നാ:—നോക്കു ദുഷ്ടേ! നിന്നെ ഇനി കന്നടരാജസന്നിധിയിൽ എത്തിച്ചേ വേറെ ഒരു കാൎയ്യമുള്ളൂ.

സാര:—അയ്യോ! രത്നകാന്തി! നീയാണോ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നതു്. ദൈവമേ! 'അരഞ്ഞാൺ പാമ്പായാൽ എന്തുചെയ്യും.'

രത്നാ:—വ്യസനമുണ്ടെങ്കിൽ ഞങ്ങളുടെ കൂടെ ചേരാം. അല്ലാത്ത ഭാഗം ബുദ്ധിമതിനേ! രാജധാനിയ്ക്കു പോകാം.

ദേവാ:—(സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി) സഖിമാരേ! അവളുടെ മനസ്സുപോലെ തന്നെയായി. പോലീസ്സുകാരൻ ഇതാ വരുന്നു.

പോലീ:—(പ്രവേശിച്ചു) എന്താണു ഗോസായിയോടു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു പറയുന്നതു്.

കച:—ഗോസ്സായിയല്ല-സ്ത്രീയാണ്- സാരഞ്ജിനി, സാരഞ്ജിനി- എന്നു കേട്ടിട്ടില്ലേ?

പോലീ:—ഇവളോ സാരഞ്ജിനി? ഇവളുടെ പേർ കേൾക്കാത്തവർ കന്നാടത്തിലും അനന്തശയനത്തിലും ആരും ഇല്ല.

ദേവ:—ബെസ്റ്റർ ദേവനിയും കൂട്ടരുമാണ് ഇവളെ നിങ്ങളുടെ വശം ഏല്പിച്ചതെന്നു തിരുമേനിയെ ഉണർത്തിയ്ക്കുമെല്ലോ.

പോലീ:—സാരഞ്ജിനിയെ പിടിച്ച് എനിക്ക് ഏല്പിച്ചതിനു നിങ്ങൾക്കു മൂവർക്കും ഞാൻ നന്ദി പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു. എന്നാൽ അങ്ങിനെയാകട്ടെ.

ദേവാ:—ഹേ! ഇന്ന് അമ്പലത്തിൽവെച്ചു ഞങ്ങളുടെ ആട്ടവും പാട്ടും ഉണ്ടു്. ക്ഷണിച്ചില്ലെന്നു പിന്നെ പറയരുതേ.

പോലീ:—ആട്ടത്തിനു ഞാൻ എത്താതിരിയ്ക്കുമോ?

ദേവാ:—എന്നാൽ അമ്പലത്തിൽവെച്ചു കാണാം.

(രത്നകാന്തിയും രണ്ടു ദാസിമാരും പോകുന്നു.)

പോലീ:—വേഗം നടക്കാം.

സാര:—(നടക്കാതെ ആലോചന ചെയ്തു ദുഃഖിച്ചു നിൽക്കുന്നു.)

പോലീ:—എന്താണ് ഇങ്ങിനെ മിഴിച്ചു നോക്കിനിൽക്കുന്നതു്. ദുശ്ശാഠ്യം തീരാത്ത ഭാഗം ഇനി അററമില്ലാതെ വ്യസനിയ്ക്കേണ്ടി വരും.

സാര:—നിങ്ങൾ വിചാരിച്ചാൽ എന്റെ ജീവരക്ഷ ചെയ്യാൻ കഴിയും ദയചെയ്തു് എന്നെ വിട്ടയയ്ക്കുവിൻ.

പോലീ:—നിനക്കു മരണം വന്നാലിനിയ്ക്കെന്താണ്? നിന്നെ തിരുപാദത്തിൽ എത്തിച്ചാൽ എനിയ്ക്കു് എത്ര പ്രസന്റ് കിട്ടും.

സാര:—(ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തിന്ന സമ്മാനത്തിൽ കാംക്ഷ. ഭയ അതിനോടു തുല്യമല്ല. പോലീസ്സുകാരനല്ലേ. (പ്രകാശം) നിങ്ങൾ സമ്മാനം വാങ്ങിക്കൊൾകയിൻ ഞാൻ ഇവിടെ അല്പം ഇരിക്കാം. കാൽ വല്ലാതെ വേദനിക്കുന്നു. അല്പം ഇരിക്കട്ടെ?

പോലീ:—ഇരിക്കാനോ നട നട ശല്യമേ! നടത്തിക്കേണ്ടുന്ന മരുന്നു വേണമോ? (ഇടിപ്പാൻ ഭാവിക്കുന്നു.)

സാര:—അയ്യോ! ഇതിനെക്കൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കെന്താണു ലാഭം?

പോലീ:—നൂറ്റൊന്ന വിദ്യയിൽ ഒന്നാണിതു? രാജാവിന്റെ ഇഷ്ടത്തിന്ന വിപരീതമായി നിന്നാൽ ബാക്കിയും കാണാം. വേഗത്തിൽ നടക്ക.

സാര:—(ആത്മഗതം) മഹാ കഷ്ടം! നിർമ്മലവസ്തുവായും ജീവന്നു ജീവനായും ഇരിക്കുന്ന ഭഗവാന്റെ ആലയങ്ങളിൽ 'ദേവദാസിമാർ' എന്ന നാമധേയത്തിൽ ഇത്തരം വേശ്യമാരെ, ആടാനും പാടാനും ഇക്കാലത്തുംകൂടി അനുവദിച്ചുവരുന്നത് എത്രത്തോളം യോഗ്യമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു നമ്മുടെ സമുദായകർത്താക്കന്മാർ നന്നായി ഒന്നു ആലോചിക്കാൻ ബാദ്ധ്യസ്ഥന്മാരാണെന്ന് അവർ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാണ്. (രണ്ടു പേരും പോകുന്നു)

അങ്കം 5. രംഗം ൪.

കന്നട കൊട്ടാരത്തിൽ രാജാവു ഇരിക്കുന്നു.

ക-രാ:—സാരങ്ങിനി ഹേതുവാൽ അനന്തശയനം പിടിച്ചടക്കി അവൾ നമ്മുടെ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിച്ചതുമില്ല. അവളെ കലയാളിയിപ്പോൾ കാലപുരിക്കെത്തിച്ചിരിക്കും. അനന്തശയനൻ കൊങ്കണേശന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി വന്നു യുദ്ധം ചെയ്തു നമ്മെ അമാന്തത്തിലാക്കുമോ? "ഭിക്ഷയോ കിട്ടിയില്ല, പട്ടി കടിക്കാതെ ഇരുന്നാൽ മതിയായിരുന്നു."

സേവ:—(പ്രവേശിച്ച്) ഒരു സ്ത്രീയേയുംകൊണ്ട് ഒരു പോലീസ്സുകാരൻ ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നു.

ക-രാ:—നല്ലത് ഇങ്ങോട്ടു വരുവാൻ പറയു.

സേവ:—തിരുമൊഴിപോലെ. (പോകുന്നു)

ക-രാ:—ഈ സ്ത്രീ ആരായിരിക്കും. സാരങ്ഗിനി കലയാളിയെ പററിച്ചു എന്നു വരുമോ? അവൾ അതിസാമൎത്ഥ്യമുള്ളവളല്ലേ.

പോലീ:—(സാരങ്ഗിനിയോടുകൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു) മഹാരാജാവേ! ജയ ജയ! ഈ തരുണീമണിയെ മൂകാംബിയിൽവെച്ചു പിടികിട്ടി.

ക-രാ:—(സാരങ്ഗിനി സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി) ക ഹോ! സാരങ്ഗിനി തന്നെ. ആശ്ചൎയ്യം പോലിസ്സുകാരനൊ ഇവളെ കൊണ്ടു വന്നതിന്നു പ്രതിഫലം വാങ്ങി പോകാം. (കൊടുക്കുന്നു)

പോലീ:—(വാങ്ങിക്കൊണ്ടു) മഹാരാജാധിരാജൻ ജയ ജയ. (പോകുന്നു)

സാര:—(ആത്മഗതം) ഞാൻ കരുതിയപ്പോലെയല്ല. ദൈവാധീനംകൊണ്ടു ഇപ്പൊൾ ശാന്തചിത്തനായിട്ടാണു കാണുന്നതു്.

ക-രാ:—ഹേ! ലോകൈക സുന്ദരി! നിന്റെ രൂപലാവണ്യവും ബുദ്ധിവിശേഷവും കണ്ടാൽ കലയാളി എന്നു വേണ്ട, സകല ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളും നിണക്കു കീഴടങ്ങും. രണ്ടു പക്ഷമില്ല. നമുക്കു നിന്നോടുണ്ടായ കോപത്തിൽ പരം മററു യാതൊരുത്തരോടും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. എങ്കിലും പൂൎണ്ണചന്ദ്രനെ തോല്പിക്കുമാറുള്ള നിന്റെ മുഖവും, അഴകുള്ള മേനിയും, കാണുമ്പോൾ അതു തീരെ നശിച്ചു പോകുന്നു. ഈ സൌന്ദൎയ്യസാഗരത്തിന്നു നായകനായി എന്നെ സ്വീകരിച്ചു കൂടയൊ സൽബുദ്ധേ!

സാര:—(ആത്മഗതം) ഉപായത്തിൽ കൂടിയാൽ ഇവിടെ നിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടു പോകുവാൻ വല്ല പഴുതും കിട്ടുമായിരിക്കും. അല്ലാത്തതാൽ, ഇദ്ദേഹം കാൺകെ എന്റെ ശിരസ്സ് ഇന്നു വെട്ടിക്കും. ഇവിടെ ഒരു കളവു പറയേണ്ടിവരുന്നു. അതിനാൽ, ആൎക്കും ദോഷം സംഭവിക്കുന്നില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, ആ വിദ്ധ്യയാൽ എന്റെ ജീവൻ രക്ഷപ്പെടുന്നും വന്നേക്കാം. ഹൃദയമേ! ധൈൎയ്യപ്പെട്ടിരിക്കു. ഈശ്വരൻ നിണക്കു മംഗളം നല്കട്ടെ.

ക-രാ:— നിന്റെ മറുവടിക്കായി കാത്തിരിക്കുന്നു. മുമ്പു ഞാൻ കാട്ടിയ ധിക്കാരം ഓൎത്തു് സുഖക്കേടു വേണ്ട. നാം രണ്ടുപേരും ഒന്നാമതായി ഈ ജീവദശയിൽ കണ്ടതാണെന്നു കരുതാം. കേൾക്ക.

ഗീതം ൭൧. ഹിന്തുസ്ഥാനികാപ്പി—ചാപ്പു്.

പല്ലവി.

സോമമുഖി തവ കരുണയില്ലെന്നാൽ

അനുപല്ലവി.

പ്രാണൻ പോമെന്റെ കുവലയനേത്രേ! (സോമ

ചരണങ്ങൾ.

കാമൻ കഠിനമായ് കണകളെൻ മെയ്യിൽ
താമരാക്ഷി! എയ്യിടുന്ന സംഖ്യം (സോമ)
കരുണാകരനേ നിൻ ചരണ ദാസനായ്
വരണം മമ സവിധത്തിൽ സുതാംഗി! (സോമ)
അരുതേ പരിഭവം മുൻ ചെയ്തതാലു്
വിരഹം തീൎപ്പതിന്നരുതേ വിളംബനം. (സോമ)

സുശീലേ! മാരൻ കഠിനമായി പ്രഹരിക്കുന്നു. ഇതാ നോക്ക. ഞാൻ എങ്ങിനെ സഹിക്കുന്നു. എന്റെ ദേഹം ആസകലം മാരാഗ്നിയാൽ ദഹിക്കുന്നു.

സാര:— (ലജ്ജാഭാവേന) മഹാരാജാവേ! എന്നോടു് ഇത്ര വാത്സല്യമുണ്ടെന്നു ഞാൻ ഇതുവരെ സ്മരിച്ചിരുന്നില്ല.

ക-രാ:— എന്നാൽ ഇവിടെയിരിക്കാം. (ഇരിക്കുന്നു)

സാര:— (ഇരിക്കുന്നു)

ഗീതം ൭൨. ഹിന്തുസ്ഥാനിതോടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ക-രാ:— കണ്ടാലും നീയെൻ വിവശതയെല്ലാം (കണ്ടാലും)
വണ്ടാർകുഴലി മണിതവ ചുണ്ടാം മധുരസമൊടു ചിരി
മതിയതിൻ മതിവര മണിവരെ മടിപ്പതി-
ന്നാശയയൊടു പ്രണയിനി മയിമതിമുഖി! (കണ്ടാലും)

ചരണം.

ദിനവുംനിന്നെ നിനച്ചിരുന്നവും താനേ നശിക്കും
അകതാരിൽ സന്ദേഹം പനിമതി മുഖി! നഹി
ഉണ്ടാവതില്ല കണവനായി ഞാൻ തവ
അണിമുടികളമണിയണിഞ്ഞിടാം പ്രിയേ. (കണ്ടാലും)

സാര:— (ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മുദ്രാംഗുലികൊണ്ട് ഉപകാരമുണ്ട്. പറവാൻ ശ്രമിക്കട്ടെ. (പ്രകാശം) തിരുമേനി! ഈ മുദ്രാംഗുലി ഒന്നു കാണാമോ?

ക-രാ:— (ആത്മഗതം) ഞാൻ എന്താണ് വേണ്ടതു മുദ്രാംഗുലി കൊടുത്താൽ അതു തിരികെ തന്നില്ലെങ്കിൽ വൈഷമ്യമായിത്തീരും. അതല്ല നന്നായി മനസ്സിലാക്കാതെ മുദ്രാംഗുലി കൊടുത്താൽ അപായം വന്നേക്കാം തരികയില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ സ്നേഹമില്ലെന്നും ഗ്രഹിക്കും. ആകട്ടെ ഇങ്ങിനെ പറയാം. (പ്രകാശം) മോഹനാംഗി! ഇന്നു ദുർദ്ദിവസമാകയാൽ മുദ്രാംഗുലി വിരലിൽ നിന്ന് ഊരാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്തതിനാൽ വ്യസനിക്കുന്നു.

സാര:— (ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹം പറയുന്നത് അസംബന്ധമാണെന്ന് ആർക്കും തന്നെ ഗ്രഹിക്കാം. (പ്രകാശം) മഹാരാജാവേ! എന്റെ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിച്ചു തരുമെങ്കിൽ അങ്ങയുടെ പത്നിയായിരിക്കാം.

ക-രാ:— എന്താണു കേൾക്കട്ടെ. ഇഷ്ടം സാധിപ്പിപ്പാൻ ഞാൻ എന്നും സന്നദ്ധനാണ്.

സാര:— തിരുമേനിയുടെ ഊട്ടുപുരയിൽവെച്ചു ദിനംപ്രതി ജാതിഭേദമെന്നിയെ ഊട്ടു നിയമിക്കണം. ഭിക്ഷുക്കളുടെ വിനോദത്തിനായിക്കൊണ്ടു നാനാവിധ അപൂർവ്വ സാധനങ്ങളാൽ ഊട്ടുപുര അലങ്കരിക്കപ്പെടണം. വിശപ്പു സഹിയാതെ ദീനരായിരിക്കുന്നവർ ഇത്ര കേമമായി ഊട്ടുകഴിക്കുന്ന രാജാവ് ഏതാണെന്ന് അറിയത്തക്കവണ്ണം ഭവാന്റെ പടം അവിടെ തൂക്കണം. ഈ ധർമ്മപുരുഷന്റെ പത്നിയായിരിക്കേണ്ടുന്ന ഭാഗ്യം ഇന്നവളാണ് അനുഭവിപ്പാൻ പോകുന്നതെന്നറിയത്തക്കവണ്ണം എന്റെ ചിത്രവും അതിനോടു തൊട്ടുവെക്കണം.

ക-രാ:— ഒരു വിരോധവുമില്ല. ഇഷ്ടപ്രകാരമാവാം.

സാര:— കൂടാതെ, മററു രാജാക്കന്മാരുടെയും അവരുടെ പുത്രമിത്രകളത്രാദികളുടേയും പടങ്ങളും വെക്കണം. ഭിക്ഷാർത്ഥികൾ അവിടം വെച്ചു അടക്കമില്ലായ്മയോ മര്യാദക്കേടോ കാട്ടിയാൽ അവർക്ക് തക്കതായ ശിക്ഷ കൊടുപ്പാനായി എന്റെ

മുമ്പിൽ ഹാജരാകണം. ഇങ്ങിനെ ഒരു മണ്ഡലം കഴിഞ്ഞാൽ ഒന്നാമതുണ്ടാകുന്ന മുഹൂർത്തത്തിന്നുതന്നെ ഭവാനെ ഞാൻ വേളികഴിച്ചു കൊള്ളാം. അതുവരെ എനിയ്ക്കു പ്രത്യേകമായി ഒരു ഭവനവും വേണ്ടുന്ന തോഴിമാരേയും നിയമിയ്ക്കണം. യാതൊരു പുരുഷനും എന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ എന്റെ വാസസ്ഥലത്തു കടക്കരുത്. ഇനി എന്നെ ഇവിടം അധികം നിർത്തരുതു്.

ക-രാ:— സുന്ദരി! ഭവതിയുടെ അഭിലാഷം സാധിപ്പിപ്പാൻവേണ്ടി ഉടനെ മന്ത്രിയ്ക്കു കല്പന കൊടുക്കാം.

സാര:— മഹാരാജാവേ! അങ്ങെ ദയയ്ക്കു് ഞാൻ നന്ദി പറയുന്നു.

ക-രാ:— (മന്ദഹാസത്തോടെ) നന്ദി പറയേണ്ടതു ഞാനാണ്. പ്രിയേ! പോയി വിശ്രമിയ്ക്കൂ. ഭവതി തോഴിമാരോടുകൂടി യഥേഷ്ടം ഉല്ലസിച്ചു്കാലം കഴിച്ചാലും. ഇതിലെ പോകാം.

സാര:— (തൊഴുതുപോകുന്നു)

ക-രാ:— (ആത്മഗതം) ആവൂ! ഒരു വിധേന കഴിച്ചു് അടുത്തു. കാര്യം ഇങ്ങിനെ കലാശിയ്ക്കയാൽ അനന്തശയന മഹാരാജാവു നമ്മോട് എതിർക്കയില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. വേളികഴിഞ്ഞ ഉടനെ അദ്ദേഹത്തിന്നു രാജ്യം തിരികെ കൊടുത്തു കളയാം.

(കർട്ടൻ വീഴുന്നു)

അങ്കം 5. രംഗം 5.

ശിവായി:— (ചിത്രാലംകൃതമായ ഊട്ടുപുര) കന്നടരാജാവിന്റെ ധർമ്മത്തിന്നു നിലയില്ല. എത്ര പേർ ദിനം വന്നു ഭക്ഷണം കഴിച്ചുപോകുന്നു. ഊട്ടു തുടങ്ങീട്ടു ഒരു മണ്ഡലം കഴിയാറായി. ഇതിലിടയ്ക്കു നാലഞ്ചുപേർ ഇവിടംവെച്ചു തോന്നിയ വാസം പറകയാൽ അവരെ കല്പിച്ചപ്രകാരം സാരങ്ഗിനി തമ്പുരാട്ടിയുടെ മുമ്പിൽ ഞാൻ ഹാജരാക്കി. അവരെ എന്തു ചെയ്തോ! സ്ത്രീ പുരുഷന്മാർ ഇനിയും ഒരു കൂട്ടം ഇതാ വരുന്നു.

ഭിക്ഷുകന്മാർ:— (കന്നടരാജൻ ജയ- ജയ. അകായിൽ കടക്കാറായോ?

ശിവാ:— വരട്ടെ വരട്ടെ ഈ വിനോദകരമായ സാധനങ്ങൾ നോക്കിക്കടക്കുവിൻ.

ഭിക്ഷു:— (കാഴ്ചസാധനങ്ങളെ നോക്കി തിക്കിത്തിരക്കി കടക്കുന്നു.)

ശിവാ:— തിരക്കരുത് തിരക്കരുതേ. (പിടിച്ചു തള്ളുന്നു.)

ഒരു ഭിക്ഷു:— ശാപ്പടട്ടെ. നോക്കുന്നതു പിന്നെയാവാം.

ശിവാ:— എന്തടാ പറഞ്ഞതു്? (ഇടിക്കുന്നു)

ഭിക്ഷു — അയ്യോ! (അകത്തേക്കു് ഓടുന്നു)

അകത്തുനിന്ന്— പുളിശ്ശേരി കൊണ്ടുവാ, ഹേ! പപ്പടം, മോക്കാളൻ ഇല്ലേ? അവിൽ കൊണ്ടുവരുവിൻ. നെയ്യിക്കെന്താ പഞ്ചമോ? പകരിൻ പകരിൻ! അടപ്രഥമൻ പഞ്ചാരപായസം രസികൻ. ഹാ! ഹാ! ഭേഷ് ഭേഷ്.

മറെറാരു കൂട്ടം— (പ്രവേശിച്ചു്) കന്നടരാജൻ ജയ ജയ.

ശിവാ:— മെല്ലെ മെല്ലെ ഓരോരുത്തരായി കടപ്പിൻ.

ഒരു ഭിക്ഷുസ്ത്രീ:— (പ്രവേശിച്ചു്)

ഗീതം ൧൩. ഭൂപാളി— രൂപകം.

പല്ലവി.

സകലജീവജാലങ്ങളിൽ സമതയോടു മേവും

അനുപല്ലവി.

സകലനാഥ! നിൻവിധിയിലിന്നായതുണ്ടോ ശിവനേ!

ചരണങ്ങൾ.

അവനിയിതു ഭിക്ഷുവന്ന അവശതയെയോർത്താൽ
അറുതിയില്ലാ അഗതിനാഥ! ആരറിഞ്ഞതാ ശിവനേ സക
സാരസാക്ഷി! സാരമിനി കാണാതാ ഖിന്ന
പുരുഷൻ ഞാൻ നാരിതൻെറ വേഷംപൂണ്ടെൻശിവനേ! സക

ഇന്നലെ സന്യാസിവേഷത്തിൽ ഊട്ടിനു പോയതുകൊണ്ടു് എൻെറ പ്രിയതമ കന്നടൻെറ അധീനത്തിൽ ഉണ്ടെന്നു അറിഞ്ഞു ഊട്ടുപുരയിൽനിന്നു ഗോഷ്ഠികാണിച്ച ഒരുവനെ ഇന്നലെ സാരയുടെ മുമ്പാകെ ഹാജരാക്കാൻ കൊണ്ടുപോയി. ഇതൊക്കെ അതിബുദ്ധിശാലിനിയായ എൻെറ നായികാ, എന്നെ കണ്ടുകിട്ടുവാൻ ചെയ്യുന്ന വിദ്യകളാണു്. അതിനാൽ ഊട്ടുപുരയിൽ കടന്നു കുറെ കരയുകതന്നെ.

ശിവാ:— ഹേ! കൂട്ടരേ! പുണ്യാത്മാക്കളായ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ ചിത്രങ്ങളും മററു വിനോദകരങ്ങളായ കാഴ്ചസാധനങ്ങളും നോക്കുവിൻ.

ഭിക്ഷുസ്ത്രീ— (ആത്മഗതം) പ്രിയതമേ! നിൻെറ ചിത്രമല്ലെ ഇത്! നിന്നെ ഇനി എങ്ങിനെ കാണാറാകും (കരഞ്ഞുകൊണ്ട്)

ഗീതം ൭൪. ഹുൽരാജ് — രൂപകം.

ഖണ്ഡം.

സുന്ദരി! ഞാൻ ജീവനോടെ വാഴുന്നോമനെ!
നിൻസ്ഥിതികളെങ്ങിനെയോ! തമ്പിമാർ മണെ. സുന്ദര

ശിവാ:— (ഭിക്ഷുസ്ത്രീയോട്) അമ്മാ! എന്തിന്നു കരയുന്നു.

ഭി:- സ്ത്രീ— കുറെക്കാലമായിട്ടു കരച്ചിൽതന്നെയാണ് എൻെറ തൊഴിൽ. ഹാ! (നെടുവീൎപ്പിട്ട്) വിധി വിധി.

ശിവാ:— നിങ്ങൾ കടന്നു ഭക്ഷണം കഴിച്ചുവരിൻ. കാൎയ്യം പിന്നെ പറയാം ഊട്ടുശാല പൂട്ടാറായി.

ഭിക്ഷുകൾ— (ഊൺ കഴിഞ്ഞു പുറത്തു വരുന്നു.) യജമാനന്നു നമസ്കാരം. സീതാറാം സീതാറാം. (ഒരോന്നായി പോകുന്നു)

(അകത്തുനിന്നു സഭ്യയുടെ പാട്ടം പിന്നേയും കേൾക്കുന്നു)

ഭി:- സ്ത്രീ— (പുറത്തു വരുന്നു) ഹാ! ഹാ! ദൈവമേ! രക്ഷ രക്ഷ

ശിവാ:— അമ്മാ! ഇവിടെ നില്പിൻ. ഹേ കലവറക്കാരേ! മണി ആറായി. ഊട്ടു മതിയാക്കണം. ഞാൻ ഈ സ്ത്രീയെ സപ്തൎണ്ണബംഗ്ലാവിൽ കൊണ്ടുപോയി വരട്ടെ (പോകുന്നു)

—ംംഃംം—

അങ്കം 5. രംഗം 6.

———

സപ്തൎണ്ണബംഗ്ലാവിൽ സാരങ്ഗിനിയും തോഴിമാരും ഇരിക്കുന്നു.

(കട്ടിൽ പൊറുക്കുന്നു)

ഗീതം ൭൫. ധീരശങ്കരാഭരണം— ചമ്പട.

പല്ലവി.

തോഴി— പഞ്ചമരാഗം പാടും പൈങ്കിളി

അനുപല്ലവി.

ചഞ്ചലക്കിളി അഞ്ചിടും കിളി

ചരണങ്ങൾ.

ധന്യയാം കിളി മന്നവക്കിളി
കന്നടരാജൻ വെണ്മയാം കിളി — പഞ്ജ
രത്നവട്ടമായി മണിയ കിളി
സന്തതചിന്നത്തെടും വെൺകിളി. — പഞ്ജ

നാഗമണി— ഈശ്വരാ! ഈ രാജകുമാരിയുടെ വ്യഥ തീർപ്പാൻ ഞങ്ങൾ ചെയ്യുപോരുന്ന നാനാവിധ യത്നങ്ങളും നിഷ്ഫലമായി ഭവിക്കുന്നുവെല്ലോ. ഇനി എന്തുചെയ്യട്ടെ.

നാഗ:— (പ്രകാശം) പ്രിയസഖി! ഊട്ടുകാലം കഴിയാറായി.

സാര:— (നെടുവീർപ്പിടുന്നു.)

അന്നപൂരണി— ദേവി!

ഗീതം ൫൨- ചെഞ്ചുരുട്ടി— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സന്താപബന്ധമിതെന്തെ
ചിന്തചെയ്യിലനന്തമിതെ. — സന്താപ

അനുപല്ലവി.

മന്നൻ കണ്ണേന്ദ്രനോടൊന്നായ് വാണിടാം സുഖം
വന്നീടു മാശാപസിച്ചു നീ. — ചിന്ത

ചരണങ്ങൾ.

നാഗ:— താപഹേതു ചൊല്ലിയാൽ താപശാന്തി ചെയ്തിടാം
പാപഫലമോ? ഈ മൗനം — ചിന്ത

സാര:— കിന്നു ചൊൽവതെൻ സഖി ചിന്താമഗ്നയായി ഞാൻ
ബന്ധുഗാത്രിയിനിമേൽവരുമെന്തോ! ദീനബന്ധുമേ സഖി.

നാഗ:— സഖി! വ്യസനം തീർപ്പാൻ മാർഗ്ഗമില്ലാത്തതിനാൽ ഞങ്ങൾ ദുഃഖിതകളായി ഭവിക്കുന്നു.

ദാസി— (പ്രവേശിച്ച്) ശിവായി ഊട്ടുപുരയിൽനിന്ന് ഒരു സ്ത്രീയേയും കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നു.

സാര:— സ്ത്രീയേയോ?

ദാസി— അതെ.

സാര:— രണ്ടുപേരും ഇവിടെ വരട്ടെ. (ആത്മഗതം) ഈ സ്ത്രീ

ആരായിരിക്കും. അതിസമൎത്ഥനായ എന്റെ പ്രിയതമനു സ്ത്രീവേഷം ധരിച്ചു് ഇവിടെ എത്തിക്കൂടാ എന്നില്ലല്ലൊ.

ശിവാ:— (ഭിക്ഷുസ്ത്രീയോടുകൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു) കല്പനപ്രകാരം അടിയൻ ഊട്ടുപുരയിൽ വളരെ ജാഗ്രതയായി വേല ചെയ്തു വരുന്നു. ഈ ഭിക്ഷുസ്ത്രീ ഊട്ടുപുരയിൽനിന്നു കരയുകയാൽ ഇതാ തൃപ്പാദത്തിൽ ഹാജരാക്കിയിരിക്കുന്നു.

ഭി. സ്ത്രീ:— (ആത്മഗതം) ഞാൻ എന്തു വേഷമെടുത്താലും പ്രിയതമ എന്നെ മനസ്സിലാക്കാതെയിരിക്കുമോ?

സാര:— നല്ലത്. നിണക്കു് പോകാം. ഈ സംഭവം രാജാവിനെ സമയംപോലെ ഉണൎത്തിക്കണം.

ശിവാ:— കല്പനപോലെ. (പോകുന്നു)

സാര:— (ആത്മഗതം) ഇതു് എന്റെ പ്രിയതമൻ തന്നെ. സംശയമില്ല. ഇദ്ദേഹത്തിനു് എന്നെയും മനസ്സിലായിട്ടുണ്ടു്. ഇവിടുന്നു് ഒരു വിധത്തിൽ ചാടിപ്പോകുവാനുള്ള തരം ദൈവം ഘടിപ്പിക്കും. (പ്രകാശം) ഹേ ഭിക്ഷുസ്ത്രീ! ഏകാകിനിയായി നടക്കുന്നതു് എന്തിനാണു്? ഊട്ടുശാലയിൽനിന്നു കരയുവാൻ സംഗതി എന്താണു്.

ഭി. സ്ത്രീ:— ഹേ കന്യകാരത്നമേ! എനിക്കു് ഒരു ഉററ സഹോദരനുണ്ടായിരുന്നു. ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേരുംകൂടി കലിടത്തിൽ പോകും വഴിയിൽവെച്ചു ചില ആപത്തു നേരിടുകയാൽ പിരിഞ്ഞു പോവാനിടയായി. അതിൽപിന്നെ എന്റെ പ്രാണബന്ധുവിന്റെ യാതൊരു വിവരവും എനിക്കില്ല. ഊട്ടുപുരയിൽ എത്തിയപ്പോൾ ആ സ്മൃതികൊണ്ടു കരഞ്ഞുപോയതാണു്.

സാര:— അന്നപൂരമണ്! നാഗമണ്! കേൾപ്പിൻ ഈ സ്ത്രീയുടെ ചരിത്രം കേട്ടതിൽ നമുക്കു മനസ്സലിയുന്നു. (ഭിക്ഷുസ്ത്രീയോടു്) വ്യസനിക്കേണ്ടാ. ഇനിവല്ലതും പറവാനുണ്ടോ?

ഗീതം ൩൩. നാഥനാമക്രിയ— ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ഭി. സ്ത്രീ:— ഞാനെന്താണേയിതു ഹാ ഘോരതാപത്താൽ

അനുപല്ലവി.

മാനിനെ പലവിധി നടനം ചെയ്തവളും (ഞാനെ)

ചരണങ്ങൾ.

ഹേ മീനലോചനേ! നിന്മൊഴിയെന്നതു
മീനായകലെ നീക്കുന്നു സുന്ദരി! (ഞാനോ)
മല്ലാക്ഷിമാർമണേ! കല്യാണി നിന്നുടെ
ചൊല്ലേറും സൽസംഗത്തിന്നില്ലേ സാന്നിദ്ധ്യം (ഞാനോ)
എൻ നെഞ്ചകത്തിൽ തങ്ങീടും വേദന
പഞ്ചശരവാണി! ഞാൻ കിഞ്ചൊല്ല മാനിനി! (ഞാനോ)

ദയചെയ്തു് എന്നെ വേഗത്തിൽ വിട്ടയപ്പിൻ.

സാര:— ഹേ ഭിക്ഷാർത്ഥിനി! നിരാധാരയായ അവസ്ഥയ്ക്കു പോവാൻ തിരക്കുന്നതു് എന്തിനാണു?

സഖിമാരേ! മഹാരാജാവിന്റെ വിവാഹം നാളെ അടുത്തിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ആ ആഘോഷം ഈ സാധുശീലയും നമ്മോടുകൂടി അനുഭവിച്ചു വിട്ടയക്കുന്നതല്ലേ നല്ലതു്. (തിരിഞ്ഞു നോക്കീട്ടു) വിരോധമുണ്ടോ? നമ്മുടെ തോഴിമാരിൽ ഒന്നായിക്കൂടയോ?

ഭി.സ്ത്രീ:— ഹേ സുന്ദരി! തെണ്ടി നടന്നു് ഉപജീവിക്കുന്നതിലും വളരെ നല്ലതു് ഇതാണു്. എങ്കിലും ഇവിടത്തെ തോഴിയാകേണ്ടുന്ന യോഗ്യത എനിക്കുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. രസമായ പാട്ടും മറ്റും അധികമായി ശീലവുമില്ല.

സാര:— യോഗ്യതയ്ക്കു കുറവുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അത്ര കൂടാതെ പാട്ടു അധികം അറിവില്ലെന്നു പറകയാൽ കുറച്ചു് അറിയാമെന്നു വരുന്നു. ഒരു പാട്ടു കേൾക്കട്ടെ.

ഭി.സ്ത്രീ:— (ലജ്ജയോടെ നിൽക്കുന്നു)

സാര:— തോഴിമാരേ! ലജ്ജകൊണ്ടായിരിക്കാം. നിങ്ങൾ ഒന്നു പാടുവിൻ.

അന്നാ:— ഞങ്ങൾ ഭവതിയുടെ ഉല്ലാസത്തിന്നു പാട്ടു മാത്രമല്ല, ആട്ടവും ചെയ്യുകയാം.

ഗീതം ൭൯. ബിഹാക്—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

തോഴി:— കാമിനിതിലകമേ! ആമയരഹിതമായ
പ്രേമമോടും ഒരു പെൺകിളിയെ മുദാ (കാമിനി)

അനുപല്ലവി.

ഭാമനയോടുനാം ക്ഷേമമായ് പരിപാലി-
ച്ചാമയം പോക്കുന്ന കോമളാംഗി! ഞങ്ങൾ (കാമിനി)

ചരണം.

പേടമാൻ മിഴിയതിന്നാടൽ മറിച്ചിടാനായ്
മോടിയെഴും ശുക മൊഴിയേ വേണ്ടും (കാമിനി)

സാര:— ഇനി ഒന്നു പാടിക്കൂടയോ?

മിസ്ത്രീ:— എന്റെ പാട്ടു മോശമാണ്. എങ്കിലും കല്പനയ്ക്കു് അനാദരവു കാണിക്കുന്നില്ല.

ഗീതം ൩൪. ബിഹാക്—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

നന്ദവനക്കിളിയെ ഹന്ത വളർത്തി
ഞാനെന്നാനന്ദ വനക്കിളിയെ. (വ)

അനുപല്ലവി.

സന്തതമതിനു ഞാൻ പൂന്തേൻ കൊടുത്തു വനക്കിളിയെ (വ)

ചരണം.

തെറ്റന്നും പൊൻകിളിയെ വാനിൽ പറന്നു പാവി
നൂനം പലവട്ടവും പ്രാണൻ പോകാതെ. (വ)
മായയുടെ കൈവശവാൽ കായനാശം വരാതെ
ന്യായമായൊരു കൂട്ടിൽ വാഴ്ക. (നന്ദവന)
എൻ കണ്ണിന്നാനന്ദം പൊൻകിളിയാം മതിനെ
എൻ കയ്യിൽ വെച്ചു മുത്തം മാൻ കണ്ണിയെ വച്ചുമൊന്നാൻ (വ)

നാഗ:— ഇതാണോ മോശമായ പാട്ട്? മനോഹരമായിരിക്കുന്നു.

അന്നപൂർണി:— പ്രിയസഖിയുടെ പാട്ടാണ് ഇനി ബാക്കിയുള്ളത്.

സാര:— പാടിയേകഴിയൂ. എന്നാൽ അങ്ങിനെ ആയിക്കളയാം.

ഗീതം ൩൫. ഹിന്ദുസ്ഥാനി ബിഹാക്—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ഞാനെന്നാൽ മാച്ചെടി ക്ഷേമമായ് വളർത്തിതു

അനുപല്ലവി.

ഊനമൊഴിഞ്ഞതു കാച്ചിടും കാലമായി

ഖണ്ഡങ്ങൾ.

ന്യൂനമതിൻ ഫലം ഞാനനുഭവിച്ചില്ലെ
ഹീനമാം പക്ഷികളും വേർപെടുത്തീടിലും.
എൻസഖി പിന്നീടയി മാതരെ പൂതത്തില്ല
ഞാൻ വലഞ്ഞിടുന്നു മാമ്പഴമതിനായി.
ഇന്നുള്ള സാദൃശ്യമാസഖ്യ മെന്നോർത്തിഹ
എന്നകതാരതിൽ വന്നണഞ്ഞു താപം.

ദാസി:— (പ്രവേശിച്ചു) തമ്പുരാട്ടി! മഹാരാജാവിന്ന് ഇങ്ങട്ട് എഴുന്നെള്ളാമൊ എന്ന് അറിയിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നു അരുളിച്ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

സാര:— (ദാസിയോടു) ഓ! വിരോധമില്ല-വരട്ടെ.

ദാസി:— (പോകുന്നു)

സാര:— പ്രിയ തോഴിമാരെ! നിങ്ങൾ രണ്ടു പേരും ഈ തോഴിയെ സൌഖ്യത്തിൽ വെപ്പാൻ ദൃഷ്ടിവെയ്ക്കേണം. മഹാരാജാവ് എഴുന്നള്ളിയിരിക്കയാൽ നിങ്ങൾ അല്പനേരം വാങ്ങിനില്പുവിൻ.

നാഗ:— ഭവതിയുടെ ഉല്ലാസത്തിന്ന ഞങ്ങളാൽ ഭംഗംവേണ്ട. എന്നാൽ അങ്ങിനെ ആകട്ടെ. (തോഴിമാർ ഭിക്ഷുസ്ത്രീയോടു കൂടി പോകുന്നു)

കു-രാ:—(പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഗീതം വൃ. ധീരശങ്കരാഭരണം—ആദിതാളം.

ഖണ്ഡങ്ങൾ.

ക്ഷേമമോ സുദതേ മൽപ്രേമപാത്രമേ!
താമസമതിലുള്ളാമയമെന്തു.
സാര:— ദീനരക്ഷക! നിൻമേനി കണ്ടിടാൻ
മാനിനിയഹം ധ്യാനിനിരതാ.

കു-രാ:— ഒരു സ്ത്രീയെ ഇന്ന് ഊട്ടുപുരയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു വന്നതായി അറിവു കിട്ടി. വിശേഷിച്ചെന്താനുമുണ്ടോ?

സാര:— അവൾ നിരാധാരയാണത്രെപോൽ. അവളുടെ കഷ്ടസ്ഥിതിയോർത്തു കരഞ്ഞുപോയതാണത്രെ. അവൾ വിശേഷമായ പാട്ടുകാരിയാകുന്നു. നല്ല വാഗ്വൈഭവവും ഉണ്ട്. ഇവളെ നമ്മുടെ തോഴിമാരിൽ ഒന്നായി നിശ്ചയിക്കാമോ?

ക_രാ:— ഒരു വിരോധവുമില്ല. ഊട്ടു കഴിയാറായി അതു കഴിയുന്ന മൂന്നാം ദിവസം നല്ല ഒരു മുഹൂൎത്തം ഉണ്ടു്. അന്നെയ്ക്കു നമ്മുടെ വിവാഹം നിശ്ചയിച്ച വിവരം പറവാൻ വന്നതാണു്.

സാര:— മുഹൂൎത്തം അടുത്തിരിക്കയാൽ സന്തോഷം. ആ ദിനം കഴിഞ്ഞാൽ എന്റെ നേരെയുള്ള സംശയം തീരുമെല്ലൊ.

ക_രാ:— മനോജ്ഞേ! പരിഭവം വേണ്ട. മുദ്രാംഗുലി ഇതിന്നിടെ ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ സംശയിച്ചു ഞാൻ പലതും പറഞ്ഞു പോയി.

സാര:— അതെ, അതെ, സംശയം തീരാൻ കാലമടുത്തു.

ക॰ രാ:— കണ്മണിനിൻ വൈമനസ്യമോർത്താലന്യനെന്നിൽ ഞാൻ
സന്നതാംഗി! വിട്ടതെന്തു നിസ്പൃഹമാരസ്സായ് സുന്ദരി!

സാര:— എന്നുടയ ഖിന്നതയാൽ മന്ദബുദ്ധികൊണ്ടഹോ!
അന്യഗണ്യമാക്കിനേൻ നിൻ ഉന്നതനിയോഗം ഞാൻ.

ക॰ രാ:— എണ്ണിയെണ്ണി നാൾകഴിക്കുന്നേണ്ണാക്ഷി രാപ്പകൽ
കന്ദശര ബാധതീർപ്പാൻ വന്നിടേണം നിൻകൃപാ

സാര:— മന്നവാ!നിൻ പുണ്ണ്യരാഗമിന്നടിമയിൽ കാൺകയാൽ
അന്നഴന്നതൊന്നുമേമായ ഖിന്നതയാശ്ശുന്നിടാ

മഹാരാജാവേ! അന്ധകാരം നീങ്ങി ചന്ദ്രനുദിച്ചു.

ക॰ രാ:— അതെ അന്നമെ! (ആത്മഗതം) ഇനി യുദ്ധവിഷയത്തിൽ ഞാനെന്തു ചെയ്യട്ടെ. വിവാഹം ഉടനെ കഴിഞ്ഞെന്നു വരികിൽ യുദ്ധം കൂടാതെ കഴിയ്ക്കാമായിരുന്നു.

സാര:— മഹാരാജാവേ! എന്താണ് ഒരു വിചാരം?

ക॰ രാ:— പ്രിയെ! മറ്റൊന്നുമല്ല. നമ്മുടെ വിവാഹത്തിന്ന് എന്തെല്ലാം ആഘോഷങ്ങളാണ വേണ്ടതെന്ന് ആലോചിയ്ക്കയാണ്.

സാര:— ആഘോഷം യാതൊന്നും വേണ്ട. വിവാഹകൎമ്മം മാത്രം കഴിച്ചുകൂട്ടിയാൽ മതി.

ക॰ രാ:— ആനന്ദമേ! സംഭാഷണം ചെയ്തതൊന്നും മതിയായില്ല. എങ്കിലും വേറെ ജോലികൾ ഉള്ളതിനാൽ ഇവിടെ നില്പാനും തരമില്ല.

സാര:— രാജശിരോമണെ! അവിടത്തെ സമയം വിലയേറിയതാകയാൽ കുറെത്തൊന്നുകൂടി താമസിയ്ക്കേണമെന്നു പറവാൻ മനസ്സു വരുന്നില്ല.

ക॰ രാ:— (എഴുനീററ്) നാളെ കാലത്തുതന്നെ വന്നു കളയാം.

സാര:— (എഴുനീററ്) ഭയപോലെ.

ക॰ രാ:— (പോകുന്നു)

സാര:— എന്റെ പ്രാണപ്രിയൻ ഇവിടെ വന്നുപോയി. മുദ്രാംഗുലിയും തരത്തിൽപററി. കന്നടൻ നാളെ കാലത്തു വരുമ്പഴയ്ക്കു ദൈവകരുണയാൽ ഞങ്ങൾ എത്തേണ്ടദിക്കിൽഎത്തും.

(കൎട്ടൻ വീഴുന്നു)

—ഠാഠാഠ—

അങ്കം 5. രംഗം 7.

കനകന്റെ കോട്ടവാതുക്കൽ ഒരു തോട്ടം.

സിപ്പായി:— (പാറാവു കൊടുക്കുന്നു) അനന്തശയനൻ ഇവിടേ ള്ള യുദ്ധത്തിന്നെത്തുമെന്ന് എങ്ങും പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്നു നമ്മുടെ കോവിലകത്തു വിവാഹത്തിന്നു സത്ത്യയുടെ തിരക്കാണ്. 'ഭൂമി കെട്ടുന്നതെ പെണ്ണാലെ' സംശയമില്ല. വലിയ പപ്പടവും ചട്ടകവും മതിയായിരിക്കും ഉണ്ടു തടുക്കുവാൻ.

(ഭുവനദാസനും സാരഞ്ജിനിയും സന്ന്യാസിവേഷത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു സിപ്പായിയെ കാണാത്തഭാവത്തിൽ)

ഭു. ദാ:— നമ്മെ കണ്ടാൽ സാരഞ്ജിനിയും ഭുവനദാസനുമാണെന്ന് ആരും ധരിക്കയില്ല! ബംഗ്ലാവിൽ നിന്നു പുറത്തു വന്നു ഈ കോട്ടവാതിൽ കടന്ന് എങ്ങിനെ പുറത്തുപോകും. നമ്മെ സിപ്പായി വിടുകയില്ല.

സാര:— അതിന്നു വിദ്യയുണ്ട്, ഭയപ്പെടേണ്ട.

സിപ്പാ:— (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു) ആരാണത്?

ഭു. ദാ:— ഞങ്ങൾ സന്ന്യാസിമാരാണ്. (അടുത്തു ചെല്ലുന്നു)

സിപ്പാ:— ഈ സമയത്തിൽ നിങ്ങൾക്കിവിടെ എന്തു ജോലി.

ഭു. ദാ:— ഞങ്ങൾ രാജാവിന്റെ വിവാഹത്തിന്നു വന്നവരാണ്. വനത്തിലിരിക്കുന്ന ചില താപസശ്രേഷ്ഠന്മാരെ അതിലേക്കു ക്ഷണിച്ചു കൊണ്ടുവരുവാനായി തിരുമേനി ഞങ്ങളെ പ്രത്യേകം നിയമിച്ചതാണ്.

സിപ്പാ:— ഈ അകാലസമയത്ത് ആരെയും പുറത്തു വിടുന്നതല്ല.

ഭു. ദാ:— പാടില്ലെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്കു ദോഷമൊന്നുമില്ല. വിവാഹകർമ്മാദികൾ കഴിച്ചു കൂട്ടേണ്ടുന്നവർ മുഹൂർത്തത്തിന്നെത്തുകയില്ലെന്നേയുള്ളു.

സിപ്പാ:— എന്തുതന്നെയായാലും പ്രത്യേക കല്പനയില്ലാതെ വിട്ടയക്കുന്നതല്ല.

സാര:— ഇതാ പ്രത്യേക കല്പന. (മുദ്രാംഗുലി കാണിക്കുന്നു)

സിപ്പാ:— (നമസ്കരിച്ച്) കന്നട മഹാരാജൻ ജയ ജയ. സ്വാമികൾക്കു പോകാം. നമസ്കാരം.

രണ്ടു പേരും പോകുന്നു)

കർട്ടൻ വീഴുന്നു.

അങ്കം 6. രംഗം 1.

[അനന്തശയനരാജ്യത്തിൽ ഒരു തെരുവ്.

ഉവനാശ്വനും
സാരംഗിനിയും } (സന്യാസിവേഷത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഉ. ശ്വാ:— പ്രിയേ! അനന്തശയന അതൃത്തിയിൽ എത്തി.

ഗീതം വൃന്ദ. ഹിന്ദുസ്ഥാനി ഭൈരവി—ആദിതാളം

പല്ലവി.

കഷ്ടതയെത്ര സഹിച്ചു മൽപ്രണയിനി (കഷ്ടത)

അനുപല്ലവി.

നിഷ്ഠുരചിത്തനാം കന്നട രാജനാൽ
ദുഷ്ടനാംമിത്ര ബന്ധുവാൽ മൽപ്രണയിനി (കഷ്ടത)

ചരണങ്ങൾ.

നിന്നുടെ സോദരി കുട്ടിയെന്നോമനെ
കൊന്നിടുവാനായി ഇനിമതു മൽപ്രണയിനി (കഷ്ടത)
ഖിന്നതയഖിലവും നീയനുഭവിച്ചു
മന്നിവനാലല്ലയോ മൽപ്രണയിനി (കഷ്ടത)

ഗീതം വൃന്ദ. ഹിന്ദുസ്ഥാനി ചെഞ്ചുരുട്ടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

സാര:— ഖിന്നതമേന്മേൽ വന്നെന്നാലും പ്രിയനെ!

അനുപല്ലവി

വന്നതില്ലതിലൊന്നും കനിവൊലുമെ പാർത്താൽ
എന്നുടെ പാതിവ്രത്യത്തിനു ഭംഗം പ്രിയനെ (ഖിന്നത)

ചരണം

സുന്ദരരൂപനെ നിൻ നിനവൊന്നതാൻ
ഉന്നതരതിയതിൽ നിന്നെന്നെ കരയേറാൻ
സംഗതിയെന്നു പൂർണ്ണചന്ദ്രോപമാകേട്ടാലും (ചിന്നത)

ഉ- ഓ:— പ്രിയെ! ഇതു പരസ്പരം ഉള്ളതല്ലെ. കന്നടന്റെ ഇഷ്ടത്തിന്നു എന്റെ കാമന പ്രതികൂലിയായി നില്ക്കയാൽ എന്റെല്ലാം ആപത്തിൽ പെട്ടു. അച്ഛനു സ്ഥാനഭ്രംശം സംഭവിച്ചു. രാജപത്നിയായി അനുഭവിക്കേണ്ടുന്ന സകല സൌഖ്യാദികളും നീയെനിയ്ക്കുവേണ്ടി ബലി കഴിച്ചു.

സാര:— ഇവിടുന്നു വിവേക കുട്ടികാതലായിരിക്കെ ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്യരുതു്.

ഉ- ഓ:— അതങ്ങിനെയാകട്ടെ. നാം അന്യോന്യം മനസാ വരിച്ച വിവരം പ്രിയയുടെ മാതാപിതാക്കന്മാർക്കറിവുണ്ടൊ?

സാ:— അമ്മയ്ക്കറിവുണ്ടു്. അച്ഛനെ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു നിശ്ചയമില്ല. കോമളരാജനെ ഭർത്തൃത്വത്തിൽ വരിച്ചതു്, അമ്മ അറിഞ്ഞു സന്തോഷിച്ചിരുന്നു.

ഉ- ഓ.— നമ്മുടെ കാര്യത്തിൽ സന്തോഷമില്ലെന്നോ?

സാര:— അമ്മ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. അച്ഛൻ യോഗിയും സാരഗ്രാഹിയുമാണു്. അതിനാൽ ഉചിതം പ്രവൃത്തിയ്ക്കും.

തീർത്ഥയാത്രക്കാരൻ:— (പ്രവേശിച്ചു്)

ഗീതം വൃത്ത. കാപ്പി—ചാപ്പു്.

പല്ലവി

ഭൂമണ്ഡല വാസത്തിലെങ്ങാനും കണ്ടു നിജ
മുണ്ടോ ഭവക്ലേശ മുണ്ടോ നിജമെന്നതുണ്ടോ കണ്ടു

അനുപല്ലവി

ഇങ്ങലിയാണിട്ടതെന്തു കണ്ടാരോ (ഭൂമണ്ഡല)

ചരണങ്ങൾ

കണ്ടുകൊണ്ടാൽ കൂടി ചുണ്ടിനായുണ്ടിതാ
തണ്ടാംവ്യാമോഹത്താൽ മണ്ടിടുന്ന കേചിൽ (ഭൂമണ്ഡല)
ധാന്യധനാസക്തന്മാർ നാണ്യമാണുഴിയിൽ
മാന്യമെന്നൂഹിച്ചു വാണിടുന്നു കേചിൽ (ഭൂമണ്ഡല)
ധന്യ പുരുഷാർത്ഥ മാകുന്ന വസ്തുവാ
മൊന്നിനെയാർജ്ജിപ്പവരിന്നില്ല ഭൂതലെ (ഭൂമണ്ഡല)

(സന്ന്യാസിമാരുടെ സമീപം ചെന്നു) നമസ്കാരം സ്വാമികളെ. എവിടെക്കു പോകുന്നു. അങ്ങോട്ടു പോകണ്ട. വലിയ അനൎത്ഥമാണ്. അന്യായനാമന്നവൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാജ്യം പിടിച്ചടക്കി കന്നടന്റെ സ്വന്തരാജ്യംകൂടി പോയി. കണ്ടവരെയൊക്കെ പിടിച്ചുകെട്ടി തടവുകാരാക്കി കൊണ്ടുപോകുന്നു.

ഭൂ. ദാ.– അതേയോ. മുഴുവൻ കേൾക്കട്ടെ.

സാരയും ഭുവനദാസനും (അന്യോന്യം കടാക്ഷിക്കുന്നു)

സാര:— എങ്ങോട്ടാണു പോകുന്നതു.

തീൎത്ഥ:— ഇവിടെ നില്പാൻതന്നെ ഭയമാകുന്നു. ഞാൻ കരൊളൂരത്തേക്കാണു പഞ്ചപടിക്കായി പോകുന്നു. നിങ്ങളും കൂടെയുണ്ടോ?

സാര:— (ആത്മഗതം) അച്ഛന്റെ രാജ്യം തിരികെ കിട്ടിയതു ദൈവകരുണ തന്നെ.

തീൎത്ഥ:— ഇങ്ങോട്ടു ഇപ്പോളായിരിക്കും. അതാണു ഒന്നും മിണ്ടാത്തതു.

ഭൂ. ദാ:– ഞങ്ങളും അങ്ങോട്ടേക്കില്ല.

തീൎത്ഥ:— എന്നാൽ അനുവദിച്ചാലും. (നമസ്കരിക്കുന്നു)

ഭൂ. ദാ:– ശുഭം ഭവതു. (അനുഗ്രഹിക്കുന്നു)

തീൎത്ഥയാത്രക്കാരൻ:— (പോകുന്നു)

ഭൂ. ദാ:– തേൻമൊഴി! ഇനിയെന്താണു ഭാവം.

സാര:— നാം ഭിക്ഷുവേഷം ധരിച്ചു സഞ്ചരിച്ചതിനാൽ പിതൃഗൃഹത്തിലേക്കു ചെന്നാൽ നമ്മെ ഏതു വിധത്തിൽ കൈക്കൊള്ളുമോ?

ഗീതം വൃന്ദ. ബിഹാഗ് — ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ഭൂ. ദാ:— ആയതു മാതസഖിയായ് ഭവനേനാഹി (ആയ

അനുപല്ലവി.

അഹോ അന്യായമാത്സര്യ ഇങ്ങിനെമഹാസന്താപേ
മുഴുകിടാൻ സംഗതി വിധിതാൻ നിൎണ്ണയം
ഭയിരതിസുന്ദരാംഗി! കേൾ. (ആയ)

ചരണം.

സാര:— ഖേദിയാതെജീവനാഥാ! കേളിൽ
മോദമോടോൎത്താൻ ദൈവം തുണയ്ക്കുമെ
ദേവാലയെ ചെന്നു നാം വാണീടിൽ
വേണമെപോൽ ചിന്ത ചെയ്തീടാം: (ഖേദ)

(രണ്ടുപേരും പോകുന്നു)

(കൎട്ടൻ വീഴുന്നു.)

അങ്കം 6. രംഗം 7.

അനന്തശയന സഭാമണ്ഡപം.

അനന്തശയന മഹാരാജാവും രാജ്ഞിയും സഭയും ഇരിക്കുന്നു.

(കൎട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു)

അ. രാ:— നിഷ്പക്ഷപാതിയായി എങ്ങും എന്നും പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്ന സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപന്റെ കൃപയാൽ ഇന്നു നമ്മുടെ സിംഹാസനത്തിൽ തിരികെ ഇരിക്കാറായി.

ഗീതം വൃ. ഖമാജ് — ആദിതാളം.

ഖണ്ഡഗതം.

സത്യംമിഥ്യയാ കയാതപൊഴും
വൎദ്ധിച്ചീടുക യില്ലേതും
മൎത്ത്യന്മാൎക്കിതു കീൎത്തിക്കാ
യെത്തിടുന്നി സ്സന്ദേഹം.
നീതിവെടിഞ്ഞു നടന്നീടിൽ
ഗുണലവമതുകിട്ടില്ല
ആളുന്നായാൻ കന്നടനം
ഫലമതിന്നിതു താനല്ലോ
ഉടനെനക്കതനെ ഫലമായി
അടവിൽ തോറ്റിട്ടപ്പാപി
ഝടിതിഗ്രഹാദികഠ വിട്ടെന്റെ
അടിപണിയാറായ് തീൎന്നല്ലോ.

രാജ്ഞി:— ഈ സന്തോഷം അനുഭവിപ്പാൻ നമ്മുടെ മനോമണികളായ പുത്രിമാർ കൂടെ ഇല്ലാതെ വന്നുവല്ലോ.

അ. രാ:— പ്രിയെ! ഖേദിക്കരുതു. നമുക്ക് ആകുന്നതും ആകാത്തതും ആ പരമാത്മാവിനു മാത്രം അറിയാം.

സേവ:— (പ്രവേശിച്ച്) അനന്തശയന മഹാരാജാധി രാജൻ ജയ ജയ. കന്നടരാജാവിനേയും അനാവധി തടവുകാരേയും കൊണ്ടു വന്നിരിയ്ക്കുന്നു.

അ. രാ:— അവരെ ഇങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുവരട്ടെ.

സേവ:— അരുളപ്പാടുപോലെ. (പോകുന്നു)

സിപ്പാ:— (തടവുകാരായ കന്നടരാജാവിനേയും പട്ടാളക്കാരേയും രത്നകാന്തിയേയും ദാസിമാരേയും മററുംകൊണ്ടു പ്രവേശിച്ച്) അനന്തശയന മഹാ രാജാധി രാജൻ ജയ ജയ.

ക. രാ:— മഹാരാജാവെ! തിരുപാദത്തിങ്കലേയ്ക്കു നമസ്കാരം.

അ. രാ:— ഹേ കന്നടേശാ! നമ്മെ അന്യായമായി ഉപദ്രവിച്ചതു ധർമ്മമായില്ല. ഒരു പെൺകിടാവിന്മേൽ ഉണ്ടായ കാംക്ഷനിമിത്തം ഇപ്രകാരം പ്രവൃത്തിച്ചുവല്ലൊ. മനുഷ്യനായാൽ ജ്ഞാനം വേണം. പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സദാചാരത്തിനു കീഴടക്കി വെയ്ക്കണം. അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ മനുഷ്യനും മൃഗവും ഭേദമില്ല.

ഗീതം വൃ. തോടി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

ക. രാ:— പാദാരവിന്ദം ഗതിമെ
കൃപാ സാഗരമെ! ഒരു (പാദാര)

അനുപല്ലവി.

പാതകനാ മിവനു
ബോധമുണർത്തി തന്നു
എണ്ണ മില്ലാതുള്ള ഗുണ
വർണ്ണനീയ ഗുണനിധേ!
വേദഗീത നീതിശാസ്ത്ര കോവിദ!
ഭൂതലെ സുരധേനുവാകു ഭൂതലെ!
മാനവകുലത്തിലൊരു മണിവിളക്കെന്നപോൽ
ധരണിയിലിനിയൊരു നരവരനിരിക്കുമൊ?
കരുണാപൂർണ്ണ! നിർഗ്ഗുണ മൊഴിഞ്ഞിരിയഹ
മത്തനാളിലങ്ങകക്കരുന്നിൽ
അറിയുകിലിവനതി സമരസംതൃപ്തി
ച്ചിമയാം തവപാദമതി ചെയ്യാതിരിക്കുമൊ?
(ശേഷ ശയനമുപതെ!—കൃപാസാഗരമെ!)

ചരണം.

അനന്തശയനനാമിന്നനന്ത ഗുണഗണ
മനന്ത വിസ്മയ മർഹാതമന്നിളു
കനക ജനോത്തമ! തേ പല്ലവ പൂരപ്പാടി
യിപ്പുമാറെനാറ്റു മുക്തികരം വിഭോ!
അതിസുഖ മൊരുദിശിയിഹ നഹിയെങ്കിലും
ആത്മതത്വസ്തുതി വന്നിളു നിശ്ചലമായ്-
കടന്ന വൃക്ഷമതെടുത്തു ചന്ദന
മരത്തെ വെട്ടിയാൽ വേപ്പതെന്തഹോ
കനത്ത വാക്ഷിര ഗുണത്തിനാൽ ബത
തഴച്ച ചന്ദന മണത്തെ യേകിടും.
എന്നതു പോലിഹ മന്നവാ നിർഗ്ഗുണം
ഉന്നയ മേറിടുന്നൊരനേകതാരത്തിൽ
വന്നു വിളങ്ങിയതിന്നു നിനക്കകിൽ
മന്ന മുഖ്യമാരടിയന്നടെ സുകൃതം-
അഴലാർത്തടിയൻ തൻ പിഴപൊറുത്തീടണം
കഴലിണ തവ മമ ശരണമതിവരെ.

(ശേഷശയനാശ്രിപതേ!—കൃപാസാഗരമേ!)

അ. രാ:— ആകട്ടെ ഇപ്പഴെങ്കിലും ബുദ്ധി വന്നല്ലൊ. കന്നാടശാ! നമ്മുടെ പുത്രിമാർ എവിടെ?

ക. രാ:— നമ്മുടെ വിവാഹ ഘോഷത്തിന്നു പല ദിക്കുകളിൽ നിന്നും ആടാനും പാടാനും ദാസിമാരെ വരുത്തിയിരുന്നു. ദാസീയോഗത്തിൽ ഇവിടത്തെ പ്രഥമപുത്രിയുണ്ടെന്നു കേട്ടിരുന്നു. അരമനയിലുണ്ടായിരുന്നവരെയൊക്കെ തടവുകാരാക്കി ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടു. കൂട്ടത്തിൽ അവളും ഉണ്ടായിരിയ്ക്കും. ഇവിടത്തെ ദ്വിതീയപുത്രി എന്നെ വരിക്കില്ലെന്നു ശഠിച്ചു പറകയാൽ കാരാഗ്രഹത്തിലിട്ടു. അവിടന്നു ജീവനദാസൻ അവളെ ഉപായത്തിൽ രക്ഷപ്പെടുത്തികൊണ്ടുപോയി പിന്നെയും സാരങ്ഗിനി എൻറെ അധീനത്തിൽ പെട്ടു. ഇത്തവണയും അവളുടെ ചിത്തം ലേശം ഭേദപ്പെട്ടു കാണായ്കയാൽ വെട്ടിക്കൊല്ലുവാൻ കലയാളിയെ ഏല്പിച്ചു. അവൻറെ കയ്യിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടു. ഇക്കുറിയും അവളെ പിടിച്ച് എൻറെ മുമ്പിൽ എത്തിച്ചു. ഒരു മണ്ഡലം കഴിഞ്ഞാൽ വേളി കഴിയ്ക്കുമെന്നു പറഞ്ഞു സപ്തർണ്ണബംഗ്ലാവിൽ താമസമാക്കി. ഒരു ദിവസം സംഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരി

ക്കുമ്പോൾ ഒരു ഉപായത്തിൽ എൻെറ മദ്രാംഗ്ലേലിയെ കള്ളലാക്കി. തോഴിനിലയിൽ ബംഗ്ലാവിൽ വന്നു കൂടിയിരുന്ന ഭുവനദാസനോട്ടു കൂടി അന്നു രാത്രി തന്നെ ഒളിച്ചുപോയ്ക്കളഞ്ഞു. അതിൽപിന്നെ അവളെപ്പററി എനിയ്ക്കു യാതൊരറിവും ഇല്ല.

അ.രാ:— (പത്നിയുടെ ചെകിട്ടിൽ പറഞ്ഞ ശേഷം) സേവകാ! രത്നാകാന്തി തടവുകാരുടെ ഇടയിൽ ഉണ്ടൊ എന്നു നോക്കാം.

സേവ:— സ്വാമിൻ (പോകുന്നു)

രത്നാ:— (ആത്മഗതം) എൻെറ നിലയില്ലായ്മകൊണ്ടു ഞാൻ കഷ്ടത്തിൽപെട്ടു. എനിയ്ക്കു് അച്ഛനമ്മമാരുടെ ആശ്രയമേ ഉള്ളു. ഞാൻ ദാസിവൎഗ്ഗത്തിൽപെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു കനാടൻ അവരെ അറിയിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഈശ്വരാ! ഇനി എന്താണു വേണ്ടതു! (ഭയപ്പെട്ടു നിൽക്കുന്നു)

സേവ:— എന്തിനു ഭയം, നടക്കിൻ.

രത്നാ:— (വിറച്ചു നടക്കുന്നു) അയ്യോ! മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നു നില്ക്കാൻ ധൈൎയ്യം ലേശം വരുന്നില്ല (അടുത്തു ചെല്ലുന്നു)

രത്നാ:— (കരഞ്ഞു നമസ്കരിച്ചുംകൊണ്ടു)

ഗീതം ൫൯. മുഖാരി—ചാപ്പു്.

ഖണ്ഡം.

താത! തവസുത രത്നകാന്തി
പാദനതിയെ ചെയ്തിടാം.
ഭൂതലെ ഈ പാപിചെയ്തു
സാദരം പൊറുത്തീടണീ. (താത)

അ.രാ:— (വെറുപ്പോടെ) ഛീ- ദുൎഭഗേ!

ഗീതം ൬൦. ബ്യാഗ്—ഏകതാളം.

പല്ലവി.

അ.രാ:— താതൻ നിനക്കു ഞാനൊ മൂഢേ! ഇനി

അനുപല്ലവി.

ധരണിയിലതിമദമൂടയ കുമതി ശഠേ! (താതൻ)

ചരണം.

ചെറുതാം പ്രായത്തിൽ നിന്നോടറിവുപദേശിയ്ക്കുന്നാളും
കാരവെന്നതോൎത്തു ദുഷ്ടേ! വസ്തു നിൻ ഭൎത്താ (താതൻ)

സുകാന്തി:— (എഴുനീറ്റു നമസ്കരിച്ചു)

ഗീതം ൯൭. ആനന്ദഭൈരവി—ആദിതാളം.

പല്ലവി.

സു:— മാതാവേ! നിൻപാദമല്ലാതില്ലെ ഗതിമേ

അനുപല്ലവി.

അഗതി എന്നു ചെയ്യുപോകിലും
മതിയതിൽ തവ കരുണയഴൽ (മാതാവേ)

രാജ്ഞി:— എടി പെണ്ണേ! നിന്നെ ഇനി പുത്രിയായി സ്വീകരിക്കുന്നതു രാജനീതിക്കു മതിയാകയില്ല. നിന്നെക്കൊണ്ടുള്ള വ്യഥയാൽ കൊങ്കണേശപുത്രൻ കാലപുരിക്കെത്തി. നിന്റെ അച്ഛൻ ഒരു യോഗിയായതിനാലും നീ ഒരു സ്ത്രീയായതിനാലും നിന്റെ വധം കഴിക്കുന്നില്ലെന്നു വെച്ചതാണ്. ഇതു നിന്റെ നല്ല കാലം. രാജസന്നിധിയിൽ നിന്നു വേഗം പോകുന്നതാണ് ഉത്തമം.

അ-രാ:— സേവകാ! ഇവളേയും കൂടെയുള്ള തേവടിച്ചിമാരേയും നമ്മുടെ രാജ്യത്തിൽ നിന്നു പുറത്താക്കട്ടെ.

സു:— (ദുഃഖത്തോടെ) ഇതോ വിധി.

ഗീതം ൯൮. ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി—രൂപകം.

പല്ലവി.

പരനെയിനി തരണി ഞങ്ങൾക്കാകര ചെയ്യു!

അനുപല്ലവി.

പെരിനാരൊരു പരിതാപമിതു പുനാ രേഖയെന്തോ! (പരനെ)

ചരണങ്ങൾ.

മരണമെന്ന തിരികെ വന്നു
പരനെ നിന്നിടുന്നു.
തരണ ഇനി ധരണി തന്നിൽ
ചെറുതാം മാർഗ്ഗമേതു. (പരനെ)
കമതി: കോമള രാജനെ
പ്രിയനെ നിനന്നാകുന്നാൾ
വിമുഖിയായി കിമപിനിന്നു
ഫലമൊ ലഭിക്കുന്നു! (പരനെ)

സേവ:— അമ്മേ! ഇങ്ങിനെ ഒരു യോഗം വന്നുവല്ലോ. ഇതിലെ നടക്കാം.

അ. രാ:— കർണ്ണാടേശാ! തന്നെ പിടിച്ചു കെട്ടി ഇവിടെ കൊണ്ടു വരേണമെന്നോ, കർണ്ണാടം പിടിച്ചടക്കേണമെന്നോ, നമുക്ക് ആഗ്രഹം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പക്ഷെ തന്റെ പ്രവൃത്തിദോഷത്തിന്റെ ഫലത്താൽ ഇങ്ങിനെ അവസാനിച്ചു. ഏതായാലും ദുഷ്ടനും നീചബുദ്ധിയും മരണത്തിന് അർഹന്മാരല്ല. അതിനാൽ ജീവപര്യന്തം തനിക്കു തടവു വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവരേയും കൊണ്ടു പോകട്ടെ. മന്ത്രിവര! വേണ്ടതു പ്രവൃത്തിച്ചാലും.

ക. രാ:— രാജശിഖാമണേ! ഈ വിധി എന്റെ ഭാഗ്യപൂരം തന്നെ.

ഗീതം ൪൩. ചെഞ്ചുരുട്ടി—ആദിതാളം

പല്ലവി.

മന്നവാ! ഈ പാപിയെ നീ
കൊന്നിടാഞ്ഞതുപകാരമായതാൽ

അനുപല്ലവി.

ഉന്നതാ നിൻ രാജബുദ്ധി
നിസ്തുലം രാജാധിരാജാ! (മന്നവാ)

ചരണം.

നീചബുദ്ധി കൊണ്ടനേകം
വ്യാജകർമ്മം ചെയ്തുപോയെൻ
പാപകർമ്മമനസാ
ക്ഷമിപ ശിരസാ നമാമേ! (മന്നവാ)

സേനാ:— മഹാരാജാധിരാജനേ! ദയ കവിഞ്ഞു പോയി. ഇദ്ദ്രോഹത്തിന്റെ തലവെട്ടി പെരുവഴിയിൽ ശൂലത്തിന്മേൽ നാട്ടേണ്ടതായിരുന്നു. അതല്ലാത്തപക്ഷം നാക്കരിഞ്ഞ് കണ്ണു രണ്ടും കുത്തിയെടുത്തു ജേലിലിട്ടു പട്ടിച്ചോറും കൊടുത്ത് ഈ ജന്മം കഴിപ്പിക്കേണ്ടതായിരുന്നു.

മന്ത്രി:— സേനാപതേ! ക്ഷമിക്കു. കാനനത്തിൽ മദിച്ചുപുളച്ചു നടക്കുന്ന ദന്തിവരനെ നാം വേട്ടയാടികൊല്ലുന്നു. നമ്മുടെ പന്തിയിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന ആനയെ നാം വേട്ടയാടി കൊല്ലാറുണ്ടോ? ഇല്ല. അതിനാൽ ഇദ്ദ്രോഹത്തെ നാം ഉപദ്രവിക്കരുത്. മഹാരാജാവിന്റെ കല്പനയെ ശീഘ്രം നടത്തുന്നതാണ നമ്മുടെ മുറ.

സോമ:— ഈ തല എൻെറ വാളിന്നു പലഹാരമാകുന്നത് ഇല്ലാതെയായി. കാലക്ഷേപം. എന്തു ചെയ്യും! ഹേ സിപ്പായിമാരേ! ഇദ്ദേഹത്തെ കൊണ്ടുപോയി ജേലിൽ വെയ്ക്കുവിൻ. മററുള്ളവരേയും കൊണ്ടുപോക.

സിപ്പായി:— എല്ലാവരും വേഗം നടപ്പിൻ. അനന്തശയനമഹാരാജൻ ജയ ജയ.

കു.രാ:— മഹാരാജാവേ! വന്ദനം. (നമസ്കരിക്കുന്നു)

(തടവുകാരേയുംകൊണ്ടു സിപ്പായി പോകുന്നു)

അ.രാ:— നമ്മുടെ പ്രിയപുത്രി സാരഞ്ജിനിയുടേയും ഉവനദാസൻെറയും വിവരം ഒന്നും ഇല്ലല്ലൊ. അവരെ ദമ്പതിമാരാക്കാൻ ആലോചിച്ചു തീർച്ചയാക്കിയ വിവരം അവരറിവാൻ ഇടയുണ്ടായിരുന്നില്ല. കന്നടൻ പ്രസ്താവിച്ചപ്രകാരം അവർ രണ്ടുപേരും ഒന്നായി സഞ്ചരിക്കുയാണെങ്കിൽ ഒരു സമയം ഇങ്ങോട്ടു വരാതെയിരിപ്പാനും മതി. അവരെ എളുപ്പത്തിൽ കണ്ടുപിടിപ്പാനുള്ള മാർഗ്ഗം എടുക്കാം.

മന്ത്രി:— ഇതാ ഈ ക്ഷണം പ്രവൃത്തിക്കാം. (സേവകൻെറ ചെകിട്ടിൽ പറയുന്നു)

സേവ:— (പോയി മടങ്ങി വരുന്നു)

ആ.ചാ:— സർവ്വ സൃഷ്ടിസ്ഥിതി സംഹാരകർത്താവായ കരുണാനിധിയുടെ ദയയാൽ നമുക്കു മംഗളം ഭവിച്ചു. അതിനാൽ നാം ഈ സദസ്സിൽവെച്ചു സംഗീതാനന്ദത്തോടെ കുറെ നേരം രസിച്ചു സഭ പിരിയാം.

അ.രാ:— അപ്രകാരം ആവാം വിരോധമില്ല.

ഗീതം ൩൪. ശുദ്ധചെഞ്ചുരുട്ടി—ചാപ്പ്.

പല്ലവി.

ആ.ചാ:— നല്ലിതഹോ നമുക്കിന്നു മഹോത്സവം
സന്ദേഹൻ ചിന്താത നീങ്ങി.

അനുപല്ലവി.

മന്നവനിന്നു ജയലക്ഷ്മിയെ വേട്ടു
വന്ദനം ചെയ്യുന്നോരെല്ലാം. (നല്ലിതഹോ)

ചരണം.

വ്യാകുല സംഗമെ വിണൊഴിന്നിരുന്ന
നൃപ പരിജന മെല്ലാം
ലോകനാഥകൃപകൊണ്ടു സകൌതുകം
മോദമിയന്നിരു മാറായി. (വനിതമോഹ)

ഞാൻ വരുമ്പോൾ നമ്മുടെ ഈ അമ്പലത്തിൽ രണ്ടു സന്യാസിമാരെ കണ്ടു. അവർ വളരെ മനോഹരമായി പാടുന്നു. അവരെ കിട്ടിയെങ്കിൽ നമുക്ക് അതിയായ സംഗീതാനന്ദത്തിനു കാരണമാകുമായിരുന്നു.

സൎവ്വാധികാൎയ്യക്കാർ:—(സേവകനെ നോക്കി) അവരെ സേവകൻ ഈ നിമിഷം കൊണ്ടുവരും.

സേവ:—സ്വാമിൻ! ഇക്ഷണംകൊണ്ടു വരുത്തുകളയാം. (പോകുന്നു)

സന്യാസിമാർ:—(സഭ കാണാത്ത നിലയിൽ പ്രവേശിച്ച്)

ഗീതം ൯൭. മാഞ്ജി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

സാര:— പോക നാമിവർ നൃപസന്നിധി തന്നിൽ
ലോകനാഥ സൽകൃപകൊണ്ടാവളുണ്ടായിടും.

അനുപല്ലവി

ഉ-രാ:— പാലിച്ചീടുമോ വല്ലഭേ! നാം മെല്ലവെ ചെന്നാൽ
കല്യേ! നിന്നുടെ ചൊല്ലുകൾ തന്നോടു കല്യാണാലയം ഞാൻ
(പോക)

രണ്ടുപേരും:—(സദസ്സു കണ്ട ശേഷം) മഹാരാജാധിരാജാ! കല്യാണം കല്യാണം.

ആ-രാ:—ഹേ സന്യാസിപ്രവരരേ! നമ്മുടെ സിംഹാസനത്തിൽ തിരികെ ഇരിപ്പാനിടയായതിനാൽ ഈ സദസ്സിൽവെച്ചു സംഗീതം കേട്ടു രസിപ്പൂയാണ്. ഭവാന്മാരുടെ ഗാനം നന്നെന്ന് അറിയുകയാൽ ഇവിടെ വരുത്തിയതാണ്. അതിലേയ്ക്കു ദയചെയ്യാലും.

ഗീതം ൯൮. യമുനാകല്യാണി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

ഉ-രാ:— } വാണിടുവിൻ സുഖമായ് സദാ
സാര:— } ജഗദീശ കൃപയാൽ

അനുപല്ലവി

വാക്കിനഗോചര ദൈവവിചാരത്തിൽ
വാസനയാനിരിക്കിൽ സദാവരമാത്മാനുഭവം-വരമാത്മാനുഭവം

ചരണം

മേദിനീപതികളിൽ നായകനായ് മേവിനീ
വേദനപോക്കിടുലോകത്തിൽ, അതി ഇഷ്ടിവരട്ടെ,
അതി ഇഷ്ടി വരട്ടെ, ബ്രഹ്മനിഷ്ഠ വരട്ടെ ലോകേ—വാണി

ആ-രാ:—ആ ഹാ! മനസ്സലിയുന്നു.

രാജ്ഞി:—ഇനിയും ഒന്നു കേൾക്കാൻ ആഗ്രഹം ജനിയ്ക്കുന്നു.

ഗീതം ൪൭. മാരധനാശി—ചാപ്പു.

പല്ലവി

സാര:— പാവികളും ഞങ്ങൾക്കിന്നു ദാരിദ്ര്യ
ഉ-ദാ:— താപം കെടുപ്പതിന്നിവിടെ വന്നാൽ

അനുപല്ലവി

അവരുടെ കൃപ ഞങ്ങളിലവരിലുണ്ടെന്നാൽ
അവനിപസകലലോകം അണ്ണയെന്ന നൂനം (വാപി)

രാജ്ഞി:—എന്റെ മകൾ സാരങ്ഗിനി ചരിച്ചതു ശേഷം ഇത്ര വിശേഷമായി പാടി കേട്ടിട്ടില്ല.

സേന:—അടിയന്റെ ചെകിട്ടിൽ ഒരു വിധം സംഗീതം ഒന്നും ഏൽക്കില്ല. ഇതാണു ഗാനം. ഇവൎക്കു കൊടുത്താലെന്താണു!

ആ-രാ:—(സന്യാസിമാരെ നോക്കി) അടുത്തു വരുവിൻ!

(ഉദയദാസനും സാരങ്ഗിനിയും തൊഴുത് അടുത്തു നിൽക്കുന്നു)

ആ-രാ:—വില ഏറിയ രത്നഖചിതങ്ങളായ ആഭരണങ്ങൾ വാങ്ങിക്കൊണ്ടാലും.

ഉ-ദാ:—തിരുമേനി! ഇതിനെക്കൊണ്ടു ഞങ്ങൾക്കെന്തു കാൎയ്യം!

ആ-രാ:—ഇനാം മതിയാവാത്തതുകൊണ്ടാണെന്നുണ്ടോ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നതു്?

ആ-രാ:—ഓ ഹോ! വേണ്ടതു തരാം.

ഭു-ദാ:—സന്ന്യാസിമാർ ധനകാംക്ഷികളല്ല.

അം-രാ:—എന്നാൽ നിങ്ങൾക്കു വേണ്ടത് എന്താണെന്നു പറവിൻ! ഇഷ്ടം സാധിപ്പിയ്ക്കാം.

സാര:— (സന്തോഷത്തോടെ അങ്കി അഴിച്ചു നമസ്കരിച്ചുംകൊണ്ട്)

ഗീതം ൯൪. മുഖാരി—ചാപ്പു.

ഖണ്ഡം

ശേഷശയനരാജതാവക പുത്രി സാരഞ്ജിനിയഹം
വേഷമന്യയായ് വന്നതുകൊണ്ടെൻ താതകരുണാവാരിധേ!
പാപിയായിട്ടമിയഗതിയെ താപസിസ്വവിൽ നിന്നു നീ
സാദരം കൃപ ഏകിയെന്നെ പാലയ കരുണാനിധേ!

(രാജാവും രാജ്ഞിയും സാരഞ്ജിനിയെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു)

(എല്ലാവരും നിൽക്കുന്നു)

രാജ:—പ്രിയമകളേ! ദൈവവിലാസമുണ്ടായാൽ അഞ്ജനം തേടിയാൽ നിക്ഷേപം കിട്ടും.

രാജ്ഞി:—ഹാ! പൊന്മകളേ! നിന്നെ ഞങ്ങൾക്ക് എത്തിച്ചുതന്നതു ജഗദീശൻ തന്നെ.

ഭു-ദാ:—(അങ്കി അഴിച്ചു നമസ്കരിക്കുന്നു.)

ഗീതം ൯൫. കമാശി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

ഭു-ദാ:— അവനിനാഥരടി പണിയും ഭുവനകീർത്തേ! നിൻ

അനുപല്ലവി

അടിമയായ സചിവപുത്ര ഭുവനദാസൻ ഞാൻ

ചരണങ്ങൾ

പരമനായ കഠിനവിധി കൊണ്ടിയരിളുവരെ
പെരിയ ദുരിത ജലധിതന്നിൽ മുഴുകി ഭൂപതേ!

(ഭുവനദാസനെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു.)

മന്ത്രി:—പ്രിയമകനെ! അനേക കഷ്ടതകളിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടു ഇവിടം വന്നു ചേർന്നു സന്തോഷിപ്പാൻ ദൈവം ഇടവരുത്തിയതിനാൽ അത്യന്തം സന്തോഷിയ്ക്കുന്നു.

ഗീതം ൧൦൦. ചെഞ്ചുരുട്ടി—രൂപകം.

പല്ലവി

നരപതേ! തവ ചരണ പുഷ്പൊടി
ശരണമാണിവനെന്നുമേ.

അനുപല്ലവി

കഥിതുമരുതാത്ത ചരിത വിസ്മയം
വിരവിലിന്നിഹ ജാതമായി. (നരപതേ)

ചരണം

അവനിപതേ! തവ തനയ മാമക
ഉവനാരസന കാണ്മിതോ!
വിഭവ മോടിഹ വന്നതോൎക്കിൽ
വിധിവിചേഷ്ടിതമത്ഭുതം! (നരപതേ)

ഉ-രാ:—തിരുപാദങ്ങൾ വണങ്ങേണ്ടു് ഉല്ലസിപ്പാനുള്ള ആശയാണു ഞങ്ങളെ അനേകകഷ്ടതകളിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടുത്തിയതു്.

അ-രാ:—കഷ്ടം! അധികം പറയേണ്ടതില്ല. നിങ്ങൾ ഇരുവരേയും വിവാഹത്തിൽ ചേൎപ്പാൻ നാം മുമ്പുതന്നെ നിശ്ചയിച്ചുറപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. പക്ഷെ നിങ്ങൾക്കറിവുണ്ടായിരുന്നില്ല. അന്യായമായ കന്നടന്റെ ശല്യം ഇല്ലാത്ത ഭാഗം ഇക്കാലത്തിൽ തന്നെ അറ്റു കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതായിരുന്നു.

ഗീതം ൧൦൧. അനന്ദഭൈരവി—ആദിതാളം.

പല്ലവി

രാജ്ഞി:—സരസഗുണിതമേ! പൊന്മകളേ! നീ
പരവശയായതി ദുരിതത്താൽ

അനുപല്ലവി

അനവരതം നിൻഗുണചരിതമതോൎപ്പാൻ
അകമലിയുന്നിതമേ.

ചരണം

കന്യകയായ് പിരിഞ്ഞു കന്യയായ് വന്നൊരു
തന്വീമണികളിൽ ധന്യേ നീ
ഉന്നത ബുദ്ധിനിൻ ഖിന്നത തീൎത്തതേ
ഇന്നു സുദിനമാമമ്മേ! (സരസ)

നിനക്കു എല്ലാ സ്വാതന്ത്ര്യവും ഉണ്ടായിട്ടും പല പ്രകാരേണ ജീവനുംകൂടി അപായം നേരിട്ടിട്ടും ചെറുപ്പക്കാരി

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി